

รายงานการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้าง
ภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

THE DEVELOPMENT OF THE INTEGRATED CURRICULUM OF THE
BUDDHIST MORAL TOPIC FOR STRENGTHENING SOCIAL
IMMUNITY OF VULNERABLE YOUTH IN KHON KAEN PROVINCE

รัชนีบุรณ์ เนตรภักดี

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์

ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล

คัมภีรภาพ คงสำรวย

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้าง
ภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

THE DEVELOPMENT OF THE INTEGRATED CURRICULUM OF THE
BUDDHIST MORAL TOPIC FOR STRENGTHENING SOCIAL
IMMUNITY OF VULNERABLE YOUTH IN KHON KAEN PROVINCE

รัชนีบุรณ์ เนตรภักดี

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์

ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล

คัมภีรภาพ คงสำรวย

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1. เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง 2. เยาวชนกลุ่มเปราะบางผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ที่มีอายุ ระหว่าง 15 – 18 ปี ในแต่ละตำบล อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 204 คน พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กเยาวชนจังหวัดขอนแก่น ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและสถาบันครอบครัวรัตนากาจังหวัดขอนแก่น และเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น สถิติที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจากการวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อย พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบางประกอบไปด้วย 1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2. หลักการของหลักสูตร 3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4. สารการเรียนรู้ประจำหน่วย 5. กระบวนการฝึกอบรม 6. กิจกรรมการเรียนรู้ 7. สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 8. การวัดและประเมินผลหลักสูตร โดยกระบวนการอบรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เราความสนใจ (Stimulation) ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action) ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion) และขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

2. หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.53) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.54) แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับมาก และหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมี

ความเหมาะสมในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.62$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.47) แสดงว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ก่อนอบรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 12.50$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.78) เมื่อรับการฝึกอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน สูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเฉลี่ย ($\bar{x} = 25.65$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.95)

4. การประเมินหลักสูตรพบว่า เป็นหลักสูตรที่ช่วยพัฒนาภูมิคุ้มกันทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ภูมิธรรม ภูมิรู้ ภูมิจิต และภูมิทำของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ยังเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการผู้อบรม มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้อบรมแสดงความคิดเห็น

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาหลักสูตร 2. การบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนา 3. สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม 4. เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

ABSTRACT

The objectives of the development of the curriculum for intergration with Buddhist principles for social immunization of vulnerable youth in Khon Kaen province were 1. to study the fundamental data and necessities for the development of the curriculum for intergration with Buddhist principles for social immunization of vulnerable youth in Khon Kaen province 2.to design and develop the curriculum for intergration with Buddhist principles for Social immunization of vulnerable youth in Khon Kaen province 3. to try out the curriculum for intergration with Buddhist principles for social immunization of vulnerable youth in Khon Kaen province 4. to evaluate the curriculum for the intergration with Buddhist principles for social immunization of vulnerable youth in Khon Kaen province. The samples in this research were 1. vulnerable female youth 2. 204 vulnerable youth, involved in drugs who aged between 15 – 18 years in each sub-district, Mueang Khon Kaen district, Khon Kaen province. The area for data collection included Juvenile observatioin and protection center of Khon Kaen Province, Rattanaapa and family development learning center, Khon Kaen, and Social immunization of vulnerable youth in Khon Kaen province. The research instruments were a course on curriculum intergration with Buddhist principles for social immunization of vulnerable youth in Khon Kaen province. Research statistics, Quantitative data were analyzed using mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.) and qualitative data were analyzed by content analysis.

The research results found that

1. The analysis of fundamental data and necessities from document analysis, interviews and small group discussions found that training courses were essential in the development of vulnerable youth, consising of 1. Problems and Necessities of the curricilum 2. Course Principles 3. Course Aims 4. Unit learning Content 5. Training process 6. Learnig Activities 7. Media and Learning resources 8. Curriculum measurement and Evaluation by training process, consisted of 5 steps: Step 1 Stimulation, Step 2 Brainstorming, Step 3 Action, Step 4 Discussion, and Step 5 Refection.

2. Draft training course, overall consistency, mean was 4.53 and standard deviation was 0.54 showed that there was a high level of consistency and the draft training curriculum was overall appropriated with the mean was 4.62 and the standard deviation was 0.47 indicating that it was the most appropriate.

3. The results of the curriculum trail showed that the knowledge and understanding of social immunity of vulnerable youth in Khon Kaen province after training was significantly higher than before training at .05. However before training, the mean score was 12.50 and the standard deviation was 0.78. After receiving training on the curriculum for intergration with Buddhist principles for social immunization of vulnerable youth in Khon Kaen province found that knowledge and understanding about Social Immunization of Vulnerable Youth was higher with mean was 25.65 and the standard deviation was 0.95.

4. Assessment of the curriculum found that it was a curriculum that could help develop immunity in all 4 aspects were morality, wisdom, mentality, and challenge of vulnerable youth. It was also of curriculum that recompensed the necessities of trainees both of theory and practice, knowledge exchanging, give the trainees an opportunity to express their opinions.

Keywords: 1. The Development of the Curriculum 2. Integration with Buddhist Principles
3. Social Immunization 4. Vulnerable Youth

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกจาก พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร. รองอธิการบดี ด้านวิจัยและนวัตกรรม, รักษาการผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัย มหาภูมิรราชวิทยาลัย และศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย อติศักดิ์วัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่หลักเป็นปรึกษา งานวิจัยนี้ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือคอยชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนการให้ ประสพการณ์ในการทำวิจัยด้วยความเอาใจใส่ด้วยความเมตตา เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก ดร.แสงสุริย์ ดั่งคำน้อย ดร.รัตนะ วรบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนพลกษ ชามะรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช ที่ได้กรุณาตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้ง นายอำเภอบ้านแฮด นายอำเภอเมืองขอนแก่นที่อนุญาตให้เก็บข้อมูลงานวิจัย รวมถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ อำนาจความสะดวกในการเก็บข้อมูล และ พระครูสังฆรักษ์ทวี อภโย, ดร. คุณธัญลักษณ์ วัฒนศิริธรรม คุณสุพัตรา กองเพชร คุณวรพลย์ เกษมศรีวัฒน์ คุณวารุณี ตั้งศิริ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลและให้ข้อมูลที่ครบถ้วน ขอบคุณเยาวชนชนกลุ่มเปราะบาง ที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คณะผู้วิจัยเห็น คุณค่าในงานวิจัยครั้งนี้มากขึ้น ขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีได้เอื้อนนาม และขาดมิได้คือ กราบ ขอบพระคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาภูมิรราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทุกท่านที่ได้เมตตาแก่ คณะผู้วิจัย

สุดท้ายนี้คณะผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ครอบครัว ขอบคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ และอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนาม ที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และเป็นแรงบันดาลใจให้ คณะผู้วิจัยมีมานะ พยายามในการทำวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ผู้ทรงคุณวุฒิ และครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์วิทยาการต่าง ๆ ให้แก่คณะผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาภูมิรราชวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนสนับสนุน ในการทำวิจัยในครั้งนี้

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี

หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

15 พฤศจิกายน 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	9
2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	10
2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม	20
2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเปราะบาง	26
2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	35
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
2.6 สรุปกรอบแนวความคิด	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R ₁)	48
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D ₁)	52
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ (Implementation: R ₂)	58
3.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation: D ₂)	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4.1 ผลการวิเคราะห์ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R1)	62
4.2 ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Design and Development: D ₁)	65
4.3 ผลการนำหลักสูตรไปใช้ (Implementation : R ₂)	80
4.4 ผลการประเมินผล (Evaluation: D ₂)	81
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
5.1 สรุปผลการวิจัย	85
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	88
5.3 ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	103
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	146
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมืองานวิจัย	147
- หนังสือคำสั่ง แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมืองานวิจัย	152
- หนังสือขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือ	153
- หนังสือขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	156
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย	158
- หนังสือขอเชิญเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	163
ภาคผนวก ค เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน มหาวิทยาลัย มหาเมฏราชวิทยาลัย	171
ภาคผนวก ง คู่มือหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	173
ประวัตินักวิจัย	230

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	7
ตารางที่ 2 การวัดและประเมินผลหลักสูตร	71
ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม	72
ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ฉบับร่าง	75
ตารางที่ 5 แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	80

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 สรุปกรอบแนวความคิด	45
ภาพที่ 2 กรอบดำเนินการวิจัย	47

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ได้กล่าว ถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนไว้ว่า “การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยมีแนวทาง ดังต่อไปนี้ 1. ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัวภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตย 2. ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้ง กฎหมาย กฎเกณฑ์ และกติกาในสังคม 3. ให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษา ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่าง เหมาะสม 4. ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กพิการ เด็กที่มีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ให้มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ 5. ให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง รู้จักการ ป้องกันตนเองจากโรคภัยและสิ่งเสพติด 6. ให้มีฐานะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย รวมทั้งมีคุณธรรม และจริยธรรม 7. ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในการทำงานที่สุจริต 8. ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 9. ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกใน การให้และการเป็นอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ 10. ให้มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม ตามสมควรแก่วัย 11. ให้สามารถแสดงความคิดเห็นหรือ แสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเรื่อง ที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน 12. ให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่มี ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะโดยตรง หรือผ่านผู้แทนหรือองค์กรเพื่อเด็กและ เยาวชน

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิเด็ก (อังกฤษ: United Nations Convention on the Rights of the Child: CRC, UNCRC) เป็นสนธิ สัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งกำหนดสิทธิในทางพลเมือง ของเด็ก โดยนิยามว่า เด็ก เยาวชน คือ มนุษย์คนใด ๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดบัญญัติสากลว่าด้วยสิทธิ เด็ก และเยาวชนว่าเด็กทุกคนมีสิทธิเรียนรู้และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยกกีดกันเรื่อง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือ

สังคมทรัพย์สินกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ไม่ว่าจะของเด็กหรือของครอบครัว เพื่อให้อยู่ร่วมสังคมได้อย่างปกติชน ทั้งนี้ เด็กและเยาวชน ที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจ ก็มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพิเศษ อันหมายถึงการดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของเด็ก และในกรณี เด็กไม่มีครอบครัว หรือมาจากครอบครัวที่ยากจนก็จะได้รับความช่วยเหลือ เป็นพิเศษจากรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่จัดให้เปล่าอย่างน้อย ในระดับประถมศึกษา โดยมีโอกาสได้รับความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินจากการเล่น และรื่นเริงพร้อมกันไป เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและเติบโตเป็นสมาชิก ผู้ยังประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนการแนะแนวทางชีวิตซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบ ก่อนบุคคลอื่นแต่ในปัจจุบัน ประชาชนต้องเผชิญกับภัยทางสังคมนานาชนิด เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ด้วยกัน ภัยจากการโกง ภัยจากการเอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ประโยชน์พวกพ้อง โรคภัยไข้เจ็บ ยาบ้า เอดส์ ความยากจน ความอ่อนแอทางด้านภูมิปัญญา และภัยจากความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะภัยที่เกิดแก่เด็กและเยาวชน ตามสถิติของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความห่วงใยคนไทยว่ามีกลุ่มเปราะบาง 1.3 ล้านคน หลุดจากระบบการศึกษา- ไร้งานทำ เสี่ยงซึมเศร้าสูง 44% หรือมีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากเยาวชนทั้งหมดประมาณ 8 ล้านคน และมีอัตราป่วยเป็นโรคนี้ร้อยละ 18 นอกจากนี้ประเด็นการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) / เอดส์ (AIDS) การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน และการติดสารเสพติด ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพยังเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับต้น ๆ ของเยาวชนไทยด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี 2017 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้อยู่ในระบบแรงงาน ราว ๆ 1 ล้าน 3 แสนคน ในจำนวนนี้เกือบ 8 แสนคนเป็นผู้หญิง ขณะที่องค์การ ยูนิเซฟระบุว่า กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-17 ปี เป็นกลุ่มที่ประสบกับความยากจนหลายมิติในระดับที่รุนแรงที่สุด กว่า 51.06 % เป็นวัยที่หลุดจากระบบการศึกษา และเมื่อจัดระดับความรุนแรงของค่าความยากจนหลายมิติของกลุ่มเด็ก เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพซ่อนอยู่ในตัว มีความเข้มแข็งอยู่ภายในและมีโอกาสเสี่ยง สะท้อนของกลุ่มเยาวชนผู้เปราะบางเมื่อร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและให้โอกาสจากการสังเกตพฤติกรรมนิสัย ได้แสดงทัศนคติอันเป็นเสียงสะท้อนให้เห็นมิติที่จะเร่งแก้ไขและพัฒนาได้ว่า “การร่วมกิจกรรมจะเป็นเวทีที่ช่วยเปิดพื้นที่ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้แสดง ออกถึงสิ่งที่อยากพูด อยากได้ที่ยืนในสังคม ไม่เหยียดหยาม ยอมรับและให้โอกาสที่แท้จริง ทั้งการได้กลับเข้าไปในระบบการศึกษา หรือการทำงาน เพื่อให้สามารถที่จะพึ่งพิงดูแลตัวเองและช่วยเหลือเพื่อน ๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้” และจากผล การศึกษาของศูนย์วิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่

ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษากลุ่มเปราะบางในชุมชน” ในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลและความรู้ที่ได้ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง แล้วหาทางแก้ปัญหาและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพที่จะแก้ไขปัญหามาในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA) และศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในประเด็น ‘เสียงเล็ก ๆ จากเด็กถูกเท’ เพื่อหาแนวทางพาเด็กและเยาวชนให้หลุดพ้นภาวะเปราะบาง ซึ่งมีเครือข่ายเด็ก เยาวชนที่เผชิญภาวะเปราะบาง เข้าร่วมรับฟังและแสดงทิศทางในคำตอบที่จะเป็นทางออกที่เป็นกระบวนการ เป็นการตอบรับเชิงพฤติกรรมที่จะก่อและริเริ่มแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้และจะขยายผลในแนวทางนี้ในอนาคตทุกภาคส่วน

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่องานวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันท่วงที ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไข อย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันท่วงทีต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดด้าน 1. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ด้วยความผาสุก 2. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของครม. คือเป้าประสงค์รวมข้อ 2. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมและดำเนินตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในข้อ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ดังนั้นการจะแก้ไขให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้น ไม่เสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมานั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ให้แก่เยาวชน ทั้งนี้พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวนมากที่ยังขาดการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น และสอดคล้องกับบริบทความต้องการของเขา อีกทั้งเยาวชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะสร้าง

ภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมให้กับตนเองและคนรอบข้าง อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น เพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชนกลุ่มเปราะบางให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นหมายถึง การฝึกอบรมเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยได้นำหลักทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative) แนวคิดจิตวิทยากลุ่มมนุษย์นิยมของ Carl Rogers แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองตามทฤษฎีปัญญาสังคมของ Albert Bandura ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg และการให้บริการปรึกษาตามทฤษฎีแบบเน้นทางออกระยะสั้นของ De Shaze เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เด็กและเด็กและเยาวชนตามปัจจัยเสี่ยงทางสังคมที่พบในชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยการพัฒนา ใน 4 ด้าน ได้แก่

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหยุนตัว

(ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 - 18 ปีบริบูรณ์เยาวชนกลุ่มเปราะบาง หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 - 18 ปีบริบูรณ์ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พว.) จังหวัดขอนแก่น

ภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน หมายถึง ความสามารถของบุคคลอันประกอบไปด้วยการสร้างเสริมเข้มแข็งให้กับตนเอง ทั้งการเรียนรู้ การปรับตัว มีทักษะการใช้ชีวิตทั้งกับครอบครัวโรงเรียน และชุมชน เข้าใจและรู้เท่าทันผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งทางด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อีกทั้งรู้จักเตรียมความพร้อมในการป้องกันและจัดการกับตัวเองจากสิ่งทำให้เกิดปัญหาเพื่อปรับตัวให้สามารถเรียนรู้ เลือกรับ ประเมิน แยกแยะ คุณค่าและใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลักไตรสิกขา ประกอบไปด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา โดยนำมาใช้ในการอบรมเพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับการดำเนินชีวิตของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มเปราะบาง เพศหญิงและเพศชายซึ่งเยาวชนกลุ่มเปราะบางผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเป็นเยาวชนกลุ่มเปราะบางเพศหญิงท้องไม่พร้อม ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตอำเภอบ้านแฮดและอำเภอมือทองขอนแก่น ที่มีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จำนวน 1,000 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1. เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงท้องไม่พร้อม 2. เยาวชนกลุ่มเปราะบางเพศหญิงและเพศชายผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ที่มีอายุ ระหว่าง 15 – 18 ปี ในแต่ละตำบล อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1977) ในกรณีไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากร หรือ $p = 0.5$ โดยกำหนดสัดส่วนประชากรเท่ากับ .10 มีค่าความเชื่อมั่น 99 % มีความคลาดเคลื่อน 5 % โดยแทนค่าลงไปในสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{P (1 - P)}{\frac{e^2}{Z^2} + \frac{P (1 - P)}{N}}$$

เมื่อ n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

P = สัดส่วนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดสุ่ม

e = สัดส่วนประชากรที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนด

Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = 0.05$)

Z มีค่าเท่ากับ 2.58 ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = 0.01$)

$$n = \frac{(.10) (1-.10)}{\frac{(.05)^2}{(2.58)^2} + \frac{(0.10) (1-.10)}{1,000}}$$

$$n = \frac{(.01) (.90)}{\frac{.0025}{6.66} + \frac{.10 \times .90}{1,000}}$$

$$n = \frac{.90}{.00038+.00009}$$

$$n = \frac{.90}{.00045}$$

ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 200

ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน เยาวชนกลุ่มเปราะบางท้องไม่พร้อมและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ตติยาเสพติดในเขตพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 17 ตำบล ดังนี้ 1. ตำบลในเมือง 2. ตำบลสำราญ 3. ตำบลโคกสี 4. ตำบลท่า 5. ตำบลบ้านทุ่ม 6. ตำบลเมืองเก่า 7. ตำบลพระลับ 8. ตำบลสาวะถี 9. ตำบลบ้านหว้า 10. ตำบลบ้านค้อ 11. ตำบลแดงใหญ่ 12. ตำบลดอนช้าง 13. ตำบลดอนหัน 14. ตำบลบ้านเป็ด 15. ตำบลหนองตุ้ม 16. ตำบลบึงเนียม 17. ตำบลโนนทัน โดยได้มาจากเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงสัดส่วนองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่าง เยาวชนกลุ่มเปราะบางท้องไม่พร้อมและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ตติยาเสพติดในอัตราส่วน (50 : 50) คณะผู้วิจัยประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ทราบข้อมูลของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างมาตำบลละ 12 คน รวม 204 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตาม เขตตำบล อำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง กลุ่มท้องไม่พร้อม	เยาวชนกลุ่มเปราะบาง กลุ่มตติยาเสพติด
1. ตำบลในเมือง	6	6
2. ตำบลสำราญ	6	6
3. ตำบลโคกสี	6	6
4. ตำบลท่าพระ	6	6
5. ตำบลบ้านทุ่ม	6	6
6. ตำบลเมืองเก่า	6	6
7. ตำบลพระลับ	6	6
8. ตำบลสาวะถี	6	6
9. ตำบลบ้านหว้า	6	6

10. ตำบลบ้านค้อ	6	6
11. ตำบลแดงใหญ่	6	6
12. ตำบลดอนช้าง	6	6
13. ตำบลดอนหัน	6	6
14. ตำบลบ้านเป็ด	6	6
15. ตำบลหนองตุม	6	6
16. ตำบลบึงเนียม	6	6
17. ตำบลโนนท่อน	6	6
รวม	102	102
รวมทั้งหมด	204	

เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion Criteria)

1. เกณฑ์การรับอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion Criteria) คือ การแสดงความสมัครในเข้าร่วมโครงการวิจัยหลังจากได้รับทราบข้อมูลแล้วหมายความว่า คุณได้เข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเป็นอย่างดีแล้ว และคุณไม่มีข้อกังวลใจเกี่ยวกับการวิจัยและได้ตกลงที่จะเข้าร่วมโครงการโดยไม่มีผู้ใดบังคับ

2. เกณฑ์การแยกอาสาสมัครออกจากโครงการ (Exclusion criteria)

เกณฑ์การไม่รับอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Exclusion Criteria) คือ เป็นผู้ที่มีโรคประจำตัวร้ายแรง หรือเป็นผู้วิกลจริต

1.4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีด้วยกัน 2 ตัวแปร คือ

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

2. ตัวแปรตาม คือ

1. ภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

2. ความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ในจังหวัดขอนแก่นที่มีต่อหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

1. พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กเยาวชนจังหวัดขอนแก่น ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและสถาบันครอบครัวรัตนากาจังหวัดขอนแก่น และเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
2. นำข้อมูลจากเก็บข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์และเขียนรายงานที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.4.4 ระยะเวลา

มกราคม 2564 – มีนาคม 2565

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
2. ได้แนวทางในการพัฒนาวิทยาการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
3. ได้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
4. ได้แนวทางปฏิบัติที่ดีของหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนให้แก่จังหวัดอื่น ๆ

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
- 2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
- 2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเปราะบาง
- 2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวที่นำการศึกษาไปสู่จุดหมาย มั่นกวีวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงหลักสูตรไว้ดังนี้

ความหมายของหลักสูตร

วิชย วงษ์ใหญ่ (2554: 95) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตร (Curriculum) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “race-course” หมายถึง เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งขันเนื่องมาจากเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งอนาคต และในปัจจุบัน

ณัฐพงศ์ชัย ไทรพงษ์พันธุ์ (2557: 120) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า “หลักสูตร” หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตาม ความสามารถ ซึ่งหลักสูตรสามารถอธิบายความหมายได้ 2 อย่าง คือ 1. หลักสูตรความหมายอย่างกว้าง และ 2. หลักสูตรความหมายอย่างแคบ

Saylor, Alexander and Lewis (1981: 8) ได้กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า คือ การจัดเตรียมมวลประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผล ความมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างกว้าง ๆ และ จุดมุ่งหมายเฉพาะโรงเรียน

Taba (1962) กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนสำหรับการเรียนรู้ หลักสูตรทุกประเภทต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบที่แน่นอน ตามปกติหลักสูตรจะบรรจุข้อความเป็นจุดมุ่งหมายและจุดมุ่งหมายเฉพาะ หลักสูตรชี้ให้เห็นถึงการเลือกและการจัดเนื้อหา ทั้งยังบ่งบอกหรือแสดงแนวทางที่แน่นอนของการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นเพราะมีจุดมุ่งหมายหรือการจัดเนื้อหาเป็นตัวกำหนดหรือไม่ก็ตาม ประการสุดท้ายหลักสูตรจะรวมแผนการประเมินผลเข้าไว้ด้วย

จากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร คือมวลประสบการณ์สอนที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขซึ่งหลักสูตรทุกประเภทต้องประกอบด้วยส่วนประกอบที่แน่นอน

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงร่างต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนในแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกันหรือไม่ จากการศึกษาเอกสารพบว่ามีผู้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้โดยสรุป ดังนี้

ฉันท ชาติทอง (2552: 8) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครู
2. หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าเด็กควรได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรงและแก่สังคม
4. หลักสูตรย่อมกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม
5. หลักสูตรย่อมกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุก
6. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศ

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554: 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา

4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
8. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกอย่างไร
9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร
10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

จากคำกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความสำคัญของหลักสูตรได้ว่าหลักสูตรเป็นแนวทางในการปฏิรูปครูส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นตัวกำหนดแนวความรู้ ความสามารถ ความประพฤติและเจตคติที่ดีของผู้เรียน

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร มีความสำคัญต่อหลักสูตร เพราะหากผู้ใช้หลักสูตรจัดองค์ประกอบหลักสูตรไม่ครบ หลักสูตรนั้น ๆ อาจจะไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาหลายคนได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

อ้าง บัวศรี (2532: 8) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. เป้าประสงค์ และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากการเรียนรู้หลักสูตร
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจาก ที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะ และความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม และแถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา และอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพ และประสิทธิภาพ การเรียนการสอน

กาญจนา คุณารักษ์ (2558: 20-21) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบไปด้วย

1. จุดประสงค์ (Objective) จะเป็นแนวทางของการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนรู้ว่า มีจุดประสงค์อะไรในการสอน ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนให้แก่ใคร สอนทำไม และจะมีวิธีการสอนและการประเมินผลอย่างไร

2. เนื้อหาวิชา (Subject Matter) หมายถึง สารของความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขานั้น ๆ เนื้อหาวิชาจะเป็นรายละเอียดของสาระความรู้ และประสบการณ์ ดังกล่าวที่นำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนให้ได้มีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. วิธีสอนและการจัดดำเนินการ (Methods and Organization) หมายถึง การแปลงจุดประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การสอน และสอนเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดด้วยการใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

4. การประเมินหลักสูตร (Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ โดยใช้จุดประสงค์เป็นแนวทางหรือเป็นเกณฑ์ในการประเมิน

ทาบ (Taba, 1962: 10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ประการ สรุปได้ว่า

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ

2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. วิธีการประเมินผล

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรตามที่นักการศึกษาได้กำหนดไว้ตามที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญของหลักสูตร มี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรคือ ผลที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
2. เนื้อหา คือ สารของความรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. วิธีสอนและการดำเนินการจัดการเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยแปลงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเนื้อหาสาระ ไปสู่การเตรียมความพร้อมก่อนการสอน เช่น การเตรียมวัสดุหลักสูตร หรือสื่อการสอน และการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย
4. การประเมินผลเป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เพื่อใช้ในการปรับปรุง การเรียน การสอน และหลักสูตรในครั้งต่อไปซึ่งการประเมินหลักสูตรถือเป็นงานใหญ่ที่มีขอบเขตกว้างขวางจะต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นกระบวนการ

การพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและกว้างขวาง จึงมีผู้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525: 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือการพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้ นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หรือการพัฒนาหลักสูตร และการสอน คือระบบ โครงสร้างของการจัดโปรแกรมการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การปรับปรุงตำราแบบเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนต่าง ๆ การวัด และการประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับปรุงแก้ไข และการให้ การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร และการสอน รวมทั้งการบริหาร และบริการหลักสูตร

สุเทพ อ่วมเจริญ (2558: 33) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานในการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นจริงในการพัฒนาหลักสูตรนั้นประกอบด้วยพื้นฐานอย่างน้อย 3 ด้าน คือ พื้นฐานด้านปรัชญา พื้นฐานด้านจิตวิทยา และพื้นฐานด้านสังคม

กู๊ด (Good, 1973: 157) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอนแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิมเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

จากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรคือการวางโครงการที่จะช่วยให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมาย มี 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยความจำเป็นพื้นฐาน 3 ด้าน คือ พื้นฐานด้านปรัชญา พื้นฐานด้านจิตวิทยา และพื้นฐานด้านสังคม

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้หลักสูตรมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ตอบสนองและความต้องการของผู้ใช้หลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงดังนี้

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (1949) ได้กล่าวถึงรูปแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. What is the purpose of the education? โรงเรียนควรมีจุดประสงค์ทางการศึกษาอย่างไร
2. What educational experiences will attain the purposes? กิจกรรมการสอนเพื่อประสบการณ์ทางการศึกษาใดที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว
3. How can these experiences be effectively organized? ทำอย่างไรจึงจะจัดกิจกรรมการสอนเพื่อประสบการณ์ทางการศึกษาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. How can we determine when the purposes are met? ทำอย่างไรจึงจะระบุได้ว่าบรรลุจุดประสงค์แล้ว

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba (1962) ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการ: สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม และผู้เรียน
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย: หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน
3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ: จุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้ และสำคัญ ต่อการเรียนรู้
4. จัดเนื้อหาสาระ: เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้: ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้: ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง
7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล: ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor, Alexander and Lewis (1981: 30) ได้กล่าวถึงรูปแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goals, Objectives and Domains) การพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมาย แต่ละประเด็นจะบ่งบอกถึงขอบเขตหนึ่ง ๆ ของหลักสูตร ได้แก่
 - 1.1 พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development)
 - 1.2 ความสามารถทางสังคม (Social Competence)
 - 1.3 ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills)
 - 1.4 ความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization)

เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่าง ๆ จะได้รับการคัดเลือกจากตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ตัวแปรดังกล่าว ได้แก่ ทักษะและความต้องการทางสังคม นโยบายของรัฐ ข้อค้นพบงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เมื่อกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกแล้วทั้งนี้ รูปแบบของหลักสูตรที่เลือกควรมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน และลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคม และปรัชญาทางการศึกษา

3. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design) แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การนำหลักสูตรไปใช้โดยครูผู้สอนต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอน (Instruction Plans) ตามรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอน วัสดุ สื่อ การเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ได้รับไว้

4. การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินหลักสูตร เป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตรได้ จุดเน้นของการประเมิน ได้แก่ หลักสูตรบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นที่การประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพของการสอนและพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียน ผลจากการประเมินด้วยเทคนิควิธีการประเมินที่เลือกแล้วนี้จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไข หรือควรจะยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Oliva

Oliva (1992) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบหลักของกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การนำไปใช้และการประเมินผล
2. ธรรมเนียมปฏิบัติ คือ มีจุดเริ่มต้น และจุดจบ แต่ไม่จำเป็นต้องตายตัว
3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการสอน
4. ความแตกต่างระหว่างเป้าหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรและการสอน
5. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ
6. รูปแบบเชิงวงจรมากกว่าเชิงเส้นตรง
7. เส้นทางการตรวจสอบย้อนกลับ
8. ความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปในวงจรทุกจุด

9. ความคงเส้นคงวาและสมเหตุสมผลภายใน

10. มีความเรียบง่ายพอที่จะเข้าใจและดำเนินการได้

11. แสดงส่วนประกอบในรูปของแผนภาพหรือตาราง

จากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ การคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และวัดและประเมินผล

การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเนื่องจากเป็นการนำองค์ประกอบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สู่ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้หลักสูตรบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้

สุมิตร คุณานุก (2520: 130) และสังัด อุทรานันท์ (2532: 260) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในทิศทางเดียวกันว่า การนำหลักสูตรไปใช้ คือ กระบวนการหรือขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน โดยมีการจัดปัจจัย และสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

Sowell (1996: 369) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปปฏิบัติเป็นการเตรียมการที่จะนำเทคนิคต่างๆไปใช้ในห้องเรียน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับFullan and Pomfret (1991: 336) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่ง ดังนั้นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติคือการนำเอาหลักสูตรไปสอนจริง

Beauchamp (1975: 164) ได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้มีพัฒนาการเรียนการสอน

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ คือ การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นสามารถดำเนินไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

องค์ประกอบของการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามขั้นตอนที่วางแผน และเตรียมการไว้ทั้งนี้ในการประชุมทบทวนประสบการณ์ต่าง ๆ ของประเทศในเอเชีย เรื่องยุทธศาสตร์การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ (APEID, 1977: 3-29) ได้สรุปเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. วางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติโดยให้คนหลายกลุ่มเข้าร่วมแสวงหา การสนับสนุนจากประชาชนและจัดเตรียมทรัพยากร (มนุษย์และวัสดุ) ให้พร้อม
2. จัดให้มีหน่วยงานส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติให้เป็นไปได้สะดวกและรวดเร็ว
3. กำหนดวิธีทาง และกระบวนการนำหลักสูตรไปปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนรวมเหตุผลต่าง ๆ ที่จะใช้ในการจูงใจครู และติดตามผลการปฏิบัติงาน

กระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปปฏิบัติก็ควรจะเป็นวิธีการปฏิบัติที่มีหลักเกณฑ์และมีกระบวนการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพพอที่จะมั่นใจได้ว่าหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นนั้นจะได้มีโอกาส นำไปปฏิบัติจริงอย่างแน่นอนสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการนำหลักสูตรไปใช้คือ กระบวนการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 196-198) ได้เสนอแนวคิดการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายว่าควรมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ตรวจสอบทบทวนหลักสูตร
2. ทำโครงการ และวางแผนการศึกษานำร่องเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร
3. ประเมินโครงการศึกษาทดลองหลักสูตร
4. ประชาสัมพันธ์หลักสูตร
5. การอบรมครู ผู้บริหารผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร
6. นำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง หรือขึ้นการดำเนินใช้หลักสูตรเต็มรูปแบบได้แก่
 - 6.1 ศึกษาหลักสูตรกำหนดแผนการสอนวางแผนงบประมาณและบริหารหลักสูตร
 - 6.2 พัฒนาวัสดุหลักสูตรได้แก่เอกสารอ่านเสริมสื่อการเรียน
 - 6.3 ความพร้อมของครูโดยทำในรูปแบบการฝึกอบรมการบริการสนับสนุนวิทยากร
 - 6.4 การจัดกระบวนการเรียนการสอน
 - 6.5 การประเมินผลผู้เรียนผู้สอนหลักสูตร
7. การอบรมครูเพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็นในระหว่างการใช้หลักสูตร
8. การติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร

จากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการนำหลักสูตรไปใช้ต้องประกอบไปด้วยการตรวจสอบโครงการ การทำโครงการ การประเมินโครงการ การประชาสัมพันธ์ การอบรมครู ผู้บริหาร การนำหลักสูตรไปใช้จริง และการอบรมครูระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

ความหมายของภูมิคุ้มกันทางสังคม

คำว่า “ภูมิคุ้มกัน” ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น “ภูมิคุ้มกัน” หมายถึง สภาพที่ร่างกายมีแรงต่อต้านเชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกาย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2545: 826) รวมทั้งยังหมายถึง จิตสำนึกที่เกิดขึ้นในจิตใจ ซึ่งทำให้บุคคลนำมาใช้ในการควบคุมตนเองให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้โดยไม่เป็นภาระของสังคม ซึ่งพลังดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากการอบรมขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ทั้งนี้ได้มีการนำคำว่าทักษะชีวิตมาใช้ร่วมกับคำว่าภูมิคุ้มกันด้วย (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2554: 7) และความหมายของคำว่า “ภูมิคุ้มกันทางสังคม” หมายถึง ความสามารถของบุคคลอันประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งทางการเรียนรู้ การมีทักษะชีวิตในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม และวัฒนธรรม การเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม การเตรียมความพร้อมเพื่อการปรับตัวให้สามารถเรียนรู้ เลือกรับ กลั่นกรอง ประเมิน แยกแยะ คุณค่า และใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคม อีกทั้งสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ (วชิราภรณ์ สังข์ทอง, 2554: 73) ดังนั้น “ภูมิคุ้มกันทางสังคม” หมายถึง ความสามารถของเยาวชนที่มีทักษะการปรับตัวให้เข้ากับสภาพกับสังคม ทั้งการเตรียมความพร้อม การปรับตัว การประเมิน และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

ลักษณะของเด็กและเยาวชนที่มีภูมิคุ้มกันทางสังคม

ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2540) ได้กล่าวถึง ผู้ที่จะมีภูมิคุ้มกันตนเองเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมว่าภูมิคุ้มกันตนเองของมนุษย์ที่ควรจะมีคือ 1. ภูมิรู้คือภาวะที่มีอยู่แห่งความรู้ของมนุษย์ (หรือสัตว์ หรือพืชด้วยก็คงได้) คนที่มีภูมิรู้ดีในเรื่องใดก็ตาม เรามักเรียกว่า มีภูมิรู้ ซึ่งภูมิรู้ เกิดขึ้นจากการรับรู้และเรียนรู้โดยมีกลไกที่ร่างกายและจิตใจเป็นตัวทำงาน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ตามทำหน้าที่เป็นเครื่องรับ ส่วนจิตทำหน้าที่เป็นเครื่องรู้ หรือตัวรู้ ตัวจดหมาย บรรจุและตัวโต้ตอบ ทบทวน ว่าอะไรเป็นอะไร ใครเป็นใคร เป็นต้น สิ่งที่ได้รับรู้ได้ กล่าวโดยสรุปว่า มี 6 อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ (สิ่งที่สามารถรู้สึกได้ทางใจ) การมีภูมิรู้มาก ๆ ทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง ทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษก็จัดได้ว่าเป็นผู้มีภูมิรู้สูง ซึ่งภูมิรู้ของมนุษย์นั้นเกิดได้โดยการแสวงหา และใช้เครื่องมือที่เป็นทุนธรรมชาติที่ตัวเราทั้งส่วนกาย คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และส่วนจิตใจซึ่งคอยทำหน้าที่เป็นผู้สั่งการจัดหา และจัดเก็บ รวมทั้งจัดการ ให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวกใช้เมื่อจำเป็นต่อไป 2. ภูมิปัญญา คือ การนำความรู้แจ้ง รู้ชัด รู้ลึก รู้กว้าง รู้เหตุ

รู้ผล รู้ต้น รู้ปลาย รู้ย่อ รู้ขยาย เป็นต้น มาสร้างภูมิปัญญาซึ่งสามารถสร้างได้โดยใช้กลไก และศักยภาพตัวเรานั้นเอง คือให้ใช้ตาหู ฟัง ให้เป็น และต้องมีเครื่องรับรู้ที่มีคุณภาพดีพอควรจึงจะรู้จริง และรู้แจ้ง การรู้ได้เร็ว ช้าขึ้นอยู่กับศักยภาพทุน และความต่อเนื่องในการฝึกอบรม เมื่อรับเข้ามาได้แล้วต้องนำมาคิดตาม คิดต่อจนเกิดความคิดแตก หรือแตกฉานในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งภูมิปัญญาเกิดขึ้นจากการฟัง การคิด การทำดังนี้

2.1 ปัญญาเกิดจากการฟัง การอ่าน และประสาทสัมผัส ทั้ง 6 มีตา หู จมูก ลิ้นและกาย

2.2 ปัญญาเกิดจากการคิด พิจารณาไตร่ตรอง หรือคิดตาม คิดต่อ เมื่อได้รับรู้จากประสาทสัมผัส ดังกล่าว

2.3 ปัญญาที่เกิดจากการกระทำด้วยตนเองหลาย ๆ ครั้งทั้งทางกายและทางใจจนเกิดภาวะรู้จริงในสิ่งนั้น ๆ และภาวะรู้แจ้ง คือ เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าเป็นหนึ่งเดียว และหรือแยกส่วนออกมาได้ การรู้จักใช้ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นภูมิปัญญานั้น ถือเป็นการได้รับการศึกษาอย่างแท้จริง 3 ภูมิธรรม คือ ภาวะแห่งธรรม 4 ความหมาย คือ สภาวธรรม สัจธรรม ปฏิบัติธรรมและปฏิบัติเวธธรรม ได้แก่ ปรากฎการณ์ ความจริง บทบาทหน้าที่และผลแห่งการที่มนุษย์ได้รับรู้เรียนรู้ เข้าใจ และเข้าถึงธรรมทั้ง 4 นี้ ถือว่า มีภูมิธรรมสมบูรณ์ หากมนุษย์ได้รู้ธรรม เข้าใจธรรม และเข้าถึงธรรมได้มากเท่าใดก็เรียกได้ว่า มีภูมิธรรมมากเท่านั้น กล่าวสั้นว่า ถ้ามนุษย์รู้มากเท่าใด เข้าใจมากเท่าใด เข้าถึงมากเท่าใด และนำมาเป็นฐานรู้ฐานคิด ฐานทำได้มากเท่าใด ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ คือ ทำ พูด คิด ได้มากเท่าใด ก็ได้ชื่อว่า มีภูมิธรรมได้มากเท่านั้นปัจจุบัน คำว่า ภูมิคุ้มกันทางสังคมถูกนำมาใช้ควบคู่กับคำว่าทักษะชีวิต (Life Skills) เนื่องจากทักษะชีวิต เป็นความสามารถของบุคคลทั้งทางด้านสังคมและจิตวิทยา (Psychosocial Competence) ที่จะใช้ในการจัดการกับความต้องการและสิ่งที่ท้าทายทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทักษะชีวิตเป็นกระบวนการที่จะทำให้เด็ก ๆ รู้รักษาตัวรอดได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิต องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1994: 1-3) ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตไว้ 10 ประการดังนี้

1. ทักษะในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ

2. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบไม่เกิดความเครียดทางกายและจิตใจ จนอาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไข

3. ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหา หรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

4. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

5. ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความคิดเห็น การขอรับรอง การเจรจาต่อรอง การดักเตือน การช่วยเหลือ การปฏิเสธ ฯลฯ

6. มนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

7. การตระหนักรู้ในตน (Self Awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รู้จักและเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งช่วยให้เรา รู้ตัวเอง เวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ และความเห็นอกเห็นใจ

8. ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สัมผัสอาชีพ ฯลฯ ช่วยให้สามารถยอมรับบุคคลอื่น และเกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่า หรือได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดเชื้อเอชไอวี

9. การเผชิญกับอารมณ์ต่าง ๆ (Coping with Emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีการจัดการอารมณ์โกรธ และความเศร้าโศกที่ส่งผลทางลบต่อร่างกายและจิตใจได้

10. การเผชิญกับผู้สร้างความกดดัน (Coping with Stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

กระบวนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน

การแสวงหาวิธีการป้องกัน และฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกัน ความซับซ้อนของสังคม การจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีทั้งกายและใจได้นั้น จะต้องได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ซึ่งปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เป็นผู้มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศได้ดีที่สุดคือ ตัวเด็กและเยาวชนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง คำว่า

“ตัวตน” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Self ซึ่งการสร้างภูมิให้ตนเอง คือการที่คนรู้จักปกป้องตนเอง การเตรียมตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ทั้งด้านจิตใจสังคม และสติปัญญาของตนเอง ซึ่งเมื่อมีภูมิคุ้มกันในตนเองแล้วก็จะนำมาซึ่งชุมชน สังคม และประเทศชาติในที่สุด ทั้งนี้มีนักวิชาการได้เสนอแนวทางในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมไว้ดังนี้ สรรเสริญ วงศ์ช่อ (2554: 15) ได้เสนอแนวคิดการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการพัฒนาและการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลในสภาวะปัจจุบันดังนี้

1. การพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น การดำเนินชีวิตในปัจจุบันเราต้องพึ่งพาปัจจัยที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เช่น การนำเข้าน้ำมัน เราควรมีการค้นคว้าหาพลังงานทดแทนน้ำมัน หรือให้มีทางเลือกในการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ไม่ใช่เป็นประเทศที่เป็นผู้บริโภครายเดียว

2. การดำเนินชีวิตตามแนว “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจสิ่งที่ต้องทำคือการประหยัดค่าใช้จ่าย จำเป็นต้องปรับพฤติกรรมการใช้บริโภค ซึ่งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานชี้แนะเตือนสติแด่ปวงชนประชาชนให้มีความพอประมาณ อย่างมีเหตุผล ต้องปฏิบัติตนเองให้มีความรู้ มีคุณธรรม มีความเพียร จะทำให้ตนเองมีภูมิคุ้มกันที่ดี หากคนส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดีประเทศก็จะมีภูมิคุ้มกันที่ดีด้วย

3. การสร้างความสามัคคีของคนในชาติ ในสังคมระบบประชาธิปไตย คนมีความคิดเห็นขัดแย้งกันเป็นเรื่องปกติ แต่การแสดงออกถึงความขัดแย้งต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมายความสามัคคีเป็นภูมิคุ้มกันที่จะทำให้สังคมมีความสงบ มีความสมานฉันท์ ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้เป็นเรื่องของสำนึก และความรับผิดชอบ ต้องปลูกฝังให้คนในสังคมมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญตั้งแต่เด็กถึงผู้ใหญ่

4. การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศเราให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนมาโดยตลอด คนที่มีคุณภาพไม่เฉพาะแต่มีความรู้ มีประสิทธิภาพเพียงอย่างเดียว ต้องมีจิตใจที่ดี มีคุณธรรม มีวินัย และมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีด้วย ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่ดีจะเป็นภูมิคุ้มกันในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

5. การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่และลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ การพัฒนาพื้นที่และเมืองให้มีความน่าอยู่อาศัย และเป็นภูมิคุ้มกันให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่งผลให้คนรักถิ่นฐานบ้านเมือง คนต่างถิ่นอยากมาเยี่ยมเยือน

มาตรการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน

การดูแลรักษาสังคมที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องนี้เมื่อเรารู้สาเหตุของการขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม หรือหาตัวเชื้อโรคได้แล้ว ในการดูแลรักษาจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมเหมือนกับการรักษาผู้ป่วย

คือ (วชิราภรณ์ สังข์ทอง, 2554: 98-101) 1. มาตรการระยะสั้น ผู้ที่เป็นบุคคลสำคัญในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันในช่วงนี้คงไม่พ้นรัฐบาล ซึ่งการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันก็มีหลายอย่างที่ต้องนำมาใช้ ทั้งการใช้เงินหรืองบประมาณ การใช้กฎหมายบังคับ การกำหนดเขตพื้นที่ที่เหมาะสม การแยกหรือการกำหนดขอบเขตพื้นที่ การห้ามในสิ่งที่ควรห้าม การจัดระเบียบสังคม การยกย่องชมเชยคนดีที่ทำเพื่อสังคม คนที่ทำกำไรทางสังคมมากกว่าการยกย่องเฉพาะคนที่ทำกำไรทางธุรกิจ ในเรื่องการใช้เงินก็เป็นสิ่งจำเป็นคล้ายกับการให้น้ำเกลือหรือฉีดยาแก้ปวดแต่ถ้าใช้นาน ๆ ก็เกิดผลเสียต่อสังคมได้ ทำให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effects) ต่อสังคมจากการใช้เงิน เช่น ภาวะหนี้สิน วัตถุนิยม พุ่มเฟิย สุดท้ายคนส่วนใหญ่ก็จะเป็นหนี้สิน ล้นพ้นตัวตกอยู่ในกับดักสภาพหนี้ (Liability Trap) หรือการออกกฎหมายพิเศษมาบังคับในระยะยาวจะเป็นการลิดรอนสิทธิประชาชนและอาจเกิดการต่อต้านได้

2. มาตรการระยะยาวต้องริบกระตุ้นให้สังคมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี (Social Immunization) ขึ้นมาด้วยเพื่อให้สังคมแข็งแรงขึ้น โดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายของสังคมมาร่วมกันทำหน้าที่หมอสังคม (Social Doctors) ซึ่งเป็นใครก็ได้ที่เห็นปัญหาแล้วมาร่วมแรง ร่วมใจร่วมมือ ร่วมทำด้วยใจ ไม่ใช่ด้วยเงิน เอาปัญญามาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไขโดยยึดแนวคิดที่ว่า “สังคมดีไม่มีขาย ถ้าอยากได้ต้องช่วยกัน” ทั้งนี้การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งโดยการสั่งให้เกิดหรือการจัดตั้งจะไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีได้ เพราะไม่ได้เกิดจากใจของคนที่เห็นปัญหาและอยากแก้ไขปัญหาร่วมกัน เปรียบเสมือนกับร่างกายไม่แข็งแรงแทนที่จะออกกำลังกายแต่กลับไปลงทุนซื้อยาอายุวัฒนะหรือผลิตภัณฑ์อาหารเสริมมากิน ซึ่งไม่ได้ทำให้ร่างกายแข็งแรงอย่างแท้จริง แต่ยังทำให้สิ้นเปลือง สำหรับตัวยาหรือวัคซีนทางสังคมที่ควรฉีดให้กับสังคมดังนี้

2.1 ความรู้หรือการเรียนรู้ (Learning) ในเรื่องความรู้ถ้าต้องการปริญญาอาจต้องใช้เงิน แต่ความรู้ที่นำไปปฏิบัติได้จริงนั้นเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้เงิน ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้วิถีชีวิตจากครอบครัว เรียนรู้เพื่อนบ้าน เรียนรู้สังคม เรียนรู้ชุมชนที่เขาอยู่มากกว่าการอ่านหรือท่องจำจากตำราในโรงเรียนเพียงอย่างเดียว เรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้เพื่อปัญญาความรู้ที่ได้ควรปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เพื่อปริญญา เรียนรู้เพื่อที่จะรู้เท่าทันโลกและสังคม สามารถที่จะดำรงตนในสังคมได้อย่างปกติสุข การเรียนรู้จึงไม่ใช่แค่การศึกษาตามหลักสูตรในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น การศึกษาที่เป็นอยู่ปัจจุบันมุ่งเน้นที่จะเอาชนะผู้อื่น เหนือคนอื่นให้เป็นคนเก่งเพื่อจะได้มีโอกาสถกฉวยเอาทรัพยากรมาไว้เป็นสมบัติส่วนตัวได้มากกว่าคนอื่น แต่การเรียนรู้ให้เป็นคนฉลาดควรมุ่งที่จะเอาชนะตนเอง ช่วยตนเองและผู้อื่นให้หลุดพ้นจากอวิชชา การสร้างความสุขในการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาตนคนได้อย่างยั่งยืนมากกว่า การต้องอดทนเรียนให้จบหลักสูตรเพื่อรับปริญญา ให้เรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

ไม่เอาเปรียบสังคม ไม่ก่อกวนให้แก่ตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และรู้จักเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น เพราะคนเก่งจะเรียนรู้จากประสบการณ์ตนเอง แต่คนฉลาดจะเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนเก่ง การเรียนรู้จึงต้องทำให้เกิดลักษณะของทุกคนเป็นครู ทุกที่เป็นห้องเรียน โดยอาศัยการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่เหมาะสมกับสังคมเนื่องจากการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือทั้งในด้านการสร้างบรรยากาศ และโอกาสแห่งการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ที่สร้างไปใช้ประโยชน์ การแลกเปลี่ยนความรู้และการจัดเก็บความรู้ในรูปคลังความรู้ หรือชุมชนทรัพยากรความรู้ของสังคมไทย ขับเคลื่อนไปเป็นสังคมฐานความรู้ที่มุ่งสู่สังคมอุดมปัญญา

2.2 ความรัก (Love) เริ่มจากครอบครัวต้องปรับตัวจากเลี้ยงลูกด้วยเงิน มาสู่การเลี้ยงลูกด้วยนมที่บ่มเพาะไปด้วยความรัก ความเอื้ออาทรจากคนในครอบครัว ความรักต้องเกิดจากการสัมผัสจริง การบอกรักทางโทรศัพท์หรืออินเทอร์เน็ตไม่สามารถทดแทนการสัมผัสตัวจริงเสียงจริงได้ สายใยความผูกพันจะเกิดจากความใกล้ชิด มีเวลาและโอกาสให้กันและกันในครอบครัว การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะช่วยสร้างสายสัมพันธ์แม่ลูกทำให้แม่รักลูก ไม่ทอดทิ้งลูก การมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวทำให้เกิดความอบอุ่นในจิตใจ ไม่เปิดโอกาสให้เกิดช่องว่างในใจที่ต้องไปหาสิ่งภายนอกมาชดเชย การหอมแก้มโอบกอดจากพ่อแม่เป็นการเติมเต็มความรักในใจของลูก คนที่อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นจะรู้จักรักทั้งรักตนเอง และรักผู้อื่น ใส่ใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักให้ ขอยอมรับ และปฏิเสธในจุดที่พอดี ความรักจึงต้องสร้างด้วยครอบครัว และชุมชน ทำให้รักตนเอง/ครอบครัว/ชุมชน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ชุมชนอื่นเป็น รู้จักมองโลกในแง่ดี มีทัศนคติทางบวกในการดำเนินชีวิต เข้าใจและให้โอกาสผู้อื่น

2.3 ความอดทน (Tolerance) ฝึกให้อดทนต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสิ่งเย้ายวนในทางเสื่อม ต่อความคิดเห็น ความเป็นอยู่ หรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของคนในสังคม ยอมรับผู้อื่นยอมรับความแตกต่าง ยอมรับความสามารถของผู้อื่น แสวงจุดร่วมและจุดต่าง ทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือผู้ที่มีความคิดแตกต่างกับเราได้ ไม่เก่งคนเดียว รู้จักการทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม รู้จักนำรู้จักตาม ทำให้เข้าสังคมได้ ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และวิถีชุมชนได้ดี มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่ให้ดีที่สุด นึกถึงประเทศชาติและประชาชนเป็นที่ตั้ง ไม่ทอดทิ้งง่าย หนักแน่นมั่นคง ในด้านความอดทนนี้ต้องผ่านการฝึกฝนจากทั้งในครอบครัว ในโรงเรียน คนไทยทุกคนจะต้องร่วมกันเป็นหมอสังคม รวมตัวกันเป็นเครือข่าย สร้างสุข ช่วยกันสร้างความรู้ ความรัก ความอดทนขึ้นในสังคมไทยที่ไม่เน้นใช้เงินเป็นตัวตั้ง ลดทุนนิยมหันมาใช้ธรรมนิยม ดำรงชีวิตอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ความสุขและความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของสังคมไทยจะกลับคืนมา

2.4 การวางแผนรับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Scenario Planning) ต่างจากการทำนายหรือการพยากรณ์ (Forecasting) ตรงที่ภาพที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Scenario) จะได้จากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถเกิดขึ้น (What Could Be) ในอนาคตโดยมีภาพสรุปที่เป็นไปได้หลายทาง (Uncertain End) ในขณะที่การทำนายจะวิเคราะห์แนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้น (What Should Be) จากข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่ภาพสรุปที่มีลักษณะแน่ชัด (Certain End) การวางแผนรับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น หรือ Scenario Planning นี้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างระบบภูมิคุ้มกันตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมพร้อมรับผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอกด้วยการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น การวางแผนรับสถานการณ์ จัดเป็นเครื่องมือในขั้นตอนการวางแผน เพื่อให้สามารถประเมินถึงภาพอนาคตที่สามารถเกิดขึ้นได้ในหลาย ๆ ทาง เป็นการเริ่มต้นสร้างเสริมภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี “ภูมิคุ้มกันที่ดี” จะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ เมื่อกลุ่มบุคคลหรือเครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ คำนึงถึงความสำคัญของการดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งของสังคม “การมีเป้าหมายรวม ที่ชัดเจน” ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของสังคม ถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี Scenario Planning มุ่งให้ความสนใจต่อการวางแผนรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของอนาคตที่ควบคุมไม่ได้ จากมุมมองภายในของตนเป็นหลัก ขณะที่แนวทางการสร้างระบบภูมิคุ้มกันตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้ความสนใจต่อความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียภายนอกองค์กรด้วย เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการช่วยเหลือผู้อื่น จากเดิมที่ต่างคนต่างอยู่ไม่เกี่ยวข้องกัน ยกระดับไปสู่การให้ความใส่ใจในความเป็นไปของสังคม จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันในสังคม การสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน จึงสามารถแบ่งออกได้เป็นสองแนวทางคือ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันภายในตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในให้เท่าทันและพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น และการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันที่อยู่ภายนอกตนเองหรือปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นการจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก ไม่ให้มากระทบกระเทือนหรือสร้างความเสียหายให้กับปัจจัยภายใน

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเปราะบาง

ความหมายของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

กลุ่มเปราะบางถือว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญ และต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางไว้ดังนี้

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (2563) ได้ให้ความหมายว่า กลุ่มที่ไม่ได้ความเสมอภาค ความแตกต่างกัน แบ่งแยก มีช่องว่างระหว่างกลุ่มชนชั้นมักจะเป็นการกล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่าง “ผู้มีโอกาส” กับ “ผู้ขาดโอกาส” ซึ่งในที่นี้เรียกว่า “ประชากรกลุ่มเปราะบาง” อันหมายถึง ประชากรที่มีความอ่อนแอ หรืออ่อนด้อยในการรับมือกับปัญหาที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม เปรียบเสมือนสิ่งของที่เปราะบางเสียหายง่าย ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะเปราะบางของประชากร ประกอบด้วยลักษณะทางธรรมชาติและสุขภาพ การเป็นชนกลุ่มน้อย การถูกจองจำหรือจำคุก อีสุภาพ ความยากจน และความไม่เป็นธรรมเชิงโครงสร้าง ซึ่งประชากรเหล่านี้มักไม่ได้รับการปฏิบัติตามหลักการ สิทธิมนุษยชน

Way magazine (2560) ได้ให้ความหมายคำว่าเยาวชนภาวะเปราะบาง คือ เด็กที่เผชิญภาวะเปราะบางในช่วงขณะหนึ่งที่ไม่ถึงสิทธิ โดยนโยบายภาครัฐหรือมาตรการในทางปฏิบัติเอื้อไม่ถึง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สิทธิพลเมือง การศึกษา สุขภาพ และการมีส่วนร่วม

Napakkawat Buathong (2564) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บุคคลที่ขาดความสามารถในการปกป้องสิทธิและประโยชน์ของตนเนื่องจากขาดอำนาจ การศึกษา ทรัพยากร ความเข้มแข็ง และอื่น ๆ บุคคลที่ถูกชักจูงโดยง่ายโดยหวังประโยชน์จากการเข้าร่วมวิจัย ไม่ว่าจะสมเหตุสมผลหรือไม่ก็ตาม หรือเป็นผู้ตกลงเข้าร่วมการวิจัยเพราะเกรงกลัวการถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าหากปฏิเสธ

Children in street Thailand (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก เนื่องจากประสบปัญหาต่าง ๆ มีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป ขาดโอกาสหรือไม่มีโอกาสที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาหรือได้รับพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงให้ความหมายของคำว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่ต้องเผชิญภาวะเปราะบางอันเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ ในช่วงขณะหนึ่ง มีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าบุคคลทั่วไป เป็นบุคคลที่เกิดจากความอ่อนแอจากความเหลื่อมล้ำของสังคมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ

ประเภทของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การจำแนกประเภทของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง มีนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทไว้ดังนี้ Children in street thailand (2561) ได้อธิบายกลุ่มโอกาสแบ่งออกเป็น 10 ประเภท คือ

1. เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) หมายถึง เด็กซึ่งเป็นบุตรหลานของคนยากจนที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ (ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี) ครอบครัวอยู่ร่วมกันหลายคน ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบากรวมถึงเด็กในแหล่งชุมชนแออัดหรือบุตรของกรรมกรก่อสร้างหรือเด็กจากครอบครัวที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลที่ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและบริการอื่น ๆ

2. เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เด็กที่ติดสารระเหยหรือยาเสพติดให้โทษหรือเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกชักนำให้ประพฤติตนไม่เหมาะสมเกี่ยวข้องกับกลุ่มมิจฉาชีพผู้มีอิทธิพล หรือบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพผิดกฎหมายเป็นเด็กด้อยโอกาสที่มีแนวโน้มสูงต่อการก่อปัญหาในสังคม

3. เด็กที่ถูกทอดทิ้ง หมายถึง เด็กที่มารดาคลอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาล หรือตามสถานที่ต่าง ๆ รวมไปถึงเด็กที่พ่อแม่ปล่อยทิ้งไว้ให้มีชีวิตอยู่ลำพัง หรือกับบุคคลอื่น โดยไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากปัญหาการหย่าร้าง หรือครอบครัวแตกแยก มีสภาพชีวิตอยู่ท่ามกลางความสับสนขาดความรักความอบอุ่น ตลอดถึงเด็กที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่น

4. เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ มีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นสุข ระวัง หวาดกลัว เนื่องจากถูกทำร้ายทารุณ ถูกบีบคั้นกดดันจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองซึ่งมีสภาพจิตใจหรืออารมณ์ไม่เป็นปกติ หรือถูกล่วงละเมิดทางเพศในลักษณะต่าง จากบุคคลที่อยู่ใกล้ตัว

5. เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ หมายถึง เด็กที่ติดเชื้อเอดส์ หรือมีพ่อแม่เจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ เป็นเด็กที่มักจะถูกมองอย่างรังเกียจจนไม่สามารถเข้ารับการการศึกษา หรือบริการอื่น ๆ ร่วมกับเด็กปกติทั่วไปได้

6. เด็กในชนกลุ่มน้อย หมายถึง เด็กที่เป็นบุตรหลานของบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มีปัญหาเกี่ยวกับการถือสัญชาติไทย จนเป็นสาเหตุให้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาหรือบริการอื่น ๆ ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ตามบริเวณแนวส่วนชายแดนของประเทศไทย

7. เด็กเร่ร่อน หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัยพักพิงเป็นหลักแหล่งแน่นอน ดำรงชีวิตอยู่อย่างไร้ทิศทางขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เสี่ยงต่อการประสบอันตรายและปัญหาสังคม

8. เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงาน หรือแรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่ต้องทำงานหรือถูกบังคับให้ใช้แรงงานหรือหารายได้ด้วยการขายแรงงานก่อนถึงวัยอันสมควร ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างจนไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามหลักพัฒนาการอันเหมาะสมกับวัย

9. เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือโสเภณีเด็ก หมายถึง เด็กที่มีความสมัครใจหรือถูกบังคับ ล่อลวงให้ขายบริการทางเพศ หรือถูกชักจูงให้ต้องตกอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ

10. เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กที่กระทำความผิดและถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามกฎหมายตลอดถึงเด็กหญิงที่ตั้งครรภ์นอกสมรส ซึ่งมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย การทอดทิ้งทารก

นอกจากนี้ รัฐสภา สเลียร์คมสรไกรและโซคชัย สุเวชวัฒนกุล (2558) ได้อธิบายถึงประเภทของเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสไว้ดังนี้

1. กลุ่มเด็กที่อยู่ในสภาพ หรือภาวะที่ทำให้ด้อยโอกาส เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพที่อยู่อาศัย พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสม อันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล เป็นต้น

2. กลุ่มเด็กที่ถูกกล่เลยจากครอบครัว เช่น มีปัญหาทางครอบครัว พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ เด็กกำพร้าไร้ที่พึ่งพา ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ เป็นต้น

3. กลุ่มเด็กที่บกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือสมอง สมอง เช่น เด็กพิการ เด็กที่มีสภาพจิตใจไม่ปกติ เป็นต้น

4. กลุ่มเด็กที่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย เช่น ใช้ความรุนแรง กระทำ การผิดกฎหมาย ถูกคุมขังในสถานพินิจ เป็นต้น

5. กลุ่มเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิทางร่างกาย จิตใจ โอกาส แรงงาน

6. กลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคติดต่อร้ายแรง เช่น โรคเอดส์

7. กลุ่มเด็กชาติพันธุ์ หรือชนกลุ่มน้อย รวมถึงเด็กไร้สัญชาติ ไม่มีหลักฐานแสดงตน บุตรของแรงงานต่างด้าว ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการพลัดถิ่น เป็นต้น

กฤตพร แซ่แง่ สายจันทร์ (2556; อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ, 2534) ได้จำแนกประเภทของเด็กด้อยโอกาสไว้ดังนี้

1. เด็กถูกละเมิดสิทธิเป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสในการพัฒนาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมีสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กโดยทั่วไป รวมทั้งถูกระงับการในลักษณะของการละเมิดสิทธิที่เด็กควรได้รับอีกด้วย โดยแบ่งเป็นเด็กถูกทารุณ แรงงานเด็กโสเภณีเด็กและเด็กถูกข่มขืน

2. เด็กถูกปล่อยปละละเลย เป็นกลุ่มเด็กที่เสียเปรียบและขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาตามวัย ตลอดจนเป็นกลุ่มที่สังคมมักไม่ค่อยให้ความสนใจหรือเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควรโดยแบ่งเป็นเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนมากเด็กถูกทอดทิ้งและเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กถูกรังแกหรือถูกรังแก เด็กในสลัมและเด็กชนกลุ่มน้อย

3. เด็กประพฤติตนไม่สมควร ทั้งอาจเนื่องจากลักษณะของตัวเด็ก สภาพปัญหาทางครอบครัวหรือความประพฤติที่ไม่ถูกต้องหรือเบี่ยงเบนจากหลักเกณฑ์ของสังคม ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมได้ในที่สุด ประกอบด้วยเด็กติดสารเสพติดและสารระเหย เด็กมั่วสุมในสถานบันเทิงและสถานเริงรมย์และเด็กตั้งครุฑนอกสมรส

4. เด็กพิการทางกายและสติปัญญา ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากความหมายข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงได้สรุปว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางแบ่งได้เป็น 10 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ เด็กยากจนมากเป็นพิเศษ เด็กเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กถูกทำร้ายอย่างทารุณ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคภัย เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กเร่ร่อน เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ และเด็กในสถานพินิจ และเด็กที่ชนกลุ่มน้อยที่ขาดโอกาสจากหน่วยงานที่ให้บริการ เป็นต้น

ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

ปัญหาความเปราะบางของเยาวชนนั้นเกิดจากปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน ทั้งนี้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงปัญหาไว้ดังนี้

สำนักข่าวสร้างสุข (2562) ได้กล่าวว่า สถานการณ์สุขภาวะเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นในปัจจุบันที่น่าเป็นห่วงคือกรณีปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่น ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิตพบว่า วัยรุ่นไทยอายุ 10 - 19 ปี มีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้าสูงร้อยละ 44 หรือมีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากวัยรุ่นทั้งหมดประมาณ 8 ล้านคนและมีอัตราป่วยเป็นโรคนี้ร้อยละ 18 นอกจากนี้ประเด็นการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน และการติดสารเสพติด ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับต้น ๆ ของการสูญเสียสุขภาพของวัยรุ่นไทยอีกด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนชายขอบ มีภาวะเปราะบางทั้งทางสถานะทางสังคม

และเศรษฐกิจ มีโอกาสที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสุขภาวะ ได้มากกว่าเด็กและเยาวชนในครอบครัวที่มีความพร้อมอยู่ในสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

ชลิตา หนูหล้า (2562) ได้กล่าวว่า กลุ่มเปราะบางทางสังคม คือประชากรกลุ่มที่ไม่อาจเข้าถึงบริการสังคมด้วยเหตุผลหลากหลาย “กลุ่มเปราะบางทางการศึกษา” อาจเป็นคำบรรยายที่ครอบคลุมที่สุดของผู้เรียนกลุ่มที่ถูกกีดกันจากระบบการศึกษา หรือถูกละเลยโดยระบบการศึกษา และนำไปสู่การเป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้จะดูเหมือนง่าย แต่ปัญหาวาดด้วย “กลุ่มเปราะบางทางการศึกษา” กลับมีความสลับซับซ้อน เรื่องนี้จึงเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่การประชุมนานาชาติเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

มูลนิธิยุวพัฒน์ (2562) กล่าวว่า นอกเหนือจากปัญหายากจนแล้ว ก็มีปัญหาด้านอารมณ์หรือครอบครัว เช่น ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้เพราะต้องทำงานหนัก หรือผู้ปกครองทะเลาะตบตีกันต่อหน้าเด็ก ทำให้เด็กในครอบครัวกลายเป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่น หรือมีภาวะทางอารมณ์ที่ไม่เหมือนเด็กปกติ อีกทั้งผู้ปกครองบางคนไม่ได้เห็นความสำคัญของการศึกษา และทำให้เด็กไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว แม้ว่าเด็กจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี แน่นอนว่าคุณภาพทางอารมณ์ของเด็กก็จะมีแนวโน้มที่จะแย่ลง บางคนอาจเปลี่ยนตัวเองไปเป็นคนหัวรั้น ต่อต้าน ขี้โมโห และสุดท้ายอาจจะเลือกทางเดินที่ผิดได้ และด้วยเหตุผลที่ยกตัวอย่างมานี้ส่งผลให้เด็กที่มีคุณภาพหลายคนหลุดจากโอกาสที่ได้รับการพัฒนาตัวเองไป และปัญหาเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ทำให้เกิดเด็กขาดโอกาสในประเทศไทยนั่นเอง

คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มเปราะบางทางสังคม คือประชากรกลุ่มที่ไม่อาจเข้าถึงบริการสังคมด้วยเหตุผลหลากหลาย ปัญหาด้านสวัสดิภาพและสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่เด็กไทยต้องเผชิญ เด็กไทยจำนวนไม่น้อยที่ขาดการคุ้มครองสิทธิ ยังมีเด็กด้อยโอกาสและเด็กในภาวะยากลำบากอีกจำนวนมาก เช่น เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กพิการ เด็กเร่ร่อน เด็กยากจน เด็กชนกลุ่มน้อย และเด็กที่ถูกนำไปขายบริการทางเพศ นอกเหนือจากปัญหายากจนแล้ว ก็มีปัญหาด้านอารมณ์หรือครอบครัว

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดปัญหาของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563) ได้กล่าวว่า ครอบครัวและสภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว การขาดการดูแล เอาใจใส่ เด็กปฐมวัยจำนวนมากประสบปัญหาอันเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของสถาบันครอบครัวในหลายด้าน ได้แก่ การขาดความรู้ในการดูแลเด็กของพ่อแม่ และผู้เลี้ยงดูเด็ก พบการเลี้ยงดู

แบบปล่อยปละละเลย ไม่ตอบสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก การห้ามหรือการขู่ให้เด็กกลัว การใช้อารมณ์กับเด็ก ความไม่คงเส้นคงวา รวมทั้งครอบครัวมีการหย่าร้างสูงขึ้น ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น และเด็กถูกทอดทิ้ง ในขณะที่โรงเรียนก็ไม่สามารถรับเด็กเข้าในระบบได้ทั้งหมด เด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียนจะขาดเพื่อน ขาดผู้ชี้นำที่ดี ดังนั้นการทำงานเกี่ยวกับเด็กจึงไม่สามารถจำกัดเป้าหมายการทำงาน เพียงเฉพาะกลุ่มเพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องขยายขอบเขตการทำงานไปยังต้นตอของปัญหา เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น

มูลนิธิศูนย์วิจัยและติดตามความเป็นธรรมทางสุขภาพ (2560) สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานะความเปราะบางของบุคคลหรือกลุ่มคนนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม และปัญหาภายในจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเอง เมื่อมีภาวะเสี่ยงหรือปัจจัยที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติในด้านต่าง ๆ เช่น ในด้านสุขภาพ การเจ็บป่วยเข้ามาแล้วทำให้คนนั้นไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้โดยไม่มีใครเข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งในที่นี้รวมถึงตัวระบบเองที่ไม่สามารถเอื้อให้กลุ่มคนเปราะบางสามารถหลุดจากสภาวะความเปราะบางนั้น ๆ ได้

กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ (2562) กล่าวว่า ความเปราะบางมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคล โครงสร้างทางสังคมของครัวเรือน ชุมชน สังคมและระบบโลก โดยความเปราะบางของมนุษย์ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่ม รวมทั้งสถานการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการรับมือและฟื้นฟูจากภัยพิบัตินั้น ความเปราะบางแบ่งออกเป็นหลายด้าน เช่น ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม แต่โดยทั่วไปความเปราะบาง มีสองลักษณะพื้นฐานคือ เป็นรูปธรรมสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนและมีลักษณะเป็นนามธรรมจับซึ่งมีความอ่อนไหวและมีพลวัตสูงเช่น ความเปราะบางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองสภาพจิตใจ สิ่งแวดล้อม ซึ่งลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นแปรผันอยู่ตลอดเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นความเปราะบางในมิติที่เกี่ยวข้องกับวิถีการพนันในฐานะที่เป็นภัยทางสังคมที่อันตราย โดยอิงกับลักษณะของระบบสังคม ดังนั้นความเปราะบางในมิติที่นำมาใช้คือ ความเปราะบางในฐานะปรากฏการณ์ทางสังคมที่เยาวชนถูกคุกคามจากระบบและโครงสร้างทางสังคมซึ่งเป็นสภาพของสถานการณ์และลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีลักษณะที่ซับซ้อนและมีหลายมิติ ทั้งทางกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนกำหนดให้การดำเนินชีวิตประจำวันได้รับผลกระทบที่และก่อให้เกิดความเสียหายโดยมีการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องปัจจัยเสี่ยงและความเปราะบางเป็นแนวคิดพื้นฐานมาใช้ในการศึกษาเยาวชนกับการพนัน เพื่อประเมินความเปราะบางของเยาวชน และปัจจัยเสี่ยงในการเข้าถึงการพนันในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติด้านปัจเจกบุคคล ครัวเรือน และชุมชน

โครงการสุขภาพคนไทย (2560) ได้สรุปไว้ว่า ความเปราะบาง มองในแง่คุณสมบัติภายในของแต่ละคน ความเปราะบางเป็นสภาพที่คนเราไม่พร้อม ซึ่งอาจเนื่องจากสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ขาดความรู้และประสบการณ์ ขาดทรัพยากรขาดทุนทางสังคม ด้อยในด้านสิทธิ โอกาสอำนาจ และศักดิ์ศรี เพราะเหตุที่ไม่พร้อมจึงไม่สามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง ไม่น่าจะเป็นปัญหาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือจากสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตก็ตามแต่ความเปราะบางนั้นเป็นเรื่องของปัจจัยภายนอกด้วย ดังนั้นการที่จะบอกว่าสภาพอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลเป็นความเปราะบางหรือไม่จำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่าเรากำลังพูดถึงถึงสภาพนั้น ๆ ภายในบริบทใด ถ้าพิจารณาที่อ่อนแอหรืออ่อนด้อยอาจจะไม่เพียงพอที่จะสรุปได้ว่าเป็นความเปราะบางหรือไม่ เช่น ความพิการทางร่างกายที่ทำให้เดินไม่ได้ ต้องนั่งรถเข็น สภาพเช่นนี้อาจเป็นอุปสรรคที่ทำให้บุคคลไปไหนมาไหนด้วยตัวเองลำบาก หรือไปไม่ได้เลยในกรณีเช่นนี้ความพิการทางร่างกายดังกล่าวทำให้บุคคลเปราะบางแน่นอน แต่ก็ไม่เฉพาะในบริบทที่ไม่มีบริการสาธารณะ (เช่น ถนนหนทาง อาคารสาธารณะ และระบบการขนส่ง) ที่เอื้อต่อการที่ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวจะไปไหนมาไหนได้ด้วยตัวเองเท่านั้น ในสังคมที่มีบริการสาธารณะที่ “เป็นมิตรกับคนพิการ” การเดินไม่ได้อาจไม่ใช่ข้อจำกัดถึงขนาดที่เป็นความเปราะบางก็ได้ เพราะบุคคลที่มีสภาพร่างกายเช่นนั้นยังสามารถไปไหนมาไหนได้เกือบจะไม่ต่างกับคนทั่วไป ในทำนองเดียวกันในสังคมที่ค่าครองชีพสูง ไม่มีสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่ดีพอไม่มีทุนทางสังคมที่เข้มแข็งและโครงสร้างทางสังคมก็ไม่เอื้อต่อความเท่าเทียม การมีรายได้ต่ำอาจทำให้บุคคลอ่อนแอจนกลายเป็นผู้เปราะบางได้ เพราะในสภาพเช่นนั้นผู้มีรายได้ต่ำย่อมเสี่ยงต่อการที่จะได้รับแรงกระแทกจากปัญหาหลายอย่าง อีกทั้งเมื่อได้รับแรงกระแทกแล้วการที่จะฟื้นสู่สภาพเดิมก็เป็นไปได้ยาก แต่ในสังคมที่มีสวัสดิการขั้นพื้นฐานและมีทุนทางสังคมที่ดีมีโครงสร้างที่เอื้อต่อความเท่าเทียมของทุกคน การมีรายได้ต่ำอาจไม่เป็นความเปราะบางก็ได้

Blaike (Piers Blaikie และคณะ, 2003) ให้นิยามความเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเปราะบางผ่านแบบจำลอง Pressure and Release Model หรือ PAR Model (Piers Blaikie และคณะ, 2003; Juan Carlos Villagran De Leon, 2006) แบบจำลองนี้นิยามความเปราะบางในฐานะ ลักษณะของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการที่จะคาดเดา จัดการแก้ไข และฟื้นตัวจากผลกระทบทางเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น ซึ่งเขาเสนอว่ากระบวนการเกิดความเปราะบาง ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก คือ

1. สาเหตุ (root causes) อาจจะมาพร้อมกับกระบวนการทางเศรษฐกิจ ประชากรศาสตร์ กระบวนการทางด้านการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในสังคม โดย Blaikie กล่าวถึง ข้อจำกัดในการเข้าถึงอำนาจความจำเป็นพื้นฐาน และทรัพยากรที่เกิดจากกระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น ตัวอย่างเช่น

ครอบครัวหนึ่งเผชิญ กับภาวะความเปราะบางทางเศรษฐกิจ เมื่อหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวล้มป่วย แม้ว่าจะมีสวัสดิการภาครัฐที่ทำให้ทุกคนเข้าถึงการรักษาได้ในราคาถูก แต่อาจจะอยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาล ทำให้ ค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ต้นทุนทางการแพทย์สูงก็อาจจะตัดสินใจไม่เข้ารับการรักษาพยาบาล

2. แรงกดดัน (dynamic pressures) เป็นช่องทางที่ทำให้สาเหตุที่เกิดขึ้นจากกระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวในข้อ 1 สร้างสถานะที่ไม่มั่นคงขึ้น เช่น การเติบโตของสังคมเมือง การทำลายป่า การไม่ได้รับการศึกษา หรือนโยบายทางการเมือง หากเราใช้ตัวอย่างเดียวกันกับข้อ 1 ในโรงพยาบาลที่มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษา พยาบาลเป็นโรงพยาบาลทั่วไป หากแพทย์ส่งต่อผู้ป่วยแต่ครอบครัวผู้ป่วยไม่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ไม่เข้ารับการรักษาได้ นั่นคือแรงกดดันจากนโยบายการเมือง หรือนโยบายการปฏิบัติงานของระบบ ช่องว่างของการทำงานของระบบสุขภาพ

3. ภาวะที่ไม่มั่นคง (unsafe conditions) คือภาวะที่ความเปราะบางได้เกิดขึ้นแล้วจากการบรรจบกันของเวลาและสถานที่ของเหตุการณ์ เช่น ความเปราะบางของภาวะเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ หรือภาวะการเจ็บป่วยทางกาย ตัวอย่างของเหตุการณ์ในข้อ 1 และข้อ 2 นั้นจะยังไม่เกิดขึ้นจริง แต่ถ้าครอบครัวนั้นไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรับการรักษาและมีระบบการรักษาที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนจนแล้วจะทำให้เกิดภาวะความเปราะบางขึ้นทันที

คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการเกิดความ เปราะบาง ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก ได้แก่ 1. สาเหตุอาจจะมาพร้อมกับกระบวนการทางเศรษฐกิจ ประชากรศาสตร์ กระบวนการทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในสังคม 2. แรงกดดัน เป็นช่องทางที่ทำให้สาเหตุที่เกิดขึ้นจากกระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวในข้อ 1 สร้างสถานะที่ไม่มั่นคงขึ้น 3. ภาวะที่ไม่มั่นคง คือภาวะที่ความเปราะบางได้เกิดขึ้นแล้วจากการบรรจบกันของเวลาและสถานที่ของเหตุการณ์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเปราะบาง

การศึกษาเรื่องความเปราะบางเป็นความท้าทายและมีการศึกษามายาวนาน มีนักทฤษฎีหลายคนทำการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเปราะบางข้อเสนอที่น่าสนใจข้อเสนอหนึ่งของ Blaikie (Piers Blaikie และคณะ, 2003) ให้นิยามความเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเปราะบางผ่านแบบจำลอง Pressure and Release Model หรือ PAR Model (Piers Blaikie และคณะ, 2003; Juan Carlos Villagran De Leon, 2006) แบบจำลองนี้นิยามความเปราะบางในฐานะ ลักษณะของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการที่จะคาดเดา จัดการแก้ไข และฟื้นตัวจากผลกระทบทางเหตุการณ์ทาง

ธรรมชาติที่เกิดขึ้น ซึ่งเขาเสนอว่ากระบวนการเกิดความเปราะบาง ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก คือ

1. สาเหตุ (root causes) อาจจะมาพร้อมกับกระบวนการทางเศรษฐกิจ ประชากรศาสตร์ กระบวนการทางด้านการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในสังคม โดย Blaikie กล่าวถึง ข้อจำกัดในการเข้าถึงอำนาจความจำเป็นพื้นฐาน และทรัพยากรที่เกิดจากกระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น ตัวอย่างเช่น ครอบครัวหนึ่งเผชิญกับภาวะความเปราะบางทางเศรษฐกิจ เมื่อหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวล้มป่วย แม้ว่าจะมีสวัสดิการภาครัฐที่ทำให้ทุกคนเข้าถึงการรักษาได้ในราคาถูก แต่อาจจะอยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาล ทำให้ค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ต้นทุนทางการแพทย์สูงก็อาจจะตัดสินใจไม่เข้ารับการรักษายาบาล
2. แรงกดดัน (dynamic pressures) เป็นช่องทางที่ทำให้สาเหตุที่เกิดขึ้นจากกระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวในข้อ 1 สร้างสถานะที่ไม่มั่นคงขึ้น เช่น การเติบโตของสังคมเมือง การทำลายป่า การไม่ได้รับการศึกษา หรือนโยบายทางการเมือง หากเราใช้ตัวอย่างเดียวกันกับข้อ 1 ในโรงพยาบาลที่มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษายาบาลเป็นโรงพยาบาลทั่วไป หากแพทย์ส่งต่อผู้ป่วยแต่ครอบครัวผู้ป่วยไม่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ไม่เข้ารับการรักษาค่าใช้จ่ายนั้นคือแรงกดดันจากนโยบายการเมือง หรือนโยบายการปฏิบัติงานของระบบ ช่องว่างของการทำงานของระบบสุขภาพ
3. ภาวะที่ไม่มั่นคง (unsafe conditions) คือภาวะที่ความเปราะบางได้เกิดขึ้นแล้วจากการบรรจบกันของเวลาและสถานที่ของเหตุการณ์ เช่น ความเปราะบางของภาวะเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ หรือภาวะการเจ็บป่วยทางกาย ตัวอย่างของเหตุการณ์ในข้อ 1 และข้อ 2 นั้นจะยังไม่เกิดขึ้นจริง แต่ถ้าครอบครัวนั้นไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรับการรักษาและมีระบบการรักษาที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนจนแล้วจะทำให้เกิดภาวะความเปราะบางขั้นทันที

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ปรเมธ ศรีภิญโญ (2562) ศึกษาหรือการศึกษา ความหมายของคำว่า ศึกษา /การศึกษาในพระพุทธศาสนาพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

คำว่า ศึกษา มาจากภาษาสันสกฤตว่า ศึกษา และมาจากบาลีว่า ลิกขา แปลว่า การเล่าเรียนฝึกฝน และอบรม พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมาย ดังนี้ 14 คำว่า ศึกษา เป็นคำที่มาจากสันสกฤต ถ้าเป็นบาลีเรียกว่า ลิกขา มีความหมายเดียวกันลิกขา คือ หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนา

การศึกษา มาจาก คำว่า ลิกขา ในภาษาบาลี ซึ่งแยกได้เป็น สะ กับ อิกขะ สะ แปลว่า เอง ตัวเอง อิกขะ แปลว่า เห็น การเห็น เมื่อรวมความกันแล้วแปลว่า การเห็นตนเอง โดยตนเอง เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง หรือเพื่อเข้าใจในตนเองให้แจ่มแจ้ง และถูกต้องได้แก่การมีสัมมาทิฐิ คือ เข้าใจเรื่องความดับ

ทุกข์ ความรู้จักเหตุ ให้เกิดทุกข์ ความรู้จักการดับทุกข์ และความรู้จักทางให้ถึงความดับทุกข์ และยังได้ให้ความหมายของการศึกษาในพระพุทธศาสนาดังนี้การศึกษาในพระพุทธศาสนาหมายถึง Training เป็นอย่างน้อย คือ การทำลงไปจริง ๆ ไม่ใช่เพียงแค่ ศึกษาเล่าเรียน ให้รู้ เข้าใจจดจำได้เท่านั้น แต่จะต้องมีการปฏิบัติพร้อมกันไปด้วย จนเกิดเป็นความเห็นแจ้งเป็นปัญญาในขั้นสูงเพื่อทำลายอวิชชา

นอกจากนี้พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ ยังได้วิเคราะห์ศัพท์เพิ่มเติมอีก ดังนี้ คำว่าการศึกษา หากแปลตามรากศัพท์ภาษาบาลีก็จะมีความว่า

1. การเห็นด้วยปัญญา (สะหะ ปัญญาเย อิกษะตติ สิกขา ธรรมชาติโดยย่อเห็นด้วยปัญญา ธรรมชาตินั้นชื่อว่า การศึกษา คือ การมองสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญา)

2. การเห็นด้วยตนเอง (สะยัง อิกษะตติ สิกขา ธรรมชาติโดยย่อเห็นด้วยตนเองธรรมชาตินั้นชื่อว่า การศึกษา คือรู้เห็นด้วยตนเอง สัมผัสเองด้วยใจ)

3. การเห็นตนเอง (สะกัง อิกษะตติ สิกขา ธรรมชาติโดยย่อเห็นซึ่งตนเอง ธรรมชาตินั้นชื่อว่า การศึกษา คือการมองเห็นตนเอง)

4. การเห็นเท่าทัน (สะมัง อิกษะตติ สิกขา ธรรมชาติโดยย่อเห็นเท่าทัน ธรรมชาตินั้นชื่อว่า การศึกษา คือการเห็นเท่าทัน)

5. การเห็นตามความเป็นจริง (สันตัง อิกษะตติ สิกขา ธรรมชาติโดยย่อเห็นสิ่งซึ่งมีอยู่ธรรมชาตินั้นชื่อว่าการศึกษา คือ มองเห็นตามหลักอริยสัจ คือ ความจริงแท้)

ไตรสิกขา คือ การฝึกหัดอบรมกาย วาจา และจิตของมนุษย์ให้สามารถค้นพบและควบคุมตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยใช้ปัญญาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นตามหลักการศึกษา 3 ประการ คือ

1. ศีลสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมทางด้านความประพฤติ
2. จิตตสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมจิตให้เกิดสมาธิ
3. ปัญญาสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามความเป็นจริง

จากความหมายของไตรสิกขาข้างต้น สรุปได้ว่า ไตรสิกขาหมายถึงการฝึกหัดอบรมกายวาจา และจิตของมนุษย์ให้สามารถค้นพบและควบคุมตนเองเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยใช้ปัญญาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นตามหลักการศึกษา 3 ประการคือ 1. ศีล หมายถึง การฝึกในด้านพฤติกรรม การจัดระเบียบระบบความรับผิดชอบความเสียสละความกตัญญูการตรงต่อเวลา การมีระเบียบวินัย 2. สมาธิหมายถึง การฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ความตั้งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่มีใจจดจ่ออย่างมีสมาธิรวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ในองค์กร 3. ปัญญา หมายถึง การฝึกหรือ

พัฒนาในด้านปัญญา การรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัยไตร่ตรอง ตรวจสอบคิดการต่างๆ สร้างสรรค์การจัดการความรู้การคิดวิเคราะห์การสอน ตามหลักไตรสิกขา เป็นวิธีที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ประยุกต์มาจากการสอนตามแนวทางของพระพุทธเจ้า ที่ทรงใช้สอนเป็นกระบวนการนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างได้ผล และได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการศึกษาเป็นอย่างมากปรเมธ ศรีภิญโญ. (2562)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอแนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีแบบไตรสิกขา ไว้ดังนี้การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาให้เป็นประโยชน์คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเอง แล้วนำความรู้้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติจริง
2. ให้ผู้เรียนนำความรู้มาใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายคำว่า ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา 3 คำว่า สิกขาแปลว่า การศึกษา การฝึก ฝึกหัด ฝึกอบรม ได้แก่ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับฝึกอบรมพัฒนากาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด สิกขา 3 มีดังนี้

1. อธิศีลสิกขา การฝึกศึกษาในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ให้มีสุจริตทางกาย วาจาและ อาชีวะ (Training Higher Morality)
2. อธิจิตตสิกขา การฝึกศึกษาทางจิตใจ พัฒนาคุณธรรม สร้างความสุข เสริมคุณภาพจิต และรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิ (Training in Higher Mentality หรือ Mental Discipline)
3. อธิปัญญาสิกขา การฝึกศึกษาทางปัญญาอย่างสูง ทำให้เกิดความรู้แจ้งที่สามารถชำระจิตให้บริสุทธิ์หลุดพ้นโดยสมบูรณ์(Training in Higher Wisdom)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายหลักไตรสิกขาในแง่ของการพัฒนามนุษย์ไว้ในหนังสือ พุทธธรรมว่า ถ้าพูดตามภาษาของนักวิชาการสมัยใหม่ หรือตามหลักวิชาการศึกษา สายตะวันออก อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ก็ครอบคลุมถึงการทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางอารมณ์และพัฒนาการทางปัญญาโดยลำดับ เป็นแต่จะแตกต่างกัน โดยขอบเขตของความหมาย และสิกขา 3 มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจำเพาะตามแนวของพุทธธรรม อย่างไรก็ตาม อย่างน้อยในขั้นเบื้องต้น จะเห็นได้ชัดว่าความหมายไปกันได้ก็คือ พูดได้ตรงกันในระดับพื้นฐานว่าจะต้องฝึกฝนอบรมบุคคลให้มีวินัย (รวมถึง ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม) ให้งอกงามทางอารมณ์ (ทางพระว่าให้จิตเข้มแข็ง ประณีต มีคุณภาพ และสมรรถภาพดี) และให้งอกงามทางพุทธิปัญญา (เริ่มด้วยความคิดเหตุผล) สิกขา 3 นี้

เนื่องกันและช่วยเสริมกัน ไตรสิกขา เป็นระบบการฝึกฝนอบรมจากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วนที่ละเอียด และจากส่วนที่ง่ายกว่าไปหาส่วนที่ยากและลึกซึ้งกว่า เมื่อฝึกขั้นละเอียดภายในคือขั้นจิตและปัญญาแล้ว ผลก็ส่งกลับออกมาช่วยการดำเนินชีวิตด้านนอก เช่น มีความประพฤติสุจริต มั่นคง มีศีลเป็นไปโดยปกติธรรมของตนเองต้องแน่ใจ หรือตั้งใจคอยควบคุมรักษาคิดแก้ปัญหา และทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์โดยนัยที่กล่าวแล้ว เมื่อแก้ตลอดระบบสิกขาแล้วระบบชีวิตทั้งหมดก็กลายเป็นระบบของมรรคสอดคล้องกันหมดทั้งภายในภายนอก

สุนน อมรวิวัฒน์ (2547) ได้สรุปกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาว่า การฝึกหัดอบรมตามหลักไตรสิกขา เป็นการศึกษาที่มีลักษณะบูรณาการและปัจจัยการที่มีว่าลักษณะบูรณาการนั้น เพราะทุกองค์ประกอบคือ ศีล สมาธิปัญญา นั้นอยู่ในองค์รวมของมรรคมองค์แปดนั้นมีลักษณะผสมผสานกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้น และในด้านที่ต้องเจริญงอกงาม ยากที่จะแยกออกอย่าง โดดเดี่ยว และไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้ 46 หลักการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาจึงมีความสมบูรณ์ที่ครูต้องรู้จักนักเรียนแต่ละคนและถือนักเรียนเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางกาย วาจา จิต และ ปัญญา การเรียนการสอนตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาจึงมิใช่การถ่ายทอดความรู้ด้านปริยัติเท่านั้น หากแต่เน้นการฝึกหัด อบรม (ปฏิบัติ) และการวิเคราะห์ประเมินผลของการปฏิบัติด้วย (ปฏิเวธ)

สุนน อมรวิวัฒน์ (2547) ได้สรุปกระบวนการพัฒนาปัญญาตามแนวพุทธศาสตร์ว่ามีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. กระบวนการพัฒนาปัญญามีความสมบูรณ์โดยตลอด คือ จุดหมายและระดับได้แก่โลกียปัญญา และโลกุตตรปัญญา มีขั้นเริ่มต้น คือ สัญญาและศรัทธามีวิธีดำเนินการที่เน้นการทดลองฝึกปฏิบัติ และพิสูจน์ความจริงของสาระความรู้ด้วยตนเอง
2. กระบวนการพัฒนาปัญญามีลักษณะบูรณาการ คือ ฉายภาพรวมของบัณฑิต และอธิบายให้เห็นความผสมกลมกลืนขององค์ประกอบปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญญา เช่น ทาน - ศีลภาวนา, ศรัทธา - โยนิโสมนสิการ, การเว้นชั่ว – ทำดี - จิตบริสุทธิ์, ปริยัติ – ปฏิบัติ - ปฏิเวธ เป็นต้น
3. กระบวนการพัฒนาปัญญา มีลักษณะพัฒนาการที่ก้าวเวียน มิใช่การพัฒนาแบบขั้นบันไดตรง ๆ เพราะความเจริญงอกงามทางปัญญามีลักษณะที่สัมพันธ์กันตั้งแต่จุดเริ่มจุดก้าวและจุดผ่านขึ้นไป พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นนักวางระบบและระดับความละเอียดลึกซึ้งที่สุด (Hierarchy of knowledge)

4. กระบวนการพัฒนาปัญญามีลักษณะที่หยั่งรากลึกลงด้วยมิใช่พุ่งขึ้นอย่างเดียว ต้นไม้นั้นยิ่งเติบโตสูงขึ้นเท่าใด ก็ต้องหยั่งรากลึกลงอย่างแข็งแรงด้วยเท่านั้น การบรรลุถึงซึ่งความรู้แจ้งคือญาณ จึงหมายถึง “การหยั่ง” การบรรยายธรรมของพระองค์จึงเป็นการแสดงธรรมที่ลาด ลุ่ม ลึกลงตามลำดับ ประดุจหาทรายที่ลาดลงสู่มหาสมุทรฉะนั้นการศึกษาฝึกหัดอบรมตนให้เกิดปัญญา เป็นการเริ่มปฏิบัติจากพฤติกรรมภายนอก คือกาย วาจา และละเอียดประณีตลงสู่จิตอันสุขุมเป็นลำดับ จนสามารถชำระสังขารามอง (กิเลส) ที่เคลือบจิตอยู่โดยรอบและลึกลงสู่อนุสัยที่ตกตะกอนอยู่ภายใน เมื่อใดจิตของมนุษย์สะอาดทั้งดวงญาณ (ปัญญา) ก็จะสว่างโพล่งในลักษณะของการรู้แจ้ง

5. กระบวนการพัฒนาปัญญาตามนัยของพระพุทธศาสนา เน้นการสร้างแรงจูงใจ และสิ่งเร้า (ศรัทธา) และการฝึกฝนตนเอง แต่เมื่อเกิดสมาธิและปัญญาแล้วต้องละสิ่งเร้าเหล่านั้นเสีย เหลือแต่ปัญญาและองค์ความทุกอย่างที่มนุษย์ได้เรียนต้องมีสติกำกับและมีแนวทางปฏิบัติที่ขอบธรรมคือมรรคมีองค์ 8 เสมอ

6. กระบวนการพัฒนาปัญญาตามนัยของพระพุทธศาสนา มิได้มุ่งหมายเพียงให้เกิดปัญญาเท่านั้น แต่อุดมการณ์สูงสุด คือ การใช้ปัญญาปฏิบัติให้เกิดอิสรภาพอันสมบูรณ์คืออิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและอิสรภาพในจิตใจของตนเอง

การสอนแบบไตรสิกขาการสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ประยุกต์มาจากการสอนตามแนวพุทธศาสตร์ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงใช้ในการสั่งสอนประชาชนอย่างได้ผล ได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการศึกษาจากผู้วิจัยจึงขอเสนอตามลำดับขั้นตอนการสอนแบบไตรสิกขาต่อไปนี้

1. ความหมายและวัตถุประสงค์ของการสอนแบบไตรสิกขานักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของการสอนแบบไตรสิกขาไว้แตกต่างกันดังต่อไปนี้

คุชฎี สิตลวรงค์ (2550) ได้กล่าวถึง ความหมายการสอนแบบไตรสิกขาไว้ว่า เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนอย่างระมัดระวังทั้งทางกาย วาจา ใจแล้วพิจารณาผลของการปฏิบัติของตนจนกำหนดข้อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา (ศีล) ของตนได้ 48 บรรเทา กิตติศักดิ์ (2541) ได้กล่าวถึง ความหมายการสอนแบบไตรสิกขาว่า เป็นวิธีสอนที่ยึดศีลสมาธิปัญญา เป็นแนวทางการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนมีศีลสิกขา คือ สारรวมกาย วาจา ให้ถูกต้องอยู่ในองค์แห่งศีล มีจิตสิกขา คือ ฝึกจิตให้สงบ มั่นคง ผ่องใส ระวังจากกิเลส เมื่อจิตสงบมั่นคงเป็นจิตที่ฝึกดีแล้วก็เป็จิตอันควรแก่การงานที่จะพิจารณาธรรมได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ปัญญาสิกขา คือการพิจารณาร่างกาย ความรู้สึก นึกคิดของตนในขณะที่มีสมาธิว่า ทุกสิ่งทุกอย่างต่างก็เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เป็นของไม่เที่ยง ไม่ทนทาน ไม่สามารถตั้งอยู่ได้ เป็นของที่ไม่ควรยึดถือ เป็นการอบรมคนให้เข้าใจหลักสภาพความเป็นจริง เพื่อละกิเลส ละทุกข์ หาก

อบรมปัญญาแล้ว สมาธิและศีลก็จะมั่นคงขึ้นตามลำดับ ปัญญาสิกขาจึงเป็นการใช้ปัญญาพิจารณากองทุกข์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ฉะนั้นการสอนแบบไตรสิกขาจึงเป็นการสอนที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติจริง

นิภาพรรณ แดงโรจน์ (2530) ได้กล่าวถึง ความหมายการสอนแบบไตรสิกขาว่า เป็นวิธีสอนที่นำกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาคุณธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนอย่างระมัดระวัง ทั้งทางกาย วาจาใจ แล้วพิจารณาผลของการปฏิบัติของตนต่อสถานการณ์นั้นกำหนดข้อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจาของตนได้

วันเพ็ญ วรรณโกมล (2544) ได้กล่าวถึง ความหมายการสอนแบบไตรสิกขาว่าเป็นวิธีสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษาตามลำดับ 3 ขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนมีศีล คือมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติตนก่อน ต่อจากนั้นให้ผู้เรียนมีสมาธิ การมีสมาธิก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติและเมื่อกายควบคุมสติได้ จิตใจก็สงบช่วยให้เกิดปัญญารู้แจ้ง วิธีการเรียนแบบนี้เน้นกระบวนการคิดและความรู้แจ้ง

กระบวนการศึกษาเพื่อฝึกอบรมและพัฒนาคุณธรรมตามหลักไตรสิกขา

สุนน อมรวิวัฒน์ (2547) ได้อธิบายถึงกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขาไว้ดังนี้ไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจอารมณ์และสติปัญญา ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติมีอิสรภาพ เน้นการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนด้วยหลักของศีล สมาธิปัญญาวิธีการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนตามหลัก ของศีล สมาธิปัญญา นั้นผู้ศึกษาต้องปฏิบัติตามแนวทางของมรรคมงคลแปดได้แก่

1. การฝึกหัดอบรมตนให้มีศีลด้วยสัมมาวาจา - เจริญชอบ สัมมากัมมันตะ - การกระทำชอบ และสัมมาอาชีวะ - การเลี้ยงชีพชอบ
2. การฝึกหัดอบรมตนให้มีสมาธิด้วยสัมมาวายามะ-ความเพียรชอบ สัมมาสติ - การระลึกชอบ และสัมมาสมาธิ - การตั้งจิตมั่นชอบ
3. การฝึกหัดอบรมตนให้มีปัญญาด้วยสัมมาทิฐิ - การเห็นชอบ และสัมมาสังกัปปะ - การดำริชอบ

วไลพร ภาณุตานนท์ มหาสารคาม (2527) ได้อธิบายถึงมรรคมงคลแปด ได้แก่

1. สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ)
2. สัมมาสังกัปปะ (ความมุ่งหมายดำริชอบ)
3. สัมมาวาจา (เจริญชอบ)

4. สัมมากัมมันตะ (ทำางานชอบ) ศีล
5. สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีวิตชอบ)
6. สัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ)
7. สัมมาสติ (ความระลึกชอบ) สมาธิ
8. สัมมาสมาธิ (ความตั้งใจชอบ)

จากหลักมรรคมีองค์ 8 จะเห็นได้ว่าเป็นหลักไตรสิกขานั้นเอง คำว่า ไตรสิกขา หมายถึงการ เรียนรู้หรือการปฏิบัติ 3 หลักการ คือ 1. ศีลสิกขา เป็นการศึกษาเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ให้มีระเบียบ มีระบบ มีวิธีการแสดงออกที่เหมาะสม และมีวินัย 2. จิตสิกขา เป็นการศึกษาเพื่อฝึกจิตให้มี โยนิโสมนสิการไม่วอกแวก กระสับกระส่ายควบคุมได้ดีเพราะการกระทำทั้งหลาย ทั้งกุศลกรรมและ อกุศลกรรมมีใจเป็นหัวหน้า 3. ปัญญาสิกขา เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดปัญญาให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามความ เป็นจริงกระบวนการพัฒนาปัญญาทางพุทธศาสนา การศึกษามรรคประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้สติปัญญา และการคิดซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน กล่าวคือ สติปัญญาเป็นเรื่องของคุณภาพภายในตัวคน ซึ่งขึ้นอยู่กับ ยินสและสิ่งแวดล้อมแรก ๆ ของชีวิต การคิดเป็นทักษะในการดำเนินการให้สติปัญญาแสดงออกต่อ ประสพการณ์ ส่วนความรู้คือข้อมูลข่าวสารที่เป็นทรัพยากรเบื้องต้นที่นำไปสู่การใช้ความคิดเพราะการคิด โดด ๆ โดยปราศจากข้อมูลย่อมเป็นไปไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาที่ยืนยันว่า องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กัน คือ การคิดเป็นกิจกรรมทางจิตที่มีบทบาทต่อการพัฒนาปัญญาเป็น อย่างยิ่ง การคิดเป็นกลไกอันซับซ้อน ต้องอาศัยความรู้หรือประสพการณ์ที่สะสมไว้มาก่อนใช้เป็นแนวทาง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์ (2553) ศึกษาการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของครัวเรือนอีสานในยุค โลกาภิวัตน์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงของครัวเรือนอีสานในยุคโลกาภิวัตน์ ครัวเรือนได้รับผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงของโลกโลกาภิวัตน์ ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนที่อยู่ใกล้เมืองจะได้รับอิทธิพลของความเป็นพลเมืองในลักษณะที่รุนแรง มากกว่า และครัวเรือนต้องเผชิญกับความเสี่ยงและมีความเปราะบางในการดำรงชีวิตของครัวเรือนสูงขึ้น ดังนั้น ครัวเรือนจึงจำเป็นต้องปรับตัวใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างความอยู่รอด และอิทธิพลของครอบครัวที่ ห่างไกลจากเมืองได้รับผลกระทบในแง่ของการถูกปัจจัยผลักดันจากพื้นที่ จึงจำเป็นต้องอพยพเข้าสู่เมือง เป็นแรงงานราคาถูกในเมืองเพื่อทำให้ครัวเรือนสามารถอยู่รอดได้ทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมและความอบอุ่นในครอบครัวที่ลดลง โดยที่บทบาทผู้นำและสถาบันส่งผลต่อแบบ

แผนการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยบทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสถาบันในชุมชนมีความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันวัด โรงเรียน ยังคงทำหน้าที่หล่อหลอมคนให้เป็นคนดี บนพื้นฐานประเพณีวัฒนธรรมที่สั่งสมของแต่ละชุมชน การเปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อทุกสถาบันในชุมชนให้เกิดการสั่นคลอน การรื้อฟื้นความเข้มแข็งของกลไกเชิงสถาบัน (Institution Mechanism) และบูรณาการการสร้างกลไกสถาบันใหม่เพื่อตอบสนองการอยู่รอดของครัวเรือนและชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ชุมชนจะต้องร่วมกันคิดสร้างขึ้นมาด้วยกัน และบทบาทของผู้นำในด้านต่าง ๆ จะเป็นต้นแบบของการเป็นต้นดีให้กับคนในชุมชนได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตสำหรับทางเลือกในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมเพื่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนอีสานในยุคโลกาภิวัตน์ ดำเนินการผ่านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนที่สืบทอดกันมาเป็นกิจกรรมที่สร้างคนให้มีภูมิคุ้มกันทางสังคมมาโดยตลอด แต่ยังคงต้องการแรงหนุนเสริม และการผนึกกำลังร่วมกันระหว่างสถาบันโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นให้อยู่เย็นเป็นสุขจะต้องเป็นกลไกเชื่อมประสาน ภาควิชาต่าง ๆ ทั้งในและนอกชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมร่วมกัน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ถูกครอบงำจากวัฒนธรรมเมืองและการเปลี่ยนอุดมการณ์ทางความคิดในเรื่องมูลค่าที่มากกว่าคุณค่าให้ความสำคัญกับ สิ่งต่าง ๆ โดยตีค่าออกมาเป็นมูลค่าหรือสิ่งที่จะได้รับเป็นตัวเงิน ฉะนั้นต้องอาศัยฐานทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนจุดดิ่งให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างมีภูมิคุ้มกันเลือกรับปรับเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมอย่างสมดุล

วชิราภรณ์ สังข์ทอง (2554) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สำหรับเครือข่ายทางสังคมเพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์สภาพการเรียนรู้ ปัญหา ปัจจัยและเงื่อนไขเพื่อยกร่างรูปแบบการเรียนรู้ จากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่ 6 จังหวัด จำนวน 500 คน และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเด็กและเยาวชน พบว่า ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านยาเสพติด ด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และด้านการบริโภคนิยมเกินความจำเป็น แต่ละพื้นที่มีศักยภาพในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวมตัวเป็นเครือข่ายทางสังคม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสมาชิกในครอบครัวสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้แต่ประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านความตระหนัก ความจริงใจ มาตรการจัดการการเรียนรู้ การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ งบประมาณ และการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ธนภุต ทริสุทธิ (2559) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยเสี่ยงทางสังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 2. ศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 3) กำหนด ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน ระดับประถมศึกษา ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี เป็น การวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 19,245 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 20 คน ผู้เชี่ยวชาญ 20 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเสี่ยงทางสังคมของเด็กและเยาวชน ภาพรวม คือ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านสุขภาพ 3. ด้านสื่อ 4. ด้านอบายมุข และ 5. ด้านเพศ ส่วนภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชนฯ จำแนกเป็น 2 มิติ คือ มิติที่ 1 ระบบการทำงานและกลไกภูมิคุ้มกันทางสังคมของของเด็กและเยาวชนระดับ ประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ระบบและกลไก ด้านบุคคล 2. ระบบและกลไกด้านครอบครัว 3. ระบบและกลไกด้านชุมชน และ 4. ระบบและกลไกด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมิติที่ 2 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 1. ด้านบุคคล 2. ด้านครอบครัว 3. ด้านชุมชน 4. ด้านกฎหมาย และ 5. ด้านอื่นๆ เช่น การรู้เท่าทันสื่อ การเรียนรู้ วิถีชีวิตชาวพุทธ และผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น ดังนั้น ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน ระดับประถมศึกษา ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จึงประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน 2. การพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน 3. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชน และ 4. การพัฒนา ประสิทธิภาพของระบบและกลไกคุ้มครองเด็กและเยาวชน

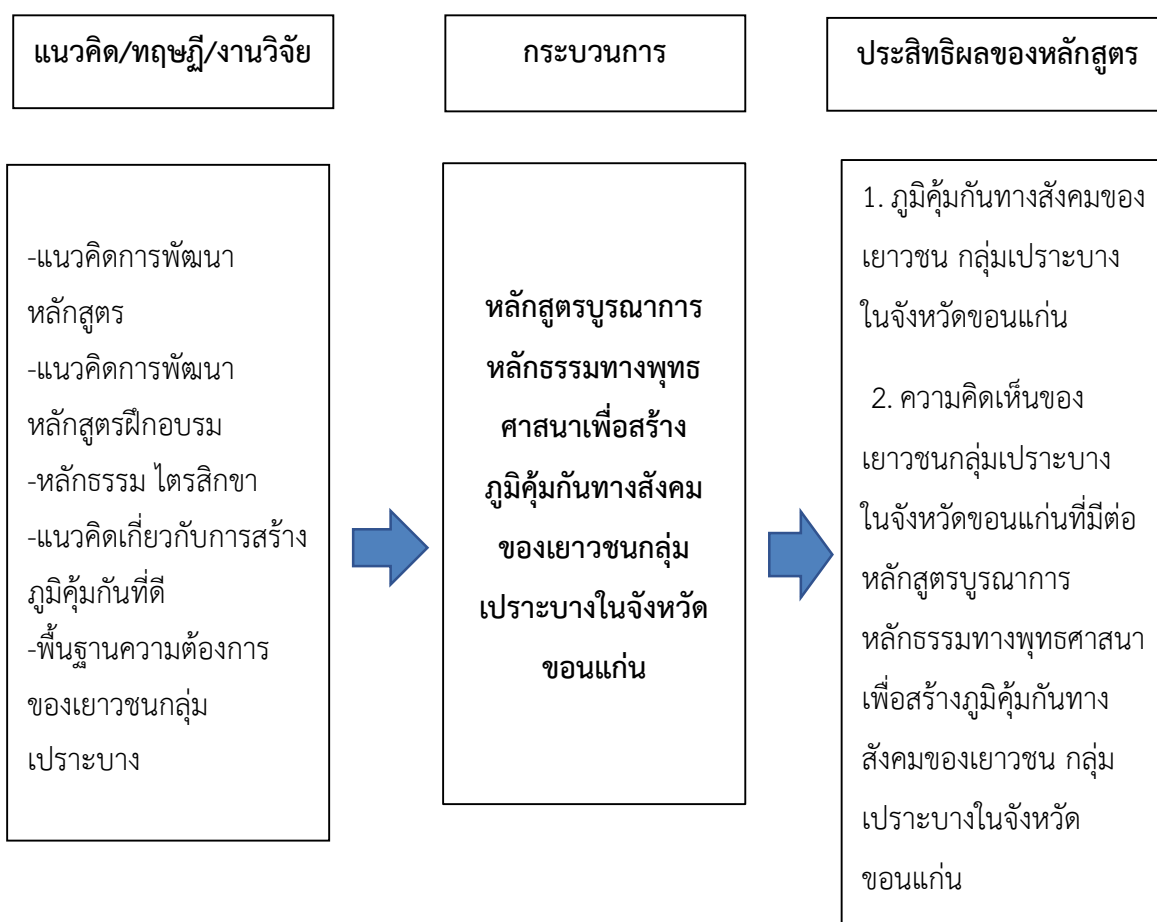
ธนชชา รอดกันภัยและเสนห์ บุญกำเนิด (2560) ได้ศึกษาการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง : กรณีศึกษา นักศึกษา กศน. ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยความเสี่ยงของเยาวชน ตำบลควนทอง อำเภอชนอมจังหวัดนครศรีธรรมราช และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ เยาวชนกลุ่มเสี่ยง ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเสี่ยง โดยทำการคัดเลือกผู้เข้าร่วมกระบวนการวางแผนจากตัวแทนนักศึกษา ผู้ปกครองและผู้ที่เป็ภาคี เครือข่ายของ กศน. ตำบลควนทอง จำนวน 30 คน โดยเลือกประชากรผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง

เครื่องมือการวิจัย เป็นการวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence-Control) และวิเคราะห์ข้อมูลนำ มาทำแผนปฏิบัติการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ผลการวิจัย พบว่า 1. ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม 1.1 ด้านสภาพทั่วไปทางสังคม ตำบลควนทอง เป็นตำบลที่มีประวัติมายาวนาน มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ตำบลควนทอง จึงเป็นสังคมแบบเกษตรกรรม ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พึ่งพาอาศัยกันแบบสังคมเครือญาติ มีรายได้มั่นคงจากการประกอบอาชีพดังกล่าว 1.2 สัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อ แม่ในปัจจุบันพบว่า ปัจจุบันสัมพันธภาพของ ครอบครัวของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมโลกาภิวัตน์ จากครอบครัวใหญ่มาเป็น ครอบครัวที่เล็กลงเป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ซึ่งเป็นผลพวงมาจากความจำเป็นที่ต้องหารายได้เพิ่มให้ เพียง ต่อ ค่า ใช้ จ ่าย ข อ ง ส ม า ชิ ก ใน ค ร อ บ ค ร ัว ด ั ง นั้ น ต ัว แ ป ร ส ำ ค ัญ ที่ มี ผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว คือ เวลา เงิน สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเมื่อชุมชนเปลี่ยนจาก สังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมเมือง ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง 1.3 ด้านสถานการณ์ความเสี่ยงทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานการณ์ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ออกจากโรงเรียนกลางคัน การใช้ความรุนแรง การยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ท้องก่อนวัยอันควร 1.4 ด้านการไม่รู้เท่าทัน ด้านใช้เทคโนโลยีของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เยาวชนส่วนใหญ่นำเทคโนโลยีสื่อสารมาใช้เป็นส่วนหนึ่ง ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะการใช้เวลากับสื่อสังคมออนไลน์ Face book และ Line มากกว่าการใช้เทคโนโลยี สื่อสารเพื่อการเรียนรู้ ใช้เวลาในการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อหนึ่งวัน 2. การสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ 2.1 โครงการพัฒนา กศน.ตำบลควนทองเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของ ชุมชน 2.2 โครงการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง 2.3 โครงการอบรมพัฒนาทักษะชีวิต สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่น 2.4 โครงการค่ายพัฒนาทักษะชีวิต “ปลูกคุณธรรม จริยธรรม นำปัญญา เรียนรู้เพศศึกษา ห่างไกลยาเสพติดพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน 2.5 โครงการค่ายพัฒนาทักษะชีวิต “ปลูกคุณธรรม จริยธรรม นำปัญญา เรียนรู้เพศศึกษา ห่างไกลยาเสพติดพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน 2.6 โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน 2.7 โครงการฝึกทักษะอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 2.8 โครงการพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี และการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2.6 สรุปกรอบแนวความคิด

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปกรอบแนวความคิด

บทที่ 3

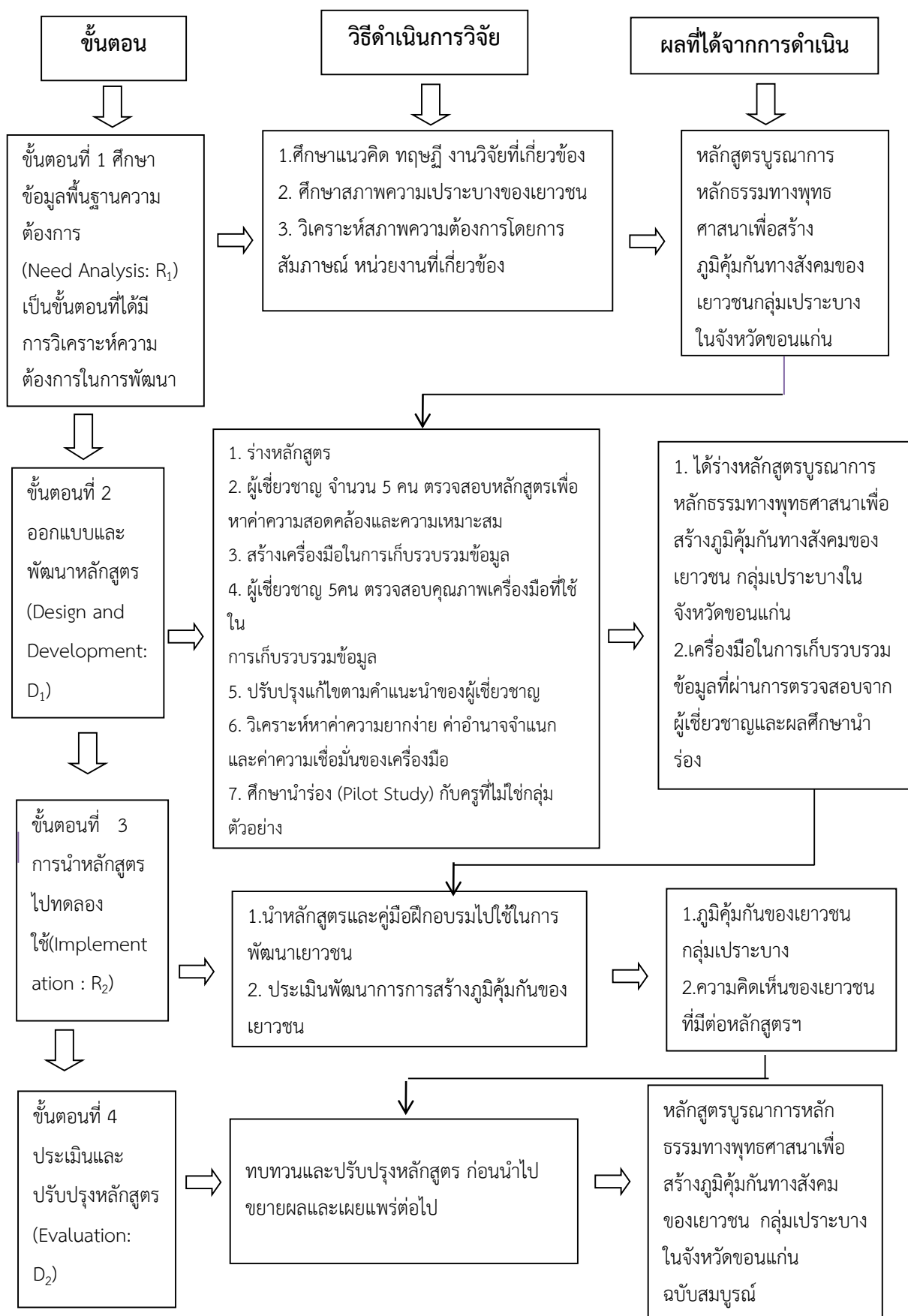
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mix Method) ประเภท Exploratory Design ใช้แบบแผนการวิจัยแบบสองระยะต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและต่อยอดด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 3.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและหาความต้องการจำเป็น (Need Analysis: R₁)
- 3.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Design and Development: D₁)
- 3.3 ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Implementation: R₂)
- 3.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D₂)

ภาพที่ 2 กรอบดำเนินการวิจัย

สำหรับรายละเอียดดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R₁)

การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นเพื่อนำผล การศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการยกร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธ ศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้ศึกษา รายละเอียดดังนี้

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานความต้องการสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร บูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัด ขอนแก่นดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นอกจากนี้ยังได้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการ พัฒนาหลักสูตร และแนวคิดการอบรม จากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภูมิคุ้มกันกลุ่มเปราะบางทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาใช้ ในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่ม เปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธ ศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์เชิง ลึก (Deep Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยสัมภาษณ์ครูผู้สอนเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

1.3 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธ ศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นโดยการสัมภาษณ์เชิง

ลึก (Deep Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) โดยสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พว.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและการวิเคราะห์สภาพความ
เสี่ยงของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2. แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

4. แบบสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวิเคราะห์เอกสาร

1. การดำเนินการวิจัยในขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

1.2 กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมสภาพและสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

1.3 นำแบบวิเคราะห์เอกสารเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1. รศ.ดร.พุทธ

รักษ์ ปราบนอก 2. ผศ.ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์ 3. ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย 4. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช 5.
ดร.รัตนะ วรบัณฑิต ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็น
คำถาม โดยใช้แบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากนั้น
นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาของ
ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ	5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ	3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ	1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best,

1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

1.4 นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปใช้ในการวิเคราะห์เอกสาร

2. แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นการสัมภาษณ์

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi-structure Interview) ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

2.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ได้แก่ 1.รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก 2. ผศ.ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์ 3. ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย 4. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช 5. ดร.รัตนะ วรบัณฑิต เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ	5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
-------	---	--

ระดับ	4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
-------	---	----------------------------------

ระดับ	3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
-------	---	--------------------------------------

ระดับ	2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
-------	---	-----------------------------------

ระดับ	1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด
-------	---	---

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

3. แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสำรวจ

3.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นการสำรวจ

3.3 สร้างแบบสำรวจที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

3.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ได้แก่ 1.รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก 2. ผศ.ดร.ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์ 3. ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย 4. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช 5. ดร.รัตนะ วรบัณฑิต เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้

(Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

3.5 นำแบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง ผลจากการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความสอดคล้องของประเด็นในการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายความคาดหวัง สภาพปัญหา และวิเคราะห์เอกสารแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและความต้องการสร้างความภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนกลุ่มเปราะบางเป็นการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ใช้หลักสูตร

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาร่างหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นฉบับร่าง โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกรอบร่างแนวคิดและสร้างหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการ

1. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ฉบับร่าง

1.1 นำร่างหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาความสอดคล้องและความเหมาะสม จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง

1.2 นำร่างหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ไปทดลองใช้ (Try out) กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยอบรมจำนวน 1 วัน 2 หน่วยการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.2 แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.4 แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1.3 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตร

1.4 กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร

1.5 นำหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นฉบับร่าง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้

(Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้องและความเหมาะสม ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

1.6 นำหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรมไปใช้ในการนำร่อง (Pilot Study) กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยอบรมจำนวน 1 วัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้มีวิธีการศึกษาดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้

2.1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาภูมิคุ้มกันที่ดี

2.1.3 วิเคราะห์ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันที่ดี

2.1.4 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้

2.1.5 สร้างแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมจำนวน 1 ชุด สำหรับใช้ทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ แต่ต้องการใช้จริง 30 ข้อ

2.1.6 นำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประกอบ ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.1.7 นำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ไปหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด โดยนำไปทดสอบกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ท้องไม่พร้อมและผู้ติดยาเสพติด ที่มีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา โดย Cronbach (1970)

2.1.8 ปรับปรุงแก้ไขแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 แบบประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การสร้างและพัฒนาประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางผู้วิจัยได้มีวิธีการศึกษาดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.2.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการออกข้อสอบ

2.2.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้

2.2.4 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.2.5 นำแบบประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง มาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.2.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม

2.3.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นแบบสอบถาม

2.3.3 สร้างแบบสอบถามเพื่อนำมาสอบถามเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.3.4 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.4 แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

การประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การออกแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตร

2.4.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการออกแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตร

2.4.3 สร้างแบบประเมินโครงร่างหลักสูตร

2.4.4 นำประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.4.6 นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้การออกแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมถูกต้องสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ก่อนที่จะนำไปใช้

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ (Implementation: R₂)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) มาเป็นแบบแผนในการวิจัย โดยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การอบรม (Training)

จัดอบรมให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวน 2 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง จำนวน 100 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น จำนวน 100 คนซึ่งได้มาจากการเลือกแบบอาสาสมัคร

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม (The One Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 144) ดังนี้
แบบแผนการทดลองเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม มีดังนี้

O₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการฝึกอบรม

X หมายถึง การอบรมโดยใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

O₂ หมายถึง การทดสอบหลังการฝึกอบรม

วิธีดำเนินการทดลอง

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในขั้นนี้ 1 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การอบรม (Training)

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2. ปฐมนิเทศและชี้แจงรายละเอียดการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ หลักการและเหตุผล เป้าหมายของหลักสูตร สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม

4. ทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

5. สังเกตพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนตามแบบประเมินพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นนี้เป็นขั้นทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบาง ในจังหวัดขอนแก่น

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้สถิติ t-test และประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตัวแทนเยาวชนกลุ่มเปราะบางหลังจากฝึกอบรมตามหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ระยะที่ 2 การใช้กระบวนการโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)

ระยะที่ 2 การใช้การโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)

หลังจากผู้วิจัยได้จัดอบรมให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น จากนั้นผู้วิจัยออกติดตามการเยาวชนกลุ่มเปราะบางดังกล่าว โดยใช้กระบวนการโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการติดตามจำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากอาสาสมัคร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การสรุป อภิปราย ติดตามผลโดยใช้กระบวนการโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) โดยผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation: D₂)

ในขั้นตอนที่ 4 เป็นการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้ประเมิน ดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อหาประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองใช้การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมาใช้ในการพิจารณาและปรับปรุง โดยมีขั้นตอนวิธีการดังนี้

1. ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
2. ผลการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis: R₁) เป็นขั้นตอนที่ได้มีการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสังเคราะห์เพื่อไปสู่ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) เป็นขั้นตอนที่ได้จากการนำผลในขั้นตอนที่ 1 มาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (Implementation: R₂) เป็นการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นนี้เป็นการนำหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรม ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D₂) เป็นขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรและคู่มืออบรมหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลดังกล่าว ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R₁)

ในขั้นที่ 1 นี้ผู้วิจัยได้มีวิธีการศึกษาข้อมูลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis) ในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยได้รายงานผลการวิจัยดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการสร้างหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

1. ผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หลักการพัฒนาหลักสูตร จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการพัฒนาศาสตร์ หลักสูตร พบว่าหลักสูตรสำหรับพัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบางนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เหมาะกับการที่จะต้องพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้คู่คุณธรรม การพัฒนาหลักสูตรนั้นมีหลายขั้นตอนในการพัฒนา ขึ้นอยู่กับว่าจะมีการพัฒนาตามรูปแบบของนักพัฒนาหลักสูตรคนใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะต้องพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร กล่าวคือ มุ่งเน้นพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เข้ารับการอบรมเป็นหลัก

2. ผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และแนวคิดที่เกี่ยวข้องพบว่า แนวคิดการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการพัฒนาและการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลในสภาวะปัจจุบันดังนี้

1. การพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น การดำเนินชีวิตในปัจจุบันเราต้องพึ่งพาปัจจัยที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เช่น การนำเข้าน้ำมัน เราควรมีการค้นคว้าหาพลังงานทดแทนน้ำมัน หรือให้มีทางเลือกในการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ไม่ใช่เป็นประเทศที่เป็นผู้บริโภครายเดียว

2. การดำเนินชีวิตตามแนว “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจสิ่งที่ต้องทำคือการประหยัดค่าใช้จ่าย จำเป็นต้องปรับพฤติกรรมการบริโภค ซึ่งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานชี้แนะเตือนสติแด่ปวงชนประชาชนให้มีความพอประมาณอย่างมีเหตุผล ต้องปฏิบัติตนเองให้มีความรู้ มีคุณธรรม มีความเพียร จะทำให้ตนเองมีภูมิคุ้มกันที่ดี หากคนส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดีประเทศก็จะมีภูมิคุ้มกันที่ดีด้วย

3. การสร้างความสามัคคีของคนในชาติ ในสังคมระบบประชาธิปไตย คนมีความคิดเห็นขัดแย้งกันเป็นเรื่องปกติ แต่การแสดงออกถึงความขัดแย้งต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมายความสามัคคีเป็นภูมิคุ้มกันที่จะทำให้สังคมมีความสงบ มีความสมานฉันท์ ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้เป็นเรื่องของสำนึกและความรับผิดชอบ ต้องปลูกฝังให้คนในสังคมมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญตั้งแต่เด็กถึงผู้ใหญ่

4. การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศเราให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนมาโดยตลอด คนที่มีคุณภาพไม่เฉพาะแต่มีความรู้ มีประสิทธิภาพเพียงอย่างเดียว ต้องมีจิตใจที่ดี มีคุณธรรม มีวินัย และมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีด้วย ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่ดีจะเป็นภูมิคุ้มกันในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

5. การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่และลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ การพัฒนาพื้นที่และเมืองให้มีความน่าอยู่อาศัย และเป็นภูมิคุ้มกันให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่งผลให้คนรักถิ่นฐานบ้านเมือง คนต่างถิ่นอยากมาเยี่ยมเยือน

3. ผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เยาวชนเป็นคนเข้มแข็ง และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคตได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางในประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ด้านความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2. ด้านลักษณะของหลักสูตร และ 3. ด้านเนื้อหาในหลักสูตร ซึ่งผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

3.1 ด้านความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ด้านความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ต้องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นอย่างยิ่ง ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในลักษณะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้เขาเหล่านั้นเติบโตเป็นคนที่ดีของสังคมต่อไป

(ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางคนที่ 1, สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2565)

หลักสูตรฝึกอบรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม ภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชน จะเป็นสิ่งที่พวกเราต้องการมาก เพราะจะทำให้ต่อไปสามารถนำมาพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีได้ในอนาคต

(ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางคนที่ 2, สัมภาษณ์ กุมภาพันธ์ 2565)

3.2 ด้านลักษณะของหลักสูตร

ในด้านลักษณะของหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ต้องการให้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ต้องเป็นหลักสูตรเฉพาะที่ตอบสนองความต้องการของผู้เข้าอบรม และผู้เข้าอบรมสามารถนำไปใช้ในงานของตนเองได้

(ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางคนที่ 3, สัมภาษณ์ กุมภาพันธ์ 2565)

หลักสูตรควรเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยตรง นอกจากนี้ควรเป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือปฏิบัติได้

(ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางคนที่ 4, สัมภาษณ์ กุมภาพันธ์ 2565)

3.3 ด้านเนื้อหาในหลักสูตร

ด้านเนื้อหาสาระในหลักสูตรนั้น จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เสนอให้หลักสูตรมีเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับ การอบรม เป็นการอบรมที่มุ่งเน้นพัฒนา ภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ดิฉันต้องการให้เนื้อหาในการอบรมครั้งนี้ เป็นการอบรมที่เน้นพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ภูมิคุ้มกันที่ดีของสังคม มีเวลาอบรมพอเหมาะกับเยาวชนค่ะ

(ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางคนที่ 4, สัมภาษณ์ กุมภาพันธ์ 2565)

ดิฉันมองว่าเนื้อหาในหลักสูตรนั้น ควรเป็นเนื้อหาที่ครอบคลุมประเด็นที่มุ่งเน้นพัฒนาเยาวชน กลุ่มเปราะบาง ให้พวกเขามีภูมิคุ้มกันตัวเองที่ดี เป็นเยาวชนที่พร้อมจะเติบโตในอนาคตอย่างมั่นคงค่ะ

(ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางคนที่ 5, สัมภาษณ์ กุมภาพันธ์ 2565)

4.2 ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Design and Development: D₁)

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนา หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางใน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการทั้งทางด้านเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชน กลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ยังให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้พิจารณาและตรวจคุณภาพหลักสูตร โดย ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร
- 1.2 หลักการของหลักสูตร
- 1.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 1.4 สารการเรียนรู้ประจำหน่วย

1.5 กระบวนการฝึกอบรม

1.6 กิจกรรมการเรียนรู้

1.7 สื่อและแหล่งเรียนรู้

1.8 วัดและประเมินผลหลักสูตร

รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรแต่ละองค์ประกอบ แสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

1.1 สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ได้กล่าว ถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนไว้ว่า “การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยมีแนวทาง ดังต่อไปนี้ 1. ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัวภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตย 2. ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้ง กฎหมาย กฎเกณฑ์ และกติกาในสังคม 3. ให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษา ทั้ง ภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่าง เหมาะสม 4. ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กพิการ เด็กที่มีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ให้มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ 5. ให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง รู้จักการ ป้องกันตนเองจากโรคภัยและสิ่งเสพติด 6. ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย รวมทั้งมีคุณธรรม และจริยธรรม 7. ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในการทำงานที่สุจริต 8. ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 9. ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกใน การให้และการเป็นอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ 10. ให้มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม ตามสมควรแก่วัย 11. ให้สามารถแสดงความคิดเห็นหรือ แสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเรื่อง ที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน 12. ให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่มี ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะโดยตรง หรือผ่านผู้แทนหรือองค์กรเพื่อเด็กและ เยาวชน

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิเด็ก (อังกฤษ: United Nations Convention on the Rights of the Child: CRC, UNCRC) เป็นสนธิ สัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งกำหนดสิทธิในทางพลเมือง ของเด็ก โดยนิยามว่า เด็ก เยาวชน คือ มนุษย์คนใด ๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดบัญญัติว่าด้วยสิทธิ

เด็ก และเยาวชนว่าเด็กทุกคนมีสิทธิเรียนรู้และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยกกีดกันเรื่อง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือ สังคมทรัพย์สินกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ไม่ว่าจะของเด็กหรือของครอบครัว เพื่อให้อยู่ร่วมสังคมได้อย่าง ปกติชน ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจ ก็มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพิเศษ อันหมายถึงการดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของเด็ก และในกรณี เด็กไม่มีครอบครัวหรือ มาจากครอบครัวที่ยากจนก็จะได้รับความช่วยเหลือ เป็นพิเศษจากรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ มีสิทธิที่จะได้รับ การศึกษาที่จัดให้เปล่าอย่างน้อย ในระดับประถมศึกษา โดยมีโอกาสได้รับความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน จากการเล่น และรื่นเริงพร้อมกันไป เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและเติบโตเป็นสมาชิก ผู้ยังประโยชน์ ต่อสังคม ตลอดจนการแนะแนวทางชีวิตซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบ ก่อนบุคคลอื่นแต่ในปัจจุบัน ประชาชนต้องเผชิญกับภัยทางสังคมนานาชนิด เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ด้วยกัน ภัยจากการโกง ภัยจากการเอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ประโยชน์พวกพ้อง โรคภัยไข้เจ็บ ยาบ้า เฮโรอีน ความ ยากจน ความอ่อนแอทางด้านภูมิปัญญา และภัยจากความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะภัยที่เกิดแก่เด็กและ เยาวชน ตามสถิติของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ ความห่วงใยคนไทยว่ามีกลุ่มเปราะบาง 1.3 ล้านคน หลุดจากระบบการศึกษา-ไร้งานทำ เสี่ยงซึมเศร้าสูง 44% หรือมีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากเยาวชนทั้งหมดประมาณ 8 ล้านคน และมีอัตราป่วยเป็นโรคนี้ร้อยละ 18 นอกจากนี้ประเด็นการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) / เอ็ดส์ (AIDS) การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน และการติดสารเสพติด ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพยังเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับต้น ๆ ของเยาวชนไทยด้วย

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลง โครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่ พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่องานวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันทั่วถึง ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบ อย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไข อย่างเร่งด่วนเพื่อให้ ทันทั่วถึงต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกคืบเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองใน อนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดด้าน 1. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีความ เป็นอยู่ด้วยความผาสุก 2. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กรรวม คือ เป้าประสงค์รวมข้อ 2. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมและดำเนิน ตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในข้อ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุทธศาสตร์ที่ 5 : การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ดังนั้นการจะแก้ไขให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้น ไม่เสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมานั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ให้แก่เยาวชน ทั้งนี้พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวนมากที่ยังขาดการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น และสอดคล้องกับบริบทความต้องการของเขา อีกทั้งเยาวชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมให้กับตนเองและครอบครัว อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น เพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชนกลุ่มเปราะบางให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมต่อไป

1.2 หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีหลักการดังต่อไปนี้

1.2.1 เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นพัฒนาภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.2.2 เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตนเอง

1.2.3 เป็นหลักสูตรที่สร้างภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิจิต และภูมิทำให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1.3.1 เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.3.2 เพื่อพัฒนาภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.3.3 เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

1.4 สารการเรียนรู้ประจำหน่วย

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยสารการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1.4.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมนำชีวิต สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของหลักธรรม
2. หลักธรรม ศีลห้า
3. หลักธรรม โลกบาล 2
4. หลักธรรม อบายมุข 6
5. การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิต สดใสห่างไกลยาเสพติด ประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

1.4.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ ประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

1.4.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข ประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

1.5 กระบวนการฝึกอบรม

ในทุกหน่วยการอบรม จะใช้กระบวนการฝึกอบรม 5 ขั้น ได้แก่

1.5.1 ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวิดีโอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะอบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.5.2 ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมอง ระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงานภายในกลุ่ม

1.5.3 ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้

1.5.4 ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียน ที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดานชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้

1.5.5 ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

1.6 กิจกรรมการเรียนรู้

1.6.1 ทำแบบทดสอบก่อนอบรม

1.6.2 เตรียมความพร้อม

1.6.3 วิทยากรบรรยายให้ความรู้

1.6.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.6.5 แบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม

1.6.6 ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลงาน

1.6.7 ทำแบบทดสอบหลังอบรม

1.6.8 ทดลองฝึกปฏิบัติการสอนหลังจากออกแบบการเรียนการสอน

1.6.9 สะท้อนผลการอบรม

1.7 สื่อและแหล่งเรียนรู้

1.7.1 หลักสูตรฝึกอบรม

1.7.2 โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง

1.7.3 วัสดุทัศน์ประกอบการบรรยาย

1.7.4 เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

1.7.5 เกม

1.7.6 แบบทดสอบ

1.7.7 ใบงาน

1.7.8 เอกสารการเรียนรู้

1.7.9 กระดาษชาร์ต

1.7.10 ปากกาเคมี

1.7.11 กระดาษ A4

1.8 การวัดและประเมินผลหลักสูตร

ตารางที่ 2 การวัดและประเมินผลหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1. เพื่อให้เยาวชนกลุ่ม เปราะบางมีความรู้ความ เข้าใจที่ดีด้านภูมิคุ้มกัน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ภูมิคุ้มกัน	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ภูมิคุ้มกันที่ดี จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบ ปรนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2. เพื่อพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
3. เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ฉบับร่าง

ผลการศึกษาพบว่า การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญการสอนคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 1 คน และด้านสถิติและการวิจัย จำนวน 1 คน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมด้านความสอดคล้องและความเหมาะสมของหลักสูตร โดยปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการประเมินคุณภาพด้านความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีความสอดคล้องในภาพรวมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการอบรมได้จริง ดังตารางที่ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง	ลำดับที่
1. สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาหลักสูตร				
1.1 ตรงกับสภาพความเป็นจริงของสังคม	4.50	0.55	มาก	2
1.2 มีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตร	4.20	0.45	มาก	3
1.3 มีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	4.60	0.67	มาก	1
รวม	4.43	0.56	มาก	-

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง	ลำดับที่
2. หลักการของหลักสูตร				
2.1 สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบัน	4.40	0.75	มาก	3
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม	4.50	0.57	มาก	2
2.3 ผู้อบรมสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.60	0.56	มากที่สุด	1
รวม	4.50	0.63	มาก	-
3. เป้าหมายของหลักสูตร				
3.1 ตรงตามมาตรฐาน	4.50	0.77	มาก	2
3.2 มีความชัดเจน	4.50	0.65	มาก	2
3.3 จัดกิจกรรมบรรลุเป้าหมาย	4.60	0.56	มากที่สุด	1
รวม	4.53	0.66	มาก	
4. จุดประสงค์ของหลักสูตร				
4.2 ครอบคลุมเนื้อหาทุกสาระ	4.20	0.68	มาก	3
4.3 จุดประสงค์นำไปสู่การพัฒนาภูมิคุ้มกันให้ เยาวชนได้	4.50	0.96	มาก	1
รวม	4.33	0.73	มาก	-
5. เนื้อหาสาระ				
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด	1
5.2 เนื้อหาสาระครบถ้วน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
5.3 จัดเรียงลำดับเนื้อหาได้ถูกต้องชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	-

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง	ลำดับที่
6. กิจกรรมการฝึกอบรม				
6.1 ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย	4.35	0.82	มาก	3
6.2 กิจกรรมส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	4.60	0.55	มากที่สุด	2
6.3 กิจกรรมเหมาะสมกับวัยของเยาวชน	4.80	0.45	มากที่สุด	1
รวม	4.40	0.55	มาก	-
7. สื่อประกอบการอบรม				
7.1 มีสื่อที่หลากหลาย	4.60	0.51	มากที่สุด	2
7.2 ใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างคุ้มค่า	4.60	0.55	มากที่สุด	2
7.3 สื่อส่งเสริมการอบรมเป็นอย่างดี	5.00	0.00	มากที่สุด	1
รวม	4.60	0.55	มากที่สุด	-
8. การวัดและประเมินผล				
8.1 วัดได้ตรงตามจุดประสงค์	4.20	0.84	มาก	3
8.2 ประเมินตามสภาพจริง	4.40	0.55	มาก	2
8.3 วัดและประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน	4.80	0.45	มากที่สุด	1
รวม	4.47	0.61	มาก	-
รวมทุกด้าน	4.53	0.54	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.53) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.54) แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับมาก และถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสอดคล้องมากที่สุด คือ ด้านที่ 5 ด้านเนื้อหาสาระได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 5.00) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.00) ซึ่งมีความสอดคล้องระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านที่ 7 สื่อประกอบการอบรม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.47) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.61) ซึ่งมีความสอดคล้องระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 3 เป้าหมายของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.53) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.66) แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีความ

สอดคล้องน้อยที่สุด คือ ด้านที่ 4 จุดประสงค์ของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.33$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.73) แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับมาก

2.2 ผลการประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมว่าหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีความเหมาะสมในภาพรวมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการอบรมได้ ดังตารางที่ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ฉบับร่าง

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง	ลำดับที่
1. ที่มาของการพัฒนาหลักสูตร				
1.1 ความจำเป็นในการพัฒนา	4.40	0.55	มาก	3
1.2 หลักการและเหตุผล	4.80	0.45	มากที่สุด	1
1.3 ตรงกับสภาพความต้องการและความจำเป็น	4.75	0.50	มากที่สุด	2
1.4 รูปแบบแนวทางในการแก้ปัญหา	4.40	0.55	มาก	3
รวม	4.59	0.51	มากที่สุด	-
2. หลักการของหลักสูตร				
2.1 หลักสูตรมีความเป็นไปได้	4.60	0.55	มากที่สุด	2
2.2 นำไปใช้ได้จริง	4.60	0.00	มากที่สุด	2
2.3 มีแนวคิด ทฤษฎีรองรับ	4.80	0.45	มากที่สุด	1
รวม	4.67	0.33	มากที่สุด	-
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร				
3.1 มีความชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด	2
3.2 มีความเป็นไปได้	4.60	0.55	มากที่สุด	3
3.3 เหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด	1
รวม	4.80	0.33	มากที่สุด	-

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ฉบับร่าง (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง	ลำดับที่
4. เนื้อหาสาระของหลักสูตร				
4.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.80	0.45	มากที่สุด	2
4.2 เนื้อหามีความชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด	2
4.3 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด	1
4.4 เรียงลำดับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด	2
รวม	4.85	0.34	มากที่สุด	-
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
5. 1 กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.20	0.84	มาก	3
5.2 กระบวนการอบรมมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด	2
5.3 สถานที่และระยะเวลามีความเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด	1
5.4 กิจกรรมน่าสนใจ	3.80	0.84	มาก	4
รวม	4.35	0.67	มาก	-
6. สื่อและอุปกรณ์				
6.1 มีสื่อหลากหลาย น่าสนใจ	4.40	0.55	มากที่สุด	1
6.2 มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการอบรม	4.60	0.55	มากที่สุด	1
6.3 การใช้สื่อและอุปกรณ์คุ้มค่า	4.70	0.55	มากที่สุด	1
รวม	4.56	0.55	มากที่สุด	-
7. การวัดและประเมินผล				
7.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์	4.40	0.55	มาก	3
7.2 มีความสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของ ผู้เข้ารับการอบรม	4.50	0.55	มากที่สุด	2
7.3 วัดและประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง	4.70	0.45	มากที่สุด	1
รวม	4.53	0.51	มากที่สุด	-
รวมทุกด้าน	4.62	0.47	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความเหมาะสมในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.62$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.47$) แสดงว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านที่ 4 ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.85$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.34$) แสดงว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านที่ 3 ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.80$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.33$) แสดงว่ามีความเหมาะสมระดับมาก รองลงมาคือ ด้านที่ 2 ด้านหลักการของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.67$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.33$) ส่วนด้านที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ ด้านที่ 5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.35$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.67$) แสดงว่ามีความเหมาะสมระดับมาก

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ดังต่อไปนี้

2.2.1 ควรเพิ่มวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.2.2 กิจกรรมที่นำมาฝึกอบรมต้องเน้นให้ผู้เข้าอบรมได้ลงมือปฏิบัติหรืออาจเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติจะเป็นสิ่งที่ดีมาก

2.2.3 ควรให้เยาวชนได้แสดงปัญหาหรือสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบหรือเคยได้ยินมา เพื่อจะนำมาไว้ในหน่วยการเรียนรู้

2.2.4 ระบุวิทยากรคุณสมบัติของวิทยากรไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้นำหลักสูตรไปใช้สามารถเข้าใจได้ง่าย

2.3 ผลการนำร่องใช้หลักสูตรฝึกอบรม (Pilot Study)

ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้นำร่องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ไปทดลองใช้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นการสมัครใจเข้ารับการอบรม ซึ่งได้จัดอบรมนำร่อง จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักสูตรนำชีวิตสาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1.ความหมายของหลักสูตร 2. หลักสูตร ศีลห้า 3. หลักสูตร โลกบาล 2 4. หลักสูตร อบายมุข 6 5. การนำหลักสูตรมาใช้ในชีวิตประจำวัน ณ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้นำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้จริงว่ามีความเหมาะสมเพียงใด กิจกรรม สื่อและอุปกรณ์ การวัดและ

ประเมินผล มีความเหมาะสมกับกิจกรรมหรือไม่ โดยผลการศึกษาที่น่าจะนำไปใช้ในการทดลองภาคสนามจริง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการอบรม 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Stimulation) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งสร้างความสนใจให้ผู้เข้ารับ การอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวิดีโอในเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะอบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ระดมพลังสมอง ระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่ กันและมอบหมายภาระงานภายในกลุ่ม ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการ เรียนรู้ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้ ขั้นที่ 4 อภิปราย (Discussion) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วย การเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้น ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้ และขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

2.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่นำร่องใช้หลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมมีความเป็นไปได้ในการ นำไปใช้จริง โดยผู้วิจัยได้ให้ครูผู้เข้ารับการอบรมสะท้อนผลการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1. กระบวนการฝึกอบรม 2. ความรู้ความสามารถของวิทยากร 3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และ 4. ประโยชน์ในการนำไปใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็น การตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้จริง โดยได้รับข้อเสนอจากผู้ เข้ารับการอบรมดังนี้

2.4.1 กระบวนการฝึกอบรม

ผลจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมด้านกระบวนการอบรมพบว่าผู้เข้ารับ การอบรมมีความเห็นว่าการอบรมที่จัดขึ้นนั้นมีกระบวนการจัดอบรมอย่างชัดเจน เป็นไปตามลำดับ ทำให้ ผู้เข้ารับการอบรมได้ความรู้จากการอบรม ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

การอบรมครั้งนี้ดีมากครับ เพราะทำให้พวกผมได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้าง ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านคุณธรรมที่ดี มีการอบรมเหมาะสมกับเวลาทุกขั้นตอน ไม่มีติดขัดเลยครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 1, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

2.4.2 ความรู้ความสามารถของวิทยากร

ผลจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมด้านความรู้ความสามารถของ วิทยากร พบว่าวิทยากรมีความรู้ความสามารถ อบรมได้อย่างกระชับชัดเจน มีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย อบรมอย่างสนุกสนาน ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

วิทยากรที่มาให้ความรู้ นอกจากจะมีความรู้แล้ว ผมว่าทำให้การอบรมสนุกมากยิ่งขึ้นครับ แม้ว่าจะเป็นการอบรมทางคุณธรรม แต่ว่าท่านได้สอดแทรกมุขตลกต่าง ๆ มากมายเลยครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 1, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

2.4.3 การพัฒนาการภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

ผลจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมด้านการพัฒนา ภูมิคุ้มกันทางสังคม พบว่า ส่วนใหญ่มองว่าการอบรมครั้งนี้สามารถช่วยภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม ดังผล การสัมภาษณ์ดังนี้

การอบรมครั้งนี้ทำให้ผมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักธรรมมาใช้ใน ชีวิตประจำวัน และสามารถรู้ว่าจะไร้ถูกอะไรผิด อะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ ดีมาก ๆ เลยครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 2, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

ผมคิดว่าตัวผมเองมีภูมิคุ้มกันทางสังคมได้ดีกว่าแต่ก่อน เข้าใจหลักธรรม การน้อมนำไปใช้ การไม่หมกมุ่นทางเพศ และห่างไกลยาเสพติดครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 3, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

2.4.4 ประโยชน์ในการนำไปใช้

ผลจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมด้านการนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

หลักสูตรที่ผมอบรมนี้มีประโยชน์อย่างยิ่ง แม้จะมีเวลาไม่มาก แต่ผมก็รู้สึกเข้าใจสัจธรรมในชีวิตเพิ่มมากขึ้น เข้าใจการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 5, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

แต่ก่อนผมเป็นคนเกร และน้อยใจในโชคชะตา แต่เมื่อได้มาอบรมแล้วก็รู้สึกว่ากำลังใจขึ้น และอยากจะอยู่ในสังคมนี้อย่างมีความสุขต่อไปครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 6, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

4.3 ผลการนำหลักสูตรไปใช้ (Implementation : R₂)

การนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นซึ่งผ่านการศึกษาสำรวจและผู้เชี่ยวชาญไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จำนวน 204 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม คือ ระหว่างวันที่ 12 - 13 กุมภาพันธ์ 2565 จำนวน 2 วัน วันละ 8 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ผลปรากฏดังนี้

1.1 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ที่ทำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมก่อนและหลังการฝึกอบรม

ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรภูมิคุ้มกัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 25 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	p
ก่อนเรียน	204	30	12.50	0.78	-16.66	22	.00
หลังเรียน	204	30	25.65	0.95			

*นัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4 แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง พบว่า หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ก่อนอบรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 12.50) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.78) เมื่อรับการฝึกอบรมหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่าสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 25.65) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.95)

4.4 ผลการประเมินผล (Evaluation: D₂)

การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D₂) เป็นขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่มีต่อหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่าด้านกระบวนการจัดอบรมเยาวชนกลุ่มเปราะบางมองว่ามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ระยะเวลามีความเหมาะสม สถานที่อาจแคบไปบ้างอาจไม่สะดวกในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ด้านความรู้ความเข้าใจปรากฏว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เพศศึกษา การห่างไกลยาเสพติด ตลอดจนวิถีดำเนินชีวิตที่ดีเพิ่มมากขึ้น ด้านการนำประโยชน์ไปใช้ให้กับผู้เรียนพบว่าเยาวชนได้นำความรู้จากการอบรมไปพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการแสดง ความคิดเห็นดังนี้

1.1. ด้านกระบวนการจัดอบรม

1.1.1. ความสอดคล้องกับจุดประสงค์

จากการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบางเกี่ยวกับกระบวนการจัดอบรม ด้านความสอดคล้องกับจุดประสงค์ พบว่า เยาวชนกลุ่มเปราะบางส่วนมากมองว่าการอบรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

กระบวนการอบรมดีมากครับ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ผมเองยังมองว่ามาอบรมครั้งนี้วิทยากรที่ให้ความรู้ตอบจุดประสงค์ของผมและเพื่อน ๆ อย่างมากครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 9, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

จุดประสงค์ในการอบรมครั้งนี้ผมมองว่าตอบโจทย์ผมครับ เพราะผมและเพื่อน ๆ ชอบการอบรมทั้งได้ความรู้ ลงมือปฏิบัติ และสนุกอีกด้วยครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 8, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

1.1.2 ระยะเวลา อาหาร และสถานที่

จากการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบางเกี่ยวกับการจัดกระบวนการอบรมด้านระยะเวลา อาหารและสถานที่ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มองว่าระยะเวลาในการจัดอบรมมีความเหมาะสม อาหารมีรสชาติอร่อย สถานที่มีความเหมาะสม ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

อาหารอร่อยครับ อยากกินแบบนี้อีก สถานที่แม้จะเป็นที่ที่เราอยู่ แต่ก็มีการจัดเตรียมไว้อย่างดีกว่าเดิม ทำให้ไม่รู้สึกอึดอัดครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 1, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

ระยะเวลาในการอบรมเหมาะสมครับ แต่ก็อยากได้หลาย ๆ วันกว่านี้จะได้มีเพื่อน มีกิจกรรม และสนุกกับการอบรมครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 7, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจ

1.2.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคม

จากการแสดงความคิดเห็นเยาวชนกลุ่มเปราะบางพบว่าหลังจากการจัดอบรมแล้ว เยาวชนกลุ่มเปราะบางเข้าใจเนื้อหาคุณธรรม เพศวิถี ภูมิคุ้มกัน และหลีกเลี่ยงจากอบายมุขและยาเสพติด ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

ผมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังรู้ว่าเราเลือกที่จะดำเนินชีวิตอย่างไรให้มีความสุขครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 6, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

เนื้อหาที่วิทยากรนำมาอบรมนั้นผมว่าดีมากครับ ผมมีความรู้เกี่ยวกับเพศวิถี และวิธีห่างไกลจากยาเสพติดหรือบายมุขต่าง ๆ อบรมแล้วดีมากครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 1, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

หลังจากผมอบรมแล้ว ทำให้ผมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 2, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2565)

1.3 ด้านการนำความรู้ไปใช้

จากการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบางด้านการนำความรู้ไปใช้ พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางส่วนใหญ่มองว่ามีประโยชน์มาก สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

หนูสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน แม้ดิฉันจะเคยเดินผิดพลาด แต่วิทยากรในการอบรมครั้งนี้ก็ให้แง่คิด จนหนูรู้สึกว่ายากมีชีวิตในสังคมนี้ต่อไปค่ะ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 3, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

ผมคิดว่าการอบรมครั้งนี้มันดีมากครับ นอกจากจะได้ความรู้ด้านคุณธรรมแล้ว ยังสามารถปรับใช้กับชีวิตประจำวันเราได้หลายเรื่องทั้งเรื่องเพศ ยาเสพติด ครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 4, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

ผมมองว่าการอบรมครั้งนี้มีประโยชน์อย่างมาก หากเยาวชนต่าง ๆ ได้รับการอบรมแบบนี้ก็คงจะดีมากเลยนะครับ

(ผู้เข้าอบรมคนที่ 5, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2565)

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้มีการประเมินผลโดยการสังเกต และสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยดำเนินการเป็นระยะเวลา 1 เดือน หลังจากการฝึกอบรม ทั้งนี้ทำให้พบว่า เยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มมากขึ้น รู้จักการวางตัวในสังคมห่างไกลจากยาเสพติด โดยมองว่าการเสพยาเสพติดจะทำให้เกิดโทษตัวเองและสังคม และถ้าหากเลิกยุ่งเกี่ยวได้ก็จะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ภูมิใจในตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมี

ความสุข นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้ดูแลพบว่า ผู้เข้าอบรมกับผู้ที่ไม่เข้ารับการอบรม มีพฤติกรรมแตกต่างกันมาก พฤติกรรมเชิงบวกเกิดขึ้นกับผู้อบรม ส่วนพฤติกรรมทางลบที่สังคมไม่พึงประสงค์นั้นเกิดกับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม และจากการสัมภาษณ์เยาวชนยังพบว่าแม้การอบรมจะมีระยะเวลาสั้น แต่กิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ทำแล้วแต่ส่งผลให้เยาวชนทุกคนคิดได้ คิดเป็น ให้ความสำคัญกับตนเอง ครอบครัวและสังคมเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าจะรู้สึกลำบากมากในช่วงแรก ๆ ที่จะเลิกยุ่งเกี่ยวกับสิ่งไม่ได้ แต่เมื่อได้ฝึกความอดทนมากขึ้น ก็ทำให้สามารถลด ละ เลิก ได้ในที่สุด จึงนับว่าหลักสูตรที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมานั้นตอบสนองความต้องการของผู้รับการอบรมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรพัฒนากลุ่มเปราะบางกลุ่มอื่นได้ต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis: R₁) เป็นขั้นตอนที่ได้มีการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสังเคราะห์เพื่อไปสู่ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) เป็นขั้นตอนที่ได้จากการนำผลในขั้นตอนที่ 1 มาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (Implementation: R₂) เป็นการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นนี้เป็นการนำหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรม ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D₂) เป็นขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรและคู่มืออบรมหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลดังกล่าว ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ทั้งการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างยิ่ง เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนกลุ่มเปราะบาง อีกทั้งยังมุ่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครอบคลุมทุกด้านให้แก่เยาวชน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลจากการศึกษาพบว่าการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วย 1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2. หลักการของหลักสูตร 3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4. สารการเรียนรู้ประจำหน่วย ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมนำชีวิต สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายของหลักธรรม 2. หลักธรรม ศีลห้า 3. หลักธรรมโลกบาล 2 4. หลักธรรม อปายมุข 6 5. การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด 2. โทษของยาเสพติด 3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด 4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด 5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ สารการเรียนรู้หน่วยนี้ ประกอบไปด้วย 1. เพศศึกษา 2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ 3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ 4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ 5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิมีความสุข สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม 5. กระบวนการฝึกอบรม ซึ่งมีกระบวนการจัดกิจกรรมการอบรม 5 ขั้นตอนหรือ ดังนี้ ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรมซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวิดีโอทัศน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งที่จะอบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมอง ระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงานภายในกลุ่ม ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายโดยกิจกรรม

อาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้ชั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดานชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้ชั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม และวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอน และผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป 6. กิจกรรมการเรียนรู้ 7. สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 8. การวัดและประเมินผลหลักสูตร

นอกจากนี้ผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรมตามหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.53) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.54) แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับมาก และหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความเหมาะสมในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.62) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.47) แสดงว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

3.1 ผลทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ก่อนอบรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 12.50) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.78) เมื่อรับการฝึกอบรม หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน สูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย เฉลี่ย ($\bar{x}$ = 25.65) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.95)

4. ผลการประเมินหลักสูตรหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เยาวชนกลุ่มเปราะบางที่เข้ารับการอบรมมองว่าหลักสูตรฝึกอบรมนับเป็นหลักสูตรที่มีเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ระยะเวลา อาหาร สถานที่ล้วนแล้วแต่มีความเหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรมมีทั้งได้รับความรู้และความสนุกในการอบรม สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละ

ช่วงเวลาที่เหมาะสมและพัฒนาเป็นไปตามลำดับ ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการอบรม ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีให้กับตนเองและเพื่อนร่วมอบรม

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้มีการติดตามผลการวิจัย โดยเป็นการสัมภาษณ์ สังเกต และสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครู เยาวชน และผู้ดูแล ซึ่งมีการติดตามผลเป็นระยะเวลา 1 เดือน ทำให้ทราบว่าเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาฝึกอบรมจากหลักสูตรดังกล่าว ทำให้มีความคงทนในด้านองค์ความรู้ เป็นผู้มีความกระตือรือร้นเพิ่มมากขึ้น และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และพร้อมที่จะกลับสู่สังคมเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยจากการได้เก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา เอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เกี่ยวกับความต้องการ ทั้งนี้จากการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหรือสัมภาษณ์บุคคลทุกคนเห็นเป็นแนวทางเดียวกันว่ามีความต้องการอย่างยิ่งที่จะให้มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่จะทำให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม พัฒนาเยาวชนไปสู่สิ่งที่พึงปรารถนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Joyce and Shower (1993) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่มีพลังสำหรับการพัฒนาความรู้และทักษะแก่ครู ถ้ากระบวนการกิจกรรมการฝึกอบรมนั้น ๆ มีประสิทธิภาพพอและสอดคล้องเหมาะสมกับประสบการณ์ความต้องการและระดับพัฒนาการของครู และมีการติดตามดูแลช่วยเหลือที่ต่อเนื่องจากการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่า ในการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรนั้น ผู้รับการฝึกอบรมควรมีบทบาทในการเลือกกิจกรรมการฝึกอบรมด้วย ที่สำคัญการฝึกอบรมใด ๆ ควรเป็นการพัฒนาปรับปรุงทักษะการคิด วิเคราะห์ คิดให้กับครูด้วย (Joyce and Shower: 1987) ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม สภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และเทคโนโลยี ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมมากที่สุด ซึ่งผลก็เป็นที่น่าประจักษ์ว่าผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจและเข้าร่วมการอบรมตลอดระยะเวลาที่จัดการอบรม

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีองค์ประกอบต่าง ๆ ครอบคลุม ได้แก่ หลักการ ของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สารการเรียนรู้ประจำหน่วย โครงสร้าง

หลักสูตร กระบวนการฝึกอบรม กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล หลักสูตร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เป็นอย่างดี เพราะว่าองค์ประกอบของหลักสูตรเปรียบเสมือนส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ ตลอดจนเจตคติที่ดีในการอบรม หากขาดองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรฝึกอบรมไปก็จะทำให้การอบรมครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการหลักสูตรที่เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวจะต้องกำหนดไว้ให้ตอบสนองผู้เข้ารับการอบรมและจุดประสงค์ของการอบรมสอดคล้องกับ Tyler (1949) Saylor, Alexander and Lewis (1981: 30) Oliva (1992) และ Taba (1962) ซึ่งได้กล่าวไปในทำนองเดียวกันว่าการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องประกอบไปด้วยกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้ 1. วิเคราะห์ความต้องการ โดยมีการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม และผู้เรียน 2. กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยหลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน 3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ โดยจุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย 4. วัดความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้ 5. จัดเนื้อหาสาระ: เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา 6. วัสดุภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน 7. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ : ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 8. จัดประสบการณ์การเรียนรู้: ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง และ 9. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล: ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ มนสิขสิทธิ์สมบุรณ์ (2563) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้วยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่อการพัฒนาหลักสูตร 2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร และ 4. การประเมินหลักสูตร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอน 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอน 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพ ขั้นตอน 3 ทดลองใช้ และขั้นตอน 4 ประเมินหลักสูตรในขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 4 ระยะคือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบผล และการสะท้อนผล กับกลุ่มตัวอย่างครูระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือ หลักสูตร แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินทักษะปฏิบัติ และแบบวัดเจตคติ สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1.

ข้อมูลพื้นฐานต่อการพัฒนาหลักสูตรคือครูควรมีสมรรถนะจำเป็น 6 เรื่องคือ 1.1 หลักการวิจัยในชั้นเรียน 1.2 การกำหนดปัญหาวิจัย 1.3 การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา 1.4 วิธีดำเนินการวิจัย 1.5 การเขียนรายงานการวิจัยและ 1.6 การเผยแพร่ผลงานการวิจัย 2. ผลการสร้างหลักสูตรมี 8 องค์ประกอบคือ 2.1 หลักการและเหตุผล 2.2 จุดมุ่งหมายหลักสูตร 2.3 สมรรถนะสำคัญ 2.4 โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร 2.5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2.6 ระยะเวลา 2.7 สื่อการเรียนรู้และ 2.8 การวัดและประเมินผล 3. หลังการทดลองใช้หลักสูตร ครูมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติ และเจตคติสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4. การประเมินหลักสูตรด้านปฏิริยาอยู่ในระดับมาก และด้านผลลัพธ์อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านการเรียนรู้และด้านพฤติกรรมหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่าเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการอบรมเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อที่จะวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว อีกทั้งระหว่างการให้การอบรมนั้น ผู้วิจัยจะพยายามให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมมากที่สุด กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย หรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ยังเป็นปัญหา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าการฟังการบรรยาย เพราะพบว่าการฟังการบรรยายอย่างเดียวอาจไม่เกิดประสิทธิภาพในการอบรม ฉะนั้นทุกหน่วยการจัดกิจกรรมการอบรมจึงให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับ Saylor, Alexander and Lewis (1981: 30) ที่กล่าวว่า การทดลองใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design) แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือการนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูผู้สอนต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอน (Instruction Plans) ตามรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอน วัสดุ สื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้รับไว้ นอกจากนี้ Sowell (1996: 369) ยังกล่าวว่า การนำหลักสูตรไปปฏิบัติเป็นการเตรียมการที่จะนำเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ในห้องเรียน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Fullan and Pomfret (1991: 336) ที่กล่าวว่า หลักสูตรเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่ง ดังนั้น การนำหลักสูตรไปปฏิบัติคือการนำเอาหลักสูตรไปสอนจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุรชัย วัฒนาอุดมชัย และธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (2560) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตร

ฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และศึกษา ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตร โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะได้แก่ระยะที่ 1 ดำเนินการโดย 1. วิเคราะห์เอกสาร(Document Analysis) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้รวมทั้งรูปแบบลักษณะของการฝึกอบรม 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติด และความคิดเห็นของ รูปแบบการฝึกอบรม 3. การสนทนากลุ่ม (Focusgroup) กับกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholders) ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตร และการแก้ไข ปรับปรุงโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการและระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยใช้ แผนการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชายใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และช่วงติดตาม 4 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากแนวคิดในการบูรณาการบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกับ โรงเรียน ในการจัดฝึกอบรมให้นักเรียนเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติในการรับรู้เกี่ยวกับยา เสพติด และทักษะในการหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด จนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดในตัวของนักเรียนที่ เข้ารับการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม เป็นหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยได้แก่หน่วยที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับ ยาเสพติด หน่วยที่ 2 องค์ประกอบของยาเสพติด หน่วยที่ 3 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และ หน่วยที่ 4 ทักษะการหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมต่อเนื่องกัน 2 คืน 3 วัน รวม 24 ชั่วโมง 2. ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า 1. นักเรียนมีคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดหลังจากเข้ารับการ ฝึกอบรมและช่วงติดตามผล 4 สัปดาห์สูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2. นักเรียนมีคะแนนด้านทักษะในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม และช่วงติดตามผล 4 สัปดาห์สูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3. นักเรียนมีคะแนนด้านเจตคติที่ ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติดหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม และช่วงติดตามผล 4 สัปดาห์สูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 4. วิทยากรในการอบรมจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการ ฝึกอบรม ซึ่งหากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ก็จะช่วยให้การฝึกอบรมมีความ น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

สำหรับเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมการอบรมนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยการเรียนรู้ออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมนำชีวิต สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายของหลักธรรม 2. หลักธรรม ศีลห้า 3.หลักธรรม โลกบาล 2 4. หลักธรรม อบายมุข 6 5. การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสทางไกลยาเสพติด สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1.ความหมายและประเภทของยาเสพติด 2. โทษของยาเสพติด 3.แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด 4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด 5. การบริหารจัดการ บริหารกายเพื่อห่างไกลยาเสพติด หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. เพศศึกษา 2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ 3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ 4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ 5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิมีความสุข สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

โดยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมยังพบว่าสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม กล่าวคือ หน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาที่จะนำมาอบรม ทำให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้อย่างเต็มที่ โดยผลของการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ปรากฏดังต่อไปนี้

1. ผลทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ก่อนอบรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 12.50) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.78) เมื่อรับการฝึกอบรม หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน สูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย เฉลี่ย ($\bar{x}$ = 25.65) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.95) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ชัดเจน กล่าวคือ กำหนดหน่วยการเรียนรู้ตามลำดับง่ายของการฝึกอบรม เรียงลำดับช่วงเวลาอย่างชัดเจน อีกทั้งยังผ่านการทดลอง (Try Out) ก่อนที่จะนำหน่วยการเรียนรู้ที่นำมาใช้จริง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน และออกแบบการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์งานที่ทำ ตลอดจนกำหนดสื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมกำหนดทิศทางการประเมินตนเองอีกด้วย สอดคล้องกับ Taylor (2003, อ้างถึงใน อภิภา ปรัชญพุทธิ, 2555: 264) ที่กล่าวว่าพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม (Participatory Curriculum Development: PCD) เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่ถือเป็นการปฏิรูปการพัฒนา

หลักสูตรแบบเดิมอย่างถอนรากถอนโคนโดยการพยายามสนับสนุนให้ผู้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับปรัชชา รอดกันภัยและเสน่ห์ บุญกำเนิด (2560) ได้ศึกษาการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง : กรณีศึกษา นักศึกษา กศน. ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชการวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยความเสี่ยงของเยาวชน ตำบลควนทอง อำเภอขนอมจังหวัดนครศรีธรรมราช และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ เยาวชน กลุ่มเสี่ยง ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเสี่ยง โดยทำการคัดเลือกผู้เข้าร่วมกระบวนการวางแผนจากตัวแทนนักศึกษา ผู้ปกครองและผู้ที่เป็ภาคี เครือข่ายของ กศน. ตำบลควนทอง จำนวน 30 คน โดยเลือกประชากรผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง เครื่องมือ การวิจัย เป็นการวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence-Control) และวิเคราะห์ข้อมูลนำ มาทำแผนปฏิบัติการสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ผลการวิจัย พบว่า 1. ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม 1.1 ด้านสภาพทั่วไปทางสังคม ตำบลควนทองเป็นตำบลที่ มีประวัติมายาวนาน มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นตำบลควนทองจึงเป็นสังคมแบบเกษตรกรรม ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พึ่งอาศัยกันแบบสังคม เครือญาติ มีรายได้มั่นคงจากการประกอบอาชีพดังกล่าว 1.2 สัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยง ดูบุตรของพ่อ แม่ในปัจจุบันพบว่า ปัจจุบันสัมพันธภาพของ ครอบครัวของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเปลี่ยนแปลง ไปตามกระแสสังคมโลกาภิวัตน์ จากครอบครัวใหญ่มาเป็น ครอบครัวที่เล็กลงเป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นเหตุ ให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ซึ่งเป็นผลพวง มาจากความจำเป็นที่ต้องหารายได้เพิ่ม ให้เพียงพอค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นตัวแปรสำคัญที่มีผล ต่อสัมพันธภาพในครอบครัวคือ เวลา เงิน สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเมื่อชุมชนเปลี่ยนจาก สังคมเกษตรกรรมไปสู่ สังคมเมือง ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง 1.3 ด้านสถานการณ์ความเสี่ยงทางสังคมที่ส่งผล ต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานการณ์ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ออก จากโรงเรียนกลางคัน การใช้ความรุนแรง การยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ท้องก่อนวัยอันควร 1.4 ด้านการไม่ รู้เท่าทัน ด้านใช้เทคโนโลยีของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เยาวชนส่วนใหญ่นำเทคโนโลยีสื่อสารมาใช้เป็นส่วนหนึ่ง ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะการใช้เวลากับสื่อสังคมออนไลน์ Face book และ Line มากกว่าการใช้ เทคโนโลยี สื่อสารเพื่อการเรียนรู้ ใช้เวลาในการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อหนึ่งวัน 2. การ สร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ 2.1 โครงการพัฒนา กศน.ตำบลควนทองเป็นแหล่ง

เรียนรู้ตลอดชีวิตของ ชุมชน 2.2 โครงการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2.3 โครงการอบรมพัฒนาทักษะชีวิต สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่น 2.4 โครงการค่ายพัฒนาทักษะชีวิต “ปลูกคุณธรรม จริยธรรม นำปัญญา เรียนรู้เพศศึกษา ห่างไกลยาเสพติดพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน 2.5 โครงการค่ายพัฒนาทักษะชีวิต “ปลูกคุณธรรม จริยธรรม นำปัญญา เรียนรู้เพศศึกษา ห่างไกลยาเสพติด พัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน 2.6 โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งการจัดตั้งสภาเด็กและ เยาวชน 2.7 โครงการฝึกทักษะอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 2.8 โครงการพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี และการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น จากการสะท้อนผลเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งสะท้อนผลจากเยาวชนกลุ่มเปราะบางหลังจากการฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีความสอดคล้องเหมาะสม มีการกำหนดจุดประสงค์ ที่เด่นชัด เนื้อหาครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัด และจัดกิจกรรมการอบรมตอบสนองผู้เข้ารับการอบรม สามารถพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ สอดคล้องกับการประเมินหลักสูตรของ Oliva (2001) ที่กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการของความยินดีการได้รับและการให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ โดยพิจารณาจากการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนหลักสูตรหรือการยกเลิกหลักสูตร นอกจากนี้หลักสูตรยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วม มีการอบรมทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ กิจกรรมตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม สอดคล้องกับรัตติสินท์ อัดตสัมพันธ์ ปราบภ แก้วเศษ และยิ่ง กิริติบุรณะ (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาสภาพปัญหาสังคมของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ วิธีการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงปฏิบัติการ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม คือ ผู้รู้ 10 คน ผู้ปฏิบัติ 30 คน ผู้เกี่ยวข้อง 30 คน และกลุ่มที่เข้ารับการอบรม 100 คน รวม 170 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหายาเสพติดร้อยละ 35 ใช้สื่อในทางผิด ร้อยละ 30 ทะเลาะวิวาท ร้อยละ 20 ความฟุ่มเฟือย ร้อยละ 10 และการพนันฟุตบอลร้อยละ 5 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มี 4

ขั้นตอน คือ 1. การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ 2. การออกแบบและสร้างหลักสูตร 3. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 4. การประเมินผล จากการนำหลักสูตรไปใช้ระหว่างการอบรมและประเมินหลังเสร็จสิ้นการอบรม 1 เดือนพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และมีเจตคติเปลี่ยนไปเรื่องของอบายมุข 5 ด้าน คือ ยาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือยและการพนันฟุตบอล มีพฤติกรรมดีขึ้น ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ประหยัด และความมีระเบียบวินัย

อย่างไรก็ตามในการการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นมา มีความโดดเด่นและเป็นข้อค้นพบในการพัฒนาหลักสูตรหลายประการ กล่าวคือ คณะผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์ พูดคุย ประชุมปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นให้ผู้เปราะบางทุกคนมีโอกาสดำเนินการได้เป็นส่วนหนึ่งของผู้วิจัย ได้พัฒนาและช่วยเหลือให้เยาวชนเหล่านั้นพัฒนาตนเองทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการติดตามผู้เข้ารับการอบรมเป็นระยะ ๆ เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านพฤติกรรม และเจตคติใหม่ ๆ ในการดำรงตน คณะผู้วิจัยได้ต่อยอดองค์ความรู้ในหลักสูตร แม้จะเป็นการเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย แต่ก็ยังติดตามและสอบถามถึงผลที่เกิดจากการพัฒนาอบรมเยาวชนในครั้งนี้อีกอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการเช่นนี้ผู้วิจัยยังได้สร้าง หลักสูตรระยะสั้น เพื่อนำไปขยายผลให้กับกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือให้กับหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้จุดเด่นอีกประการหนึ่งของการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คือ การให้เยาวชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น แสดงความต้องการในสิ่งที่ตนเองอยากได้ และให้แสดงถึงปัญหาของตนเอง ซึ่งคณะผู้วิจัยจะระมัดระวังคำถามและเก็บสิ่งที่ได้ค้นพบเป็นความลับมากที่สุด จากนั้นค่อยประมวล เรียบเรียงเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป ดังนั้นการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้จึงไม่เพียงแต่ประเมินผลด้านความพึงพอใจ แต่เป็นการประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้ทั้งกระบวนการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้งานวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขยายผลได้กว้างขวางต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับ การอบรมนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อจะมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมใด ๆ ผู้พัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมอย่างรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลให้ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการอบรมไปใช้ต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น เป็นหลักสูตรที่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ มีองค์ประกอบของหลักสูตรถูกต้องครบถ้วน มีกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ ดังนั้น เมื่อนำหลักสูตรไปใช้จะต้องศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร และกระบวนการของหลักสูตรเป็นอย่างดี โดยจะต้องมีการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ เอกสารให้ครบถ้วน ทั้งนี้เนื่องจากหากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปอาจทำให้การฝึกอบรมตามหลักสูตรนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

3. จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่นำไปทดลองใช้นั้นสามารถภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ แต่ทั้งนี้พบว่ากิจกรรมการอบรมบางกิจกรรมนั้นอาจจะส่งผลด้านเวลาในการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยจำเป็นต้องบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสม จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ทางต่าง ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2. ควรมีการนำผลการวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนางานวิจัยด้านการพัฒนาเยาวชนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มทั่วไปหรือกลุ่มเปราะบาง เพราะหลักสูตรที่ผู้วิจัยดำเนินการนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเยาวชนทุกกลุ่ม

3. ควรมีการศึกษา วิจัย และติดตามผู้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้เห็นถึงพัฒนาการ วิถีชีวิต ตลอดจนอนาคตของเยาวชนกลุ่มนี้ เพื่อจะได้นำองค์ความรู้มาพัฒนาเยาวชนทุกกลุ่มต่อไป

บรรณานุกรม

1. หนังสือ

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2562). พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2558). พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิราดรณ ถิ่นอ่อน. (2561). คู่มือการป้องกันปัญหาเสพติดในกองทัพเรือ . หน่วยบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรมการแพทย์ทหารเรือ.
- ณัฐพงษ์ชัย ไทรพงษ์พันธุ์. (2557). การพัฒนาหลักสูตร. ราชบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ดุชนี สิตลวรารักษ์. (2550). ปวงคุณธรรมคือความรู้ ประสบการณ์การจัดการศึกษาตามแนวพุทธ. สุโขทัย : โรงพิมพ์พงษ์ไทย.
- ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2541). การอ่านงานประพันธ์เฉพาะเรื่อง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง.
- พีรพงศ์ รำพึงจิตต์. (2558). การพัฒนาองค์การภาครัฐแนวใหม่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). วิธีวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นครปฐม : ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมี บุคส์ พับลิเคชั่นส์.
- วไลพร ภาณุตานนท์ มหาสารคาม. (2527). จิตวิทยาพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : เมดาร์ท.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2544). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มาตรฐานการอุดมศึกษา.
- สรเสรีญ วงศ์ชะอุ่ม. (2554). การวางแผนพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ. ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2547). กัลยาณมิตรนิเทศ. กรุงเทพฯ: ดับบลิว.เจ.
- สุมิตร คุณานกร .(2520). หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุเทพ อ่วมเจริญ. (2558). *การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สัจด์ อุทรานนท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนหลักสูตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสหาย.

Beauchamp. G.A. (1975). *Curriculum Theory*. 3rd ed. Wilmette Illinois : The Kagg Press.

Best, John W. (1986). *Research in Education*. 5th ed. New Jersey : Prentice Hall, Inc.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test (5th ed.)*. New York: Harper Collins.

Fullan and Pomfret. (1991). *The Moral Imperative of School Leadership*. Thousand Oaks : Corwin Press.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.

Oliva, P.F. (1992). *Developing the Curriculum*. (3rd ed). New York : Harper Collins.

Saylor, J.G., W. Alexander and A. J. Lewis. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Sowell, E. J. (1996). *Curriculum: An Integrative Introduction*. United States of America : Merrill Prentice Hall.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace and World.

Tyler, R. W. (1949). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago : University of Chicago Press.

2. วิทยานิพนธ์

กฤษฎา นาคประสิทธิ์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีจังหวัดลพบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.

กฤตพร แซ่แง่ สายจันทร์. (2556). *นวัตกรรมการพัฒนาศักยภาพเด็กด้อยโอกาส*. (ปริญญาานิพนธ์ดุขฎีบัณฑิต). นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

จิราภรณ์ เรืองดิษฐ์กาลนิล, ประจัญ กิ่งมิ่งแะและ ธนกฤต ทูริสุทธิ. (2559). *ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็ก และเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี*. สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(2), 208-236.

- เจริญ แฉกพิมาย และคณะ. (2555). พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ชาตรี ชีววัฒนานนท์. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดในคดียาเสพติดของเยาวชน จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ วท.บ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ตะวัน ตระการฤกษ์. (2559). ต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปราม ยาเสพติดของตำรวจภูธรภาค 7. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม. ดิดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24". วารสาร บัณฑิตศึกษา.
- นิภาพรณ แดงโรจน์. (2530). การศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบไตรลิข. ปริญญาโท การศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นุชสา อินทจักร และคณะ. (2560). มูลเหตุจูงใจในการใช้ยาเสพติดของผู้ที่เข้ารับการบำบัดใน โรงพยาบาลธัญญารักษ์อุดรธานี. วิทยานิพนธ์คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เนติธัช เทพวงศ์. (2556). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในโครงการ 25 ตำบลประด. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลักษณี พันวัน. (2555). การศึกษาแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วชิราภรณ์ สังข์ทอง. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สำหรับเครือข่ายทางสังคมเพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2554). ปรากฏการณ์ทางสังคมของชุมชนป้อมมหากาฬ มิติใหม่ในเส้นทางการเป็นสมัยใหม่ของไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อัมพร ภูแก้ว. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลพลวงอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกภัทร เหล่ามีผล. (2558). ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดปทุมธานี. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

3. วารสาร

- กาญจน์นภา พงศ์พนรัตน์. (2562). เฮมพ์...รากเหง้าแห่งวิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวม้ง. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 23 (3).

- กานดา สุขมาก และคณะ. (2561). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียน ประถมศึกษา”. *วารสารพยาบาลตำรวจ* ปีที่ 10 (1) , 164-172.
- จิณณา เสถียรคมสรไกรและโชคชัย สุเวชวัฒนกุล. (2558). การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์สำหรับเยาวชนความเข้าใจอันดีในเด็กด้อยโอกาส. *วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ*, 11(1), 68-93.
- ธราเทพ โอหารส และคณะ. (2554). “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปทุมวนารามในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี”. *วารสารพยาบาลตำรวจ*.ปีที่ 10 (1).
- ธัญชา รอดกันภัย และเสน่ห์ บุญกำเนิด. (2560). การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงกรณีศึกษานักศึกษา กศน. ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทัศน์*, 9(2), 132-140.
- บุณัตร์ จันทรแดง และคณะ. (2560). วิจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดงหลวงวิทยา อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. แบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบงอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.ปีที่ 5 (2).
- ปรเมธ ศรีภิญโญ. (2562). หลักไตรสิกขากับการสอนในโรงเรียนวิถีพุทธ. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์* ปีที่ 3 ฉ.1(มกราคม - มิถุนายน), 27-41.
- พระครูกิตติโชติกุล กิตติปาโล(ปะละกัง) และคณะ (2562). “พุทธจริยศาสตร์เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดขอนแก่น”. *วารสารบัณฑิตศึกษา. มหาจุฬาลงกรณแก่น*.ปีที่ 6 (4).
- พิศมัย ทองเที่ยง. (2562). การพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการด้วยหลักอริยสัจ 4. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal* ฉบับปีที่ 6 (2) ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2562.
- วราภรณ์ จันทนากุลและคณะ. (2561). การแก้ไขปัญหายาเสพติดคอร์ปชั่นแนวพุทธ. *บทความวิชาการส่วนบุคคล* หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60.
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. (2563). กฎหมายยาเสพติดของประเทศโปรตุเกส : ต้นแบบความท้าทายในการแก้ไขปัญหายาเสพติด. *วารสารกฎหมาย. นิติพัฒน์* นิด้า. ปีที่ 9 (1).
- สุดใจ ภูงลิ. (2560). “หิริ โอตตปปะกับการแก้ปัญหายาเสพติด”. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*. ปีที่ 18 (1).
- เสกสรรค์ พยากรณ์. (2013). ความหมายของหลักหิริโอตตปปะ หลักอริยสัจ 4. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*.ปีที่ 6 (2).

- อรรถัย ธารแผ้ว และคณะ. (2562). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร* Vol. 16 No. 72 (2019): มกราคม - มีนาคม 2562.
- อภิศักดิ์ ชีระวิสิษฐ์. (2553). การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของครัวเรือนอีสานในยุคโลกาภิวัตน์. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)* 27, 2 (พ.ค.-ส.ค. 2553) 1-27.
- อัจฉราพร สีหิรัญวงศ. (2556). ปัจจัยสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในทางที่ผิดและติดสารของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ในระบบบังคับบำบัด. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*.ปีที่ 58 (4).

4. รายงานการประชุม/รายงานการประชุมเชิงวิชาการ

- APEID. (1997). *Implementing curriculum : A Symposium of Experience from The Asian Region*. Bangkok; UNESCO Regional Office Education in Asia.
- World Health Organization (WHO) (1994). *Community based rehabilitation and the health care referral services : a guide for programme managers*. Geneva, Switzerland.

5. เว็บไซต์

- ชลิดา หนูหล้า. (2562). *กลุ่มเปราะบางทางสังคม*. เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/author/chalida-nula/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2565.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). *ปัญหาความยากจน*. สืบค้นได้จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/home/>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.
- มูลนิธิศูนย์วิจัยและติดตามความเป็นธรรมทางสุขภาพ. (2560). *ประชากรกลุ่มเปราะบางคนไทยที่ถูกลี้ม*. เข้าถึงได้จาก <https://www.hfocus.org/content/2017/01/13375?>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.
- วิทยากร บัวแสงใส. (2014, 12 มิถุนายน). *ความหมายของหลักสิทธิโอดตบปะ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/kruoffza/posts/649130811839979/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.
- สถานีตำรวจภูธรตำบลน้ำมนต์. (2560). *ความหมายของยาเสพติด*. เข้าถึงได้จาก <http://namman.uttaradit.police.go.th/typeDrug.php> . สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. (2563). *กลุ่มเปราะบาง*. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2564.
- สำนักข่าวสร้างสุข. (2562). *สุขภาวะเด็ก*. เข้าถึงได้จาก. <https://www.thaihealth.or.th/categories/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.

- สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 1 ขอนแก่น. (2555). *ความหมายของยาเสพติด*. เข้าถึงได้จาก.
<https://region1.prd.go.th/th/page/item/index/id/11>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). *เยาวชนกลุ่มเปราะบาง*. เข้าถึง
 ได้จาก <https://www.tsri.or.th/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.
- หทัยพร สุภาสุรย์. (2550). *ความสำคัญของการแก้ไขปัญหายาเสพติด*. เข้าถึงได้จาก
<http://www.kroobannok.com/krumook>. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2564.
- Children in street Thailand. (2561). *ความหมายของกลุ่มเปราะบาง*. เข้าถึงได้จาก
<https://childreninstreetthailand.com/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2564
- Hiso สำนักงานรายงานระบบข้อมูลข่าวสารและสุขภาพ. (2560). *โครงการสุขภาพคนไทย*. เข้าถึงได้จาก
<https://www.hiso.or.th/hiso5/report/report2017T.php>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.
- Napakkawat Buathong (2564). *ความหมายของกลุ่มเปราะบาง*. เข้าถึงได้จาก
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3481055/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 2
 กุมภาพันธ์ 2564.
- Way magazine. (2560). *ความหมายของกลุ่มเปราะบาง*. เข้าถึงได้จาก
<https://waymagazine.org/cptpp/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564.
- Piers Blaikie Terry Cannon Ian Davis et al. (2003, 2002). *At Risk: Natural Hazards, People
 Vulnerability and Disasters*. Retrieved from
http://www.preventionweb.net/files/670_72351.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. แบบสัมภาษณ์ผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
2. แบบวิเคราะห์เอกสาร
3. แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
4. ร่างหลักสูตรหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
5. แบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชน
6. แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง
7. แบบสอบถามเพื่อประเมินหลักสูตร (สำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง)
8. แบบสอบถามเพื่อประเมินหลักสูตร (สำหรับนักเรียน)
9. แบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชน

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1)

แบบสัมภาษณ์ผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้าง

ภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จะนำไปใช้ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมต่อไป

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....นามสกุล.....

วุฒิการศึกษา.....

ตำแหน่ง.....

ประสบการณ์ในการดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบางปี

ประสบการณ์ในการจัดอบรมปี

ประสบการณ์ในการสอนเยาวชนกลุ่มเปราะบางปี

ประสบการณ์ในการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางปี

ประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรปี

ประเด็นหรือหัวข้อที่จัดอบรม.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1. ท่านคิดว่าจะมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่ต้องพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าควรจะนำเนื้อหาใดไปบรรจุไว้ในหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... ผู้สัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....น. สถานที่.....

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2)

แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ประเภทของเอกสาร

() หนังสือ () ตำรา () บทความ
 () วารสาร () วิทยานิพนธ์ () อื่น ๆ ระบุ.....

2. ชื่อเอกสาร

.....

3. ผู้แต่ง

.....

4. ปีที่พิมพ์

.....

5. สถานที่พิมพ์

.....

6. สรุปเนื้อหาสาระของเอกสาร

.....

7. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้วิจัย

.....

ลงชื่อ.....ผู้วิเคราะห์

(.....)

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3)

แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

คำชี้แจง

1. แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบอัตนัยเรียงคำตอบที่ความต้องการจำเป็น

ตอนที่ 3 เป็นแบบคำถามปลายเปิดความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

บูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัด

ขอนแก่น

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 แบบสำรวจความคิดเห็น

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

(5 = มากที่สุด , 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

รายการสำรวจความต้องการจำเป็น	ระดับความคิดเห็น					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1.ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับบุคคลดังต่อไปนี้						
1.1.ฐานะยากจน						
1.2. ด้อยโอกาสทางการศึกษา						
1.3.ติดสารเสพติด						
1.4.ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร						
2.ความจำเป็นในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับหลักสูตร โดยใช้หลักธรรมดังต่อไปนี้						
2.1 ศีล 5						
2.2 อปายมุข 6						
2.3 ไตรสิกขา						
2.4 อริยสัจ 4						
2.5 อิทธิบาท 4						
2.6 โลกपाल 2						
3.ประเด็นเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร						
3.1 กิจกรรม						
3.2 ฐานความรู้						
3.3 หลักสูตรอบรม						
3.4 การเรียนการสอน						

ตอนที่ 2 ความต้องการในการพัฒนา (เรียงลำดับจากความจำเป็นมากที่สุดไปน้อยที่สุด)

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ตอนที่ 3 ความต้องการต่อรูปแบบ/ลักษณะของการพัฒนา

3.1 ท่านต้องการให้ดำเนินการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบางในรูปแบบ/ลักษณะใด

.....

.....

.....

3.2 วิทยาการที่ต้องการให้มาพัฒนาอบรม

.....

.....

.....

3.3 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการพัฒนา (ระบุเดือน และจำนวนวันในการพัฒนา)

.....

.....

.....

3.4 สถานที่ในการพัฒนา

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

คณะผู้วิจัย

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4)

ร่างหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดีและคณะ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2564

1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ได้กล่าว ถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนไว้ว่า “การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยมีแนวทาง ดังต่อไปนี้ 1. ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัวภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย 2. ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งกฎหมาย กฎเกณฑ์ และกติกาในสังคม 3. ให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษา ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม 4. ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กพิการ เด็กที่มีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ให้มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ 5. ให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง รู้จักการป้องกันตนเองจากโรคภัยและสิ่งเสพติด 6. ให้มีคุณภาพทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย รวมทั้งมีคุณธรรมและจริยธรรม 7. ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในการทำงานที่สุจริต 8. ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 9. ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการเป็นอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ 10. ให้มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม ตามสมควรแก่วัย (11) ให้สามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน (12) ให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะโดยตรง หรือผ่านผู้แทนหรือองค์กรเพื่อเด็กและเยาวชน

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (อังกฤษ: United Nations Convention on the Rights of the Child: CRC, UNCRC) เป็นสนธิ สัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งกำหนดสิทธิในทางพลเมือง ของเด็ก โดยนิยามว่า เด็ก เยาวชน คือ มนุษย์คนใด ๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิเด็ก และเยาวชนว่าเด็กทุกคนมีสิทธิเรียนรู้และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกกีดกันเรื่อง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคมทรัพย์สินกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นของเด็กหรือของครอบครัว เพื่อให้อยู่ร่วมสังคมได้อย่างปกติชน ทั้งนี้ เด็กและเยาวชน ที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจ ก็มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพิเศษ อันหมายถึงการดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของเด็ก และในกรณี เด็กไม่มีครอบครัวหรือมาจากครอบครัวที่ยากจนก็จะได้รับความช่วยเหลือ เป็นพิเศษจากรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่จัดให้เปล่าอย่างน้อยในระดับประถมศึกษา โดยมีโอกาสได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่น และรื่นเริงพร้อม

กันไป เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและเติบโตเป็นสมาชิก ผู้ยังประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนการแนะแนวทางชีวิตซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบ ก่อนบุคคลอื่นแต่ในปัจจุบัน ประชาชนต้องเผชิญกับภัยทางสังคมนานาชนิด เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ด้วยกัน ภัยจากการโกง ภัยจากการเอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ประโยชน์พวกพ้อง โรคภัยไข้เจ็บ ยาบ้า เอดส์ ความยากจน ความอ่อนแอทางด้านภูมิปัญญา และภัยจากความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะภัยที่เกิดแก่เด็กและเยาวชนตามสถิติของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความห่วงใยของชาวไทยว่ามีกลุ่มเปราะบาง 1.3 ล้านคน หลุดจากระบบการศึกษา-แรงงานทำ เสี่ยงซึมเศร้าสูง 44% หรือมีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากเยาวชนทั้งหมดประมาณ 8 ล้านคน และมีอัตราป่วยเป็นโรคนี้ร้อยละ 18 นอกจากนี้ประเด็นการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) / เอดส์ (AIDS) การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน และการติดสารเสพติด ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพยังเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับต้น ๆ ของเยาวชนไทยด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี 2017 พบว่าประเทศไทยมีประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้อยู่ในระบบแรงงานราว ๆ 1 ล้าน 3 แสนคน ในจำนวนนี้เกือบ 8 แสนคนเป็นผู้หญิง ขณะที่องค์การ ยูนิเซฟระบุว่า กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-17 ปี เป็นกลุ่มที่ประสบกับความยากจนหลายมิติในระดับที่รุนแรงที่สุด กว่า 51.06 % เป็นวัยที่หลุดจากระบบการศึกษา และเมื่อจัดระดับความรุนแรงของค่าความยากจนหลายมิติของกลุ่มเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพซ่อนอยู่ในตัว มีความเข้มแข็งอยู่ภายในและมีเสียงสะท้อนของกลุ่มเยาวชนผู้เปราะบางเมื่อร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและให้โอกาสจากการสังเกตพฤติกรรมได้แสดงทัศนคติอันเป็นเสียงสะท้อนให้เห็นมิติที่จะเร่งแก้ไขและพัฒนาได้ว่า “การร่วมกิจกรรมจะเป็นเวทีที่ช่วยเปิดพื้นที่ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้แสดงออกถึงสิ่งที่อยากพูดอยากได้ที่ยืนในสังคม ไม่เหยียดหยาม ยอมรับและให้โอกาสที่แท้จริง ทั้งการได้กลับเข้าไปในระบบการศึกษา หรือการทำงาน เพื่อให้สามารถที่จะพึ่งพิงดูแลตัวเองและช่วยเหลือเพื่อน ๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้” และจากผลการศึกษาของศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษากลุ่มเปราะบางในชุมชน” ในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลและความรู้ที่ได้ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง แล้วหาทางแก้ปัญหาและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพที่จะแก้ไขปัญหานี้ในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA) และศูนย์วิจัยและพัฒนาเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในประเด็น ‘เสียงเล็ก ๆ จากเด็กถูกเท’ เพื่อหาแนวทางพาเด็กและเยาวชนให้หลุดพ้นภาวะเปราะบาง ซึ่งมีเครือข่ายเด็ก

เยาวชนที่เผชิญภาวะเปราะบาง เข้าร่วมรับฟังและแสดงทิศทางในคำตอบที่จะเป็นทางออกที่เป็นกระบวนการ เป็นการตอบรับเชิงพฤติกรรมที่จะก่อและริเริ่มแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้และจะขยายผลในแนวทางนี้ในอนาคตทุกภาคส่วน

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่องานวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันทั่วถึง ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไข อย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันทั่วถึงที่ต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกคืบเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดด้าน 1. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ด้วยความผาสุก 2. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์รวม คือเป้าประสงค์รวมข้อ 2. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมและดำเนินตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในข้อ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุทธศาสตร์ที่ 5 : การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ดังนั้นการจะแก้ไขให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้น ไม่เสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมานั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ให้แก่เยาวชน ทั้งนี้พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวนมากที่ยังขาดการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น และสอดคล้องกับบริบทความต้องการของเขา อีกทั้งเยาวชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมให้กับตนเองและคนรอบข้าง อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

2. หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีหลักการดังต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
2. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
3. เป็นหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางเพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

4. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

3. เป้าหมายของหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มุ่งพัฒนาให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางที่เข้ารับการอบรมมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีในการป้องกันยาเสพติดและท้องไม่พร้อม โดยเป็นการนำหลักสูตรมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว

4. จุดประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม
2. เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต
3. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
4. เพื่อบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเยาวชนเปราะบาง
5. เพื่อให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. เนื้อหาสาระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิธรรมนำชีวิต สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของหลักธรรม
2. หลักธรรม ศีลห้า
3. หลักธรรม โลกบาล 2
4. หลักธรรม อปายมุข 6
5. การนำหลักธรรมมาใช้ในการชีวิตประจำวัน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารกายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

6. กิจกรรมการฝึกอบรม

ในทุกหน่วยการอบรม จะใช้กระบวนการฝึกอบรม 5 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจ (Stimulation)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวิดีโอทัศน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมระดมพลังสมอง ระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงานภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสะท้อนผล การอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทำแบบทดสอบก่อนอบรม
2. เตรียมความพร้อม
3. วิทยากรบรรยายให้ความรู้
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. แบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม
6. ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลงาน
7. ทำแบบทดสอบหลังอบรม
8. ทดลองฝึกปฏิบัติการสอนหลังจากออกแบบการเรียนการสอน
9. สะท้อนผลการอบรม

7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. หลักสูตรฝึกอบรม
2. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
3. วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย
4. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)
5. เกม
6. แบบทดสอบ
7. ใบงาน
8. เอกสารการเรียนรู้
9. กระดาษชาร์ต
10. ปากกาเคมี
11. กระดาษ A4

8. การวัดและประเมินผลหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1.เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อเป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
2.เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อเป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
3.เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
4.เพื่อบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเยาวชนเปราะบาง	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
5.เพื่อให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

เกณฑ์การผ่านการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมเข้าอบรมอย่างน้อยร้อยละ 80
2. ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจผ่านร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมต้องทำงานกลุ่ม และนำเสนอผลการทำงานอย่างน้อยร้อยละ 80

ร่างหลักสูตร

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ภูมิธรรมนำชีวิต

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง
สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

หน่วยที่ 1 : ภูมิธรรมนำชีวิต (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาท วิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมิน ผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	เกมทายสีจากป้าย	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ตอบ คำถาม	เกมทายสีป้าย	1. สังเกต การตอบ คำถาม 2. การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผน ปรึกษาหารือ กันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้ คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น	-	1. สังเกต พฤติกรรม การทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. ความหมายของหลักธรรม 2. หลักธรรม ศีลห้า 3. หลักธรรม โลกบาล 2 4. หลักธรรม อบายมุข 6 5. การนำหลักธรรมมาใช้ใช้ ชีวิตประจำวัน	1 ชั่วโมง 20 นาที	1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของ หลักธรรม 2. ผู้เข้าอบรมอธิบายหลักธรรม ศีลห้า อบายมุข 6 และโลกบาล 2 ได้ 3. ผู้เข้ารับการอบรมทำใบงานได้ 4. ผู้เข้าอบรมตอบคำถามได้	1. บรรยาย 2. แลกเปลี่ยน เรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมี ส่วนร่วม	1.เอกสารการ เรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. ทดสอบ
ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)	1. กิจกรรมสวัสดี 2. การสรุปความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักธรรม	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรมสวัสดี 2. ผู้เข้าอบรมสรุปความรู้หลักธรรม ต่าง ๆ ได้	คอยให้ คำแนะนำ ชี้แนะ	ร่วมกันสรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน
ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Refection)	การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรมและวิทยากรแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน	1. คอยให้คำ ชี้แนะปรึกษา 2. แลก เปลี่ยนเรียนรู้	ร่วมกันสะท้อนผล การปฏิบัติงาน	-	1. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ภูมิธรรมนำชีวิต

มโนทัศน์

เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของชาติ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าสิ่งใด การที่สังคมทุกวันนี้เป็นสังคมทุนนิยม มองคุณค่าวัตถุมากกว่าคุณค่าทางสังคม จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งอาชญากรรม ลักทรัพย์ ดิตยาเสพติด ค้าประเวณี หรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น ทั้งนี้สิ่งที่จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนนั้น สิ่งหนึ่งก็คือการที่เยาวชนเข้าใจหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หลักธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในเยาวชนกลุ่มเปราะบางคือ ศีลห้า โลกบาลธรรม และอบายมุข 6 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่บุคคลทั่วไปยึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเป็นหลักธรรมที่ป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ปัญหายาเสพติด ดื่มของมึนเมา ลักทรัพย์ ความไม่ละเอียดใจในการทำสิ่งที่ไม่ดี เล่นการพนัน เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีห่างไกลจากยาเสพติด และป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เยาวชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม ตลอดจนนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของหลักธรรมได้
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมศีลห้าได้
3. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมโลกบาลธรรมได้
4. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมอบายมุข 6 ได้
5. ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของหลักธรรม
2. ความหมายและความสำคัญของศีลห้า
3. ความหมายและความสำคัญของโลกบาลธรรม
4. ความหมายและความสำคัญอบายมุข 6

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรนำเล่นเกม ทายสีจากป้าย โดยให้ผู้เข้าอบรมดูโปรแกรมนำเสนอภาพนิ่งที่มีแผ่นป้ายเขียนตัวอักษรไม่ตรงกับสี ซึ่งผู้เข้าอบรมอ่านคำตามตัวอักษรที่มีลักษณะสีไม่ตรงกับคำอ่าน เช่น เขียนคำว่า สีแดง แต่ตัวหนังสือเป็นสีน้ำเงิน โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องอ่านคำว่า สีแดง ห้ามอ่านคำว่า สีน้ำเงิน ฯลฯ

2. ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบก่อนอบรม จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

3. วิทยากรเปิดวิดีโอเกี่ยวกับการทำความดีด้วยธรรมะ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมารับใบงาน ที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธานกรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ โดยออกมานำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที

2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทั้ง 3 หลักธรรมได้แก่ ศีลห้า โลกบาลธรรมและอบายมุข 6 จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวดังนี้

1. ความหมายของหลักธรรม
2. ความหมายและความสำคัญของศีลห้า
3. ความหมายและความสำคัญของโลกบาลธรรม
4. ความหมายและความสำคัญอบายมุข 6

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม สวัสดิ์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม โดยให้ผู้เข้าอบรมจับคู่กัน ร้องเพลง สวัสดิ์ ต่างคนต่างสวัสดิ์ซึ่งกันและกัน

2. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มรับใบงานที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากนั้นร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำใบงาน

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Refection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการทำใบงานที่ 2

2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อนผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วิดีทัศน์ เรื่อง ทำความดีด้วยธรรมะ
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องหลักธรรมนำชีวิต
4. เอกสารการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ใบงานที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต
6. ใบงานที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
7. กิจกรรมสวัสดิ์
8. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)
9. แบบทดสอบก่อนอบรม
10. เกม ทายสีจากป้าย

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของ หลักธรรมได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
2.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับ หลักธรรมศีลห้าได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
3.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับ หลักธรรมโลกบาลธรรมได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
4.ผู้เข้ารับการอบรมอธิบายเกี่ยวกับ หลักธรรมอบายมุข 6 ได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
5.ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ชีวิตสดใสท่ามกลางโลกาเสพติด

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง
สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยที่ 2 : ชีวิตสดใสทางไกลยาเสพติด (3ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับการอบรม	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	เกมทายสีจากป้าย	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ตอบคำถาม	เกมทายสีป้าย	1. สังเกตการตอบคำถาม 2. การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain storming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผน ปรัชษาหารือกันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	-	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1.ความหมายของยาเสพติด 2.ประเภทของยาเสพติด 3.โทษของยาเสพติด 4.แนวทางป้องกันยาเสพติด	1 ชั่วโมง 20 นาที	1. ผู้เข้าอบรม บอกความหมาย ประเภทของยาเสพติด 2. ผู้เข้าอบรม อภิปรายเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ได้ 3. ผู้เข้ารับการอบรมทำใบงานได้ระบุแนวทางในการป้องกันยาเสพติด 4. ผู้เข้าอบรมตอบคำถามได้	1. บรรยาย 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม	1. เอกสารการเรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงานทดสอบ
ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)	1. กิจกรรมเขียนแผนผังความคิดสรุปโทษของยาเสพติด 2. การสรุปความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมเขียนแผนผังความคิดได้ 2. ผู้เข้าอบรม สรุปความรู้หลักธรรมต่าง ๆ ได้	คอยให้คำแนะนำชี้แนะ	ร่วมกันสรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจ 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Refection)	การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรมและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน	1. คอยให้คำชี้แนะปรึกษา 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงาน	-	1. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ชีวิตสดใสท่ามกลางยาเสพติด

มโนทัศน์

ปัญหาเสพติดนับว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญของประเทศชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบต่างๆ ของสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจในด้านของความเชื่อมั่นต่อสายตาของต่างประเทศในการลงทุน หรือจะเป็นในด้านของสังคม ยาเสพติดเป็นบ่อเกิดของปัญหาอาชญากรรมต่างๆ และขัดต่อจารีประเพณี ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เช่น การข่มขืน การทำร้ายบุพการี การจับลูกหรือกรรยาเป็นตัวประกัน เป็นต้น หรือจะเป็นในด้านของความเสียหายในการรักษาผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติดที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรัง และที่สำคัญที่สุด คือ มีผลกระทบกับตัวผู้เสพยา ผู้ติดยาเสพติดโดยตรงส่งผลให้ผู้นั้นมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม เกิดโรคร้ายต่างๆ ขาดการพัฒนาจนกลายเป็นบุคคลที่เสื่อมสมรรถภาพ ส่งผลให้ประเทศชาติขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศและมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติเป็นอย่างมาก

จากสถานการณ์ยาเสพติดในปีที่ผ่านมาพบว่าปัญหาเสพติดยังคงอยู่ในระดับที่รุนแรงทั้งในด้านการจับกุมและการบำบัดรักษา โดยยาบ้ายังเป็นตัวยาที่มีการลักลอบนำเข้ามามากที่สุดถึงร้อยละ 80-90 และเป็นตัวยาที่แพร่ระบาดมากที่สุดในประเทศ มีประชากรเสพยามากถึงร้อยละ 80 รองลงมาเป็นยาไอซ์ กัญชา และพืชกระท่อม ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และแนวโน้ม

การแพร่ระบาดและช่วงอายุของผู้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดพบว่ากลุ่มผู้ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดรายใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนและนักศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษา ในด้านของตัวยายังคงเป็นยาบ้าที่มีแนวโน้มของการแพร่ระบาดมากที่สุด ในขณะที่การบำบัดรักษาพบว่าในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมาสัดส่วนของบำบัดรักษาที่ระบุว่าหลังการบำบัดรักษาแล้วสามารถอดยาได้ไม่เกิน 1 เดือน ยังไม่เปลี่ยนแปลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 40 จึงต้องมีการทบทวนกลไกหรือหลักสูตรในกระบวนการบำบัดรักษาและกลไกของการติดตามให้ความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีห่างไกลจากยาเสพติด และป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เยาวชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม ตลอดจนนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายและประเภทของยาเสพติดได้
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดได้
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางป้องกันยาเสพติดได้
4. ผู้เข้ารับการอบรมบอกแนวทางการนำแนวคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรพาผู้เข้าอบรมร้องเพลง ยาเสพติดให้โทษ โปรดอย่าร้อง จากนั้นทำกิจกรรม สันทนาการกันระหว่างวิทยากรกับผู้เข้ารับการอบรม
2. วิทยากรเปิดวิดีโอเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดประเภทต่าง ๆ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมาจับใบงาน ที่ 1 เรื่อง ใครติดยาจะมีขึ้น โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ โดยออกมา
นำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที
2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน
3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อ
ดังกล่าวดังนี้

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่
แจกให้ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด โดยให้ทำเป็นกลุ่มช่วยกัน
ระบายสีให้สวยงาม

เวลา 11.30 – 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลทำแผนผังความคิด
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อน
ผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วีดิทัศน์ เรื่อง โทษของยาเสพติด
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง ใครติดยาถอยมือขึ้น
5. ใบงานที่ 2 เรื่อง แผนผังความคิด
6. เพลงยาเสพติดให้โทษ โปรดอย่าลอง
7. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายและประเภทของยาเสพติดได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดได้	1. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3.ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางป้องกันยาเสพติดได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4.ผู้เข้ารับการอบรมบอกแนวทางการนำแนวคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
5.ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

ประกอบหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง
สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะ เวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมิน ผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	เกมตุ๊กตาล้มลุก	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ตอบ คำถาม	เกมทายสี่ป้าย	1. สังเกตการ ตอบคำถาม 2. การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผน ปรัชษาหารือ กันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น	-	1. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. เพศศึกษา 2. วยรู้กับการเรียนรู้เรื่องเพศ 3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ 4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ 5. บริหารจิต บริหารกายให้ ปลอดภัยในเรื่องเพศ	1 ชั่วโมง 20 นาที	1. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญของการ เรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาได้ 2. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญวัยรู้กับ การเรียนรู้เรื่องเพศได้ 3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางการป้องกัน การมีเพศสัมพันธ์ได้ 4. ผู้เข้าอบรมยกตัวอย่างความ ปลอดภัยในเรื่องเพศได้ 5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหารจิต บริหาร กายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศได้	1. บรรยาย 2. แลก เปลี่ยนเรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมี ส่วนร่วม	1. เอกสาร การเรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงานทดสอบ
ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)	1. ผู้เข้าอบรมร่วมกันสรุปและ อภิปรายผล	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมสรุปความรู้ ต่าง ๆ เกี่ยวกับเพศศึกษาได้	คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ	ร่วมกันสรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน
ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)	การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรมและวิทยากรแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน	1. คอยให้คำชี้แนะ ปรึกษา 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ร่วมกันสะท้อนผล การปฏิบัติงาน	-	1. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

มโนทัศน์

เพศศึกษาคือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ อันเป็นผลทำให้บุคคล เข้าใจพฤติกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตนับแต่เกิดจนตาย ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและการปฏิบัติที่เหมาะสมในเรื่องเพศ เพื่อสามารถปรับตัวดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับคนเพศเดียวกันหรือต่างเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การแสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมของมนุษย์มีปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมาจากครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรม การแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมจะเป็นที่ยอมรับของสังคม และส่งผลให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมการสาส์นทางเพศ

ดังนั้นวัยรุ่นจึงควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศเพื่อจะได้มีการแสดงออกที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาได้
2. ผู้เข้าอบรมบอกความความสำคัญวัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศได้
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ได้
4. ผู้เข้าอบรมยกตัวอย่างความปลอดภัยในเรื่องเพศได้
5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหารจัดการ บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศได้

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรพาผู้เข้าอบรมเล่นเกม ตีกลิ้งลูก โดยให้ผู้เข้าอบรมหนึ่งคนยืนอยู่ตรงกลาง จากนั้นให้เพื่อนอีกสองคนที่อยู่คนละด้าน ช่วยกันผลักตีกลิ้งลูกไปมา พอวิทยากรเป่านกหวีดก็ให้สลับคนที่เป็นตีกลิ้ง

2. วิทยากรเปิดวิดีโอเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดยเป็นวิดีโอที่ไม่รุนแรงแต่เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมาจับใบงาน ที่ 1 เรื่อง วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์ในปัจจุบัน โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ 1 โดยออกมานำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที

2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวดังนี้

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมกลุ่มเดิมร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ลงในกระดาษชาร์จ

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสรุปความรู้
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อนผล

การนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วิดีทัศน์ เรื่อง พฤติกรรมเรื่องเพศกับวัยรุ่น
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพศศึกษา
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์ในปัจจุบัน
5. เกมตุ๊กตาล้มลุก
6. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
2. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญวัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศได้	1. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
4. ผู้เข้ารับการอบรมยกตัวอย่างความปลอดภัยในเรื่องเพศได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหารจัดการบริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข

ประกอบหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง
สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมิน ผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	กิจกรรมจิตปัญญา พัฒนา สมอง	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ตอบ คำถาม	เกมทายสี่ป้าย	1. สังเกตการ ตอบคำถาม 2. การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผน ปรึกษาหารือ กันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น	-	- สังเกตพฤติกรรม การทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1.ความหมายของการสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดี 2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับ ตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติด และท้องไม่พร้อม	1 ชั่วโมง 20 นาที	1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของการ สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้ 2.ผู้เข้าอบรมอธิบายวิธีการสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีได้ 3. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการห่างไกลยา เสพติด และภาวะท้องไม่พร้อม 4. ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	1.บรรยาย 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมี ส่วนร่วม	1. เอกสาร การเรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน ทดสอบ
ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)	1.ผู้เข้าอบรมร่วมกันสรุปและ อภิปรายผล	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมสรุปความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี	คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ	ร่วมกันสรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน
ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)	การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรมและวิทยากรแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน	1. คอยให้คำชี้แนะ ปรึกษา 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ร่วมกันสะท้อนผล การปฏิบัติงาน	-	1. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข

มโนทัศน์

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรืออาจกล่าวได้ว่าทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย ทักษะชีวิตเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จักการปรับตัว พร้อมการเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นองค์การอนามัยโลก (WHO) จึงให้ความหมายทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ (ทัศนคติ) และทักษะซึ่งสามารถจัดการกับปัญหารอบๆ ตัวให้บุคคลอยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

ทักษะชีวิตได้นำไปใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมโลกเพื่อให้คนเกิดการพัฒนาตนเองโดยการใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์และความเครียดในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเองอย่างเหมาะสม ทักษะชีวิตจึงประกอบด้วยทักษะต่างๆ ที่ส่งผลให้คนรู้จักเลือกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งการรู้จักยับยั้งชั่งใจ วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตจะเป็นผู้ที่มีเหตุผลและเลือกดำรงชีวิตในทางที่เหมาะสม

การมีทักษะชีวิตที่ดีเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันที่ดีของชีวิต เพราะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนจะต้องเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของชีวิต เพื่อจะให้ชีวิตมีความสุขต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้
3. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการห่างไกลยาเสพติด และภาวะท้องไม่พร้อม
4. ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี

2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจ (Stimulation)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม จิตปัญญา พัฒนาสมอง โดยเป็นการให้ผู้เข้าอบรมได้ใช้นิ้วมือในการทำจิตปัญญาตามที่วิทยากรกำหนด
2. วิทยากรเปิดวิดีโอเกี่ยวกับ สุขได้ด้วยธรรมะ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมารับใบงาน ที่ 1 เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตเป็นอย่างไร โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ 1 โดยออกมานำเสนอหน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที
2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน
3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวดังนี้
 1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
 2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
 3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่ พร้อม

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมกลุ่มเดิมร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ลงในกระดาษชาร์ต

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสรุปความรู้
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อนผล

การนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วิดีทัศน์ เรื่อง สุขได้ด้วยธรรมะ
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตเป็นอย่างไร
5. กิจกรรมจิตปัญญา พัฒนาสมอง
6. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้	1. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการทางไกลยาเสพติด และภาวะท้องไม่พร้อม	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4. ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 5)

แบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชน

คำชี้แจง

1. ข้อสอบมีจำนวน 40 ข้อ ให้ผู้เข้าสอบทำข้อสอบข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว
 2. ใช้เวลาในการสอบ 40 นาที
1. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของยาเสพติด
 - 1 ต้องเพิ่มปริมาณ
 - 2 ต้องการเปลี่ยนยาที่เสพ
 - 3 ต้องการเสพอย่างต่อเนื่อง
 - 4 มีอาการขาดยาถ้าไม่ได้เสพ
 2. ข้อใดเป็นผลกระทบของยาบ้าที่มีต่อร่างกายของผู้เสพ
 - 1 ปวดตามข้อ ง่วงซึม เพ้อ
 - 2 สมอมนิ่งง ตัดสินใจช้า เคลิบเคลิ้ม
 - 3 ทำให้รู้สึกมีสมาธิ สูญเสียการรับรู้
 - 4 ประสาทตึงเครียด ความดันโลหิตสูง สมอมนิ่งง
 3. ยาและสารเสพติดในข้อใดต่อไปนี้ทำให้ผู้เสพยาเสี่ยงต่อการเป็นโรคถุงลมโป่งพองทั้งหมด
 - 1 สุราและกัญชา
 - 2 กัญชาและบุหรี่
 - 3 ฝิ่นและกระท่อม
 - 4 กระท่อมและบุหรี่
 4. ข้อใดที่กล่าวถึงผลกระทบของยาบ้าที่มีต่อสังคม
 - 1 คนเสพยาตาย คนขายติดคุก
 - 2 ครอบครัวอบอุ่น คนขายต้องหลบซ่อน
 - 3 ทุกคนหวาดระแวง แฝงด้วยภัยอันตราย
 - 4 คนเสพยาเป็นผู้ป่วย ต้องช่วยในการรักษา
 5. ข้อใดคือผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อสภาพจิตใจ
 - 1 หัวใจวายฉับพลัน
 - 2 ช่วยคลายเครียด
 - 3 ขาดความยับยั้งชั่งใจ
 - 4 สร้างความสัมพันธ์ในหมู่คณะ

6. ข้อใดกล่าวถึงสมองตติยาได้ชัดเจนที่สุด
 - 1 อารมณ์คุ้มคลั่ง สลับซึมเศร้า
 - 2 เปื่อน่าย อยากนอน ไม่สนใจที่จะทำอะไร
 - 3 ต้องการเสพยาโดยไม่ต้องมีอะไรมากระตุ้น
 - 4 เนื้อสมองถูกทำลาย มีสั่นควบคุมตนเองไม่ได้
7. ข้อใดมีความสัมพันธ์กันอย่างถูกต้องถ้าไม่ได้เสพ
 - 1 บุหรี่ สารพิษมาก ไม่เป็นสารเสพติด
 - 2 แอลกอฮอล์ กระตุ้นประสาท คุ้มคลั่ง
 - 3 แอมเฟตามีน หลอนประสาท ไม่มีอาการเสพติด
 - 4 แอลกอฮอล์ อาชญากรรม กดระบบประสาท
8. การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่เท่าใด ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่าย
 - 1 10 กรัม ขึ้นไป
 - 2 20 กรัม ขึ้นไป
 - 3 30 กรัม ขึ้นไป
 - 4 40 กรัม ขึ้นไป
9. ข้อใดเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง
 - 1 มอร์ฟีน
 - 2 เฮโรอีน
 - 3 กัญชา
 - 4 ฝิ่นยา
10. ข้อใดคือผลเสียที่เกิดจากการเสพยาเสพติดมากที่สุด
 - 1 ชื่อเสียง เพื่อน
 - 2 ทรัพย์สิน ชื่อเสียง
 - 3 ทรัพย์สิน สุขภาพ
 - 4 เศรษฐกิจ สุขภาพกาย และสุขภาพใจ
11. สารเสพติดประเภทออกฤทธิ์กดประสาทจะก่อให้เกิดอาการแบบใด
 - 1 ริมฝีปากแห้ง
 - 2 เกิดภาพหลอน
 - 3 ควบคุมตนเองไม่ได้
 - 4 สมองมีอาการมึนงง

12. วีระพบว่าสมศักดิ์ติดยา วีระควรปฏิบัติอย่างไรต่อสมศักดิ์
 - 1 เลิกคบกับสมศักดิ์
 - 2 แจ้งตำรวจจับสมศักดิ์
 - 3 ไปบอกเพื่อนคนอื่นว่าสมศักดิ์ติดยา
 - 4 แนะนำสมศักดิ์ให้ไปบำบัดและเป็นกำลังใจให้สมศักดิ์
13. สิ่งสำคัญประการแรกในการป้องกันตนเองจากสารเสพติดคือข้อใด
 - 1 ไม่ทดลองเสพ
 - 2 ไม่คบหาสมาคมกับผู้เสพติด
 - 3 ศึกษาความรู้ถึงโทษและอันตรายของสารเสพติด
 - 4 ไม่เข้าไปใกล้แหล่งที่มีการระบาดของสารเสพติด
14. สมศักดิ์ติดสารเสพติดและอยากจะเลิก เมื่อครอบครัวของสมศักดิ์รู้เรื่องควรปฏิบัติต่อสมศักดิ์อย่างไร
 - 1 ตีสมศักดิ์เพื่อให้จำ
 - 2 ว่าสมศักดิ์แล้วไม่สนใจ
 - 3 ให้เงินสมศักดิ์ไปรักษาตัว
 - 4 ให้กำลังใจ ให้ความรัก ความอบอุ่นแล้วพาสมศักดิ์ไปรักษา
15. การปฏิบัติตนของบุคคลใดไม่ใช่ข้อควรปฏิบัติในการทำให้ตนเองห่างไกลจากสารเสพติด
 - 1 สุขุมชอบแยกตัวอยู่คนเดียว
 - 2 วิชาชอบอ่านหนังสือศึกษาหาความรู้
 - 3 สุริย์ชอบทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน
 - 4 วิชัยชอบทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว
16. การป้องกันตัวเองให้ปลอดภัยจากการถูกข่มขืนข้อใดดีที่สุด
 - 1 แต่งตัวให้มิดชิด
 - 2 พกพาอาวุธติดตัว
 - 3 หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย
 - 4 ถ้าจำเป็นต้องเดินในที่เปลี่ยวควรระมัดระวังตัวให้มาก
17. ข้อใดเป็นสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
 - 1 ดื่มของมึนเมา
 - 2 การดูสื่อเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์
 - 3 เทียวกลางคืนกับเพศตรงข้าม
 - 4 การแต่งกายยั่วยุให้เกิดอารมณ์ทางเพศ

18. ถ้าเพื่อนชวนไปเที่ยวกลางคืนนักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม
 - 1 ไปกับเพื่อนด้วย
 - 2 ตนเองไม่ไปแต่บอกให้เพื่อนไปเอง
 - 3 ตนเองไม่ไปและเตือนเพื่อนไม่ให้ไป
 - 4 ปฏิเสธเพื่อนเพราะต้องการไปคนเดียว
19. การกระทำใดเป็นการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในยุคปัจจุบัน
 - 1 เล่นอินเทอร์เน็ตเรื่องเพศ
 - 2 แต่งกายล่อแหลมเลียนแบบนักแสดงที่ชอบ
 - 3 ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับอันตรายทางเพศ
 - 4 ทดลองใช้สินค้าเกี่ยวกับเรื่องเพศ
20. ข้อใดไม่ใช่พฤติกรรมที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ การติดเชื่อเอดส์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร
 - 1 การออกกำลังกายในเวลาว่าง
 - 2 การดูสื่อลามกประเภทต่างๆ
 - 3 การอยู่กับเพศตรงข้ามตามลำพัง
 - 4 ความอยากรู้อยากลองในเรื่องเพศสัมพันธ์
21. สถานที่ใดมีความเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศมากที่สุดเพราะเหตุใด
 - 1 โรงเรียนเพราะได้คบหากับเพื่อนต่างเพศ
 - 2 บ้าน เพราะนักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อต่างได้โดยตรง
 - 3 ไปสวนสาธารณะกับครอบครัว เพราะเต็มไปด้วยคนแปลกหน้า
 - 4 ในซอยเปลี่ยวตอนกลางคืน เพราะเป็นที่ลับตาคนโจรจะใช้เป็นทีก่อเหตุได้ง่าย
22. นักเรียนควรปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้ามอย่างไร เพื่อป้องกันปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
 - 1 ไม่สนิทสนมหรือพูดคุยด้วย
 - 2 ไม่ถูกเนื้อต้องตัวกันและกัน
 - 3 ฉวยโอกาสจับมือเมื่อมีโอกาส
 - 4 หาทางสนิทสนมเมื่อรู้สึกชอบ
23. เพราะเหตุใดเราไม่ควรเก็บปัญหาไว้คนเดียว
 - 1 เพราะจะได้ให้คนอื่นเข้าใจเรา
 - 2 เพราะเป็นปัญหาที่เปิดเผยได้
 - 3 เพราะเป็นการแสดงความเห็นแก่ตัว
 - 4 เพราะเป็นปัญหาที่เราไม่สามารถแก้ไขด้วยตนเอง

24. การรักษานวลสงวนตัวของเพศหญิง มีผลดีอย่างไร

- 1 ทำให้เพื่อนๆ รัก
- 2 ทำให้ตนเองมีคุณค่า
- 3 ทำให้มีเพื่อนต่างเพศมาก
- 4 ทำให้พ่อแม่ไม่ต้องเหนื่อยมาก

25. ข้อใดคือแหล่งขอความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาทางเพศ

- 1 มูลนิธิปวีณา หงสกุล
- 2 มูลนิธิคุ้มครองเด็ก
- 3 มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
- 4 ถูกทุกข้อ

26. พฤติกรรมใดนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่คาดคิด

- 1 กลับบ้านมืดค่ำ
- 2 ไปเที่ยวกลางคืน
- 3 อยู่กับเพื่อนชายตามลำพัง
- 4 ถูกทุกข้อ

27. ค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต คือข้อใด

- 1 ต้องการมีเสรีทางเพศ
- 2 ค่านิยมรักษานวลสงวนตัว
- 3 ค่านิยมการให้เกียรติและการวางตัว
- 4 ค่านิยมสร้างคุณค่าความดีงามในจิตใจ

28. ข้อใดเป็นเจตคติในเรื่องเพศที่ถูกต้อง

- 1 วัยรุ่นมีการแสดงความรักแบบเปิดเผย
- 2 การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องปกติที่วัยรุ่นสามารถทำได้
- 3 การมีเพศสัมพันธ์เป็นการแสดงออกถึงความรักที่จริงใจ
- 4 วัยรุ่นควรแต่งกายสุภาพเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

29. ข้อใดเป็นความเชื่อที่ผิด

- 1 ผู้หญิงไทยต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว
- 2 การดูสื่อลามก ทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศได้
- 3 การลองมีเพศสัมพันธ์กับคู่อริ ทำให้ความสัมพันธ์ยืนยาว
- 4 การออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ช่วยลดอารมณ์ทางเพศได้

30. ข้อใดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาทางเพศที่ถูกต้อง
- 1 แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
 - 2 เลิกไปบ้านเพื่อนต่างเพศที่สนิทเท่านั้น
 - 3 ทดลองอยู่ด้วยกันเพื่อศึกษาซึ่งกันและกัน
 - 4 ไปกับเพื่อนต่างเพศแคว้นหยุดเท่านั้น
31. จุดมุ่งหมายสำคัญของศาสนาทุกศาสนาคืออะไร
- 1 เน้นการเข้าใจหลักธรรม
 - 2 สอนให้ยึดมั่นในองค์ศาสดา
 - 3 เน้นการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
 - 4 สอนให้ศาสนิกชนของตนทำความดี
32. หลักคำสอนของแต่ละศาสนาแม้จะมีรายละเอียดแตกต่างกัน แต่มีลักษณะสำคัญบางประการร่วมกันลักษณะดังกล่าวคืออะไร
- 1 ความเข้าใจชีวิตและพัฒนาชีวิต
 - 2 ความยึดมั่นศรัทธาในองค์ศาสดา
 - 3 ความยึดมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา
 - 4 ความเห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ปราศจากคุณค่า
33. หลักจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานอันเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้น ที่ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมต้องปฏิบัติคือ
- 1 ศีล 5
 - 2 โลกบาลธรรม
 - 3 พรหมวิหาร 4
 - 4 อิทธิบาท 4
34. นิรุติคิดจ้องจะเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน พฤติกรรมใดที่นิรุติอาจจะแสดงออกมาในภายหลัง
- 1 การข่มขู่
 - 2 การลักขโมย
 - 3 การทำร้ายกัน
 - 4 การกลั่นแกล้งกัน

35. แสดงตนเป็นพุทธมามกะควรปฏิบัติตนอย่างไร

- 1 ถือศีล 5
- 2 ถวายสังฆทานทุกวัน
- 3 งดรับประทานเนื้อสัตว์
- 4 ถวายเงินเพื่อบำรุงวัด

36. อบายมุข หมายถึงข้อใด

- 1 ปากทางแห่งความสุข
- 2 ปากทางแห่งความฉิบหาย
- 3 ปากทางแห่งความสนุก
- 4 ปากทางแห่งความสำเร็จ

37. ธรรมข้อใดจัดอยู่ในธรรมที่ควรละ

- 1 ชันธ 5
- 2 ปธาน 4
- 3 คิหิสุข 4
- 4 อบายมุข 6

38. คนขาดศีลธรรม เพราะไม่มีธรรมใดเป็นพื้นฐาน

- 1 สติสัมปชัญญะ
- 2 หิริโอตตปปะ
- 3 ขันติโสรัจจะ
- 4 กตัญญูกตเวที

39. ธรรมเป็นโลกบาล คือการคุ้มครองโลก ตามข้อใด

- 1 โสรัจจะ
- 2 หิริ
- 3 โอตตปปะ
- 4 ถูกทั้งข้อ 1. และ 3.

40. ธรรมใดเป็นธรรมคุ้มครองโลก

- 1 เบญจศีล
- 2 เบญจธรรม
- 3 โลกบาล
- 4 อบายมุข 6

เฉลย

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
1	2	11	4	21	4	31	4
2	4	12	4	22	2	32	1
3	2	13	3	23	4	33	1
4	3	14	4	24	2	34	2
5	3	15	1	25	4	35	1
6	3	16	3	26	4	36	2
7	4	17	3	27	2	37	4
8	2	18	3	28	4	38	2
9	2	19	3	29	3	39	4
10	4	20	1	30	1	40	3

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 6)

แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของผู้รับ การ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ ความเข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจ ตนเองและ ผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิง จริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วม กิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ

และสามารถชี้แนะผู้อื่นได้

ให้ 5 คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ

ให้ 4 คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ

ให้ 3 คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

ให้ 2 คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง

ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

สำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 7)

แบบสอบถามเพื่อการประเมินหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
ในจังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมิน
หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางใน
จังหวัดขอนแก่น แบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านด้านบริบทปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการ และผลผลิต

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตร

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพของผู้ตอบ

แบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 21- 30 ปี ☐ 31- 40 ปี ☐ 41- 50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

☐ ครู ☐ อื่น ๆ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านบริบทปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการ และผลผลิต

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นตามสภาพจริงโดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านโครงสร้างของหลักสูตร					
2	ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร					
3	ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม					
4	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
5	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้					
6	ด้านการวัดผลและประเมินผล					

ตอนที่ 3 หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบาง ในจังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดและ
โปรดให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแต่ละด้านอย่างอิสระ

1. ด้านโครงสร้างของหลักสูตร ถ้าควรปรับปรุงควรปรับปรุงด้านใดและโดยวิธีใด

(ระบุด้านและวิธี).....

.....

.....

.....

2. ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ถ้าควรปรับปรุงควรปรับปรุงด้านใดและโดยวิธีใด

(ระบุด้านและวิธี).....

.....

.....

.....

3. ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม ถ้าควรปรับปรุงควรปรับปรุงด้านใดและโดยวิธีใด

(ระบุด้านและวิธี).....

.....

.....

.....

4. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ถ้าควรปรับปรุงควรปรับปรุงด้านใดและโดยวิธีใด

(ระบุด้านและวิธี).....

.....

.....

.....

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล ถ้าควรปรับปรุงควรปรับปรุงด้านใดและโดยวิธีใด

(ระบุด้านและวิธี).....

.....

.....

.....

สำหรับนักเรียน

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 8)

แบบสอบถามเพื่อการประเมินหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่ม

เปราะบาง ในจังหวัดขอนแก่น

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจงโปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย / ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

(1) เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย(2) ชั้น ☐ ม.3 ☐ ม.4 ☐ ม.5 ☐ ม.6

ตอนที่2 ข้อมูลด้านปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการ และผลผลิต

1. ข้อมูลด้านปัจจัยเบื้องต้น

โปรดอ่านข้อความในช่องรายการประเมินแล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่สุดโดยใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านความพร้อมและศักยภาพของผู้อบรม					
	1.1 ความรู้ในเรื่องที่อบรม					
	1.2 ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ					
	1.3 ความเชี่ยวชาญในการสอน					
2	ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ความเข้าใจใน					
	2.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิธรรมนำชีวิต					

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	2.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด					
	2.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ					
	2.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิมีความสุข					
3	ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม					
	3.1 ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)					
	3.2 ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming)					
	3.3 ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)					
	3.4 ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)					
	3.4 ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)					
	3.5 ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)					
4	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
	4.1 ทำแบบทดสอบก่อนอบรม					
	4.2 เตรียมความพร้อม					
	4.3 วิทยากรบรรยายให้ความรู้					
	4.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
	4.5 แบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม					
	4.6 ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลงาน					
	4.7 ทำแบบทดสอบหลังอบรม					
	4.7 ทดลองฝึกปฏิบัติการสอนหลังจากออกแบบการเรียนการสอน					
	4.8 สะท้อนผลการอบรม					
5	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้					
6	ด้านการวัดผลและประเมินผล					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

(เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 9)

แบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชน

คำชี้แจง

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในการตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาท่านได้โปรดตอบข้อความทุกข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน อีกทั้งคำตอบของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ดังนั้น การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ผลเสียต่อตัวท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยและคณะหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่าน ขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ☒ ให้ทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง ☐ ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ.....ปี

3. การศึกษา

☐ ประถม

☐ มัธยมตอนต้น

☐ กำลังศึกษามัธยมตอนปลาย

5. สถานภาพทางครอบครัว

☐ อยู่กับพ่อแม่

☐ อยู่กับปู่ย่าตายาย

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชน ท่านมีความคิดเห็นต่อสุขภาพแต่ละด้านดังข้อความต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	ท่านคิดปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมเป็นปัญหาใหญ่					
2	ท่านได้เข้าร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมในโรงเรียน หรือชุมชน					
3	ท่านคิดว่าโรงเรียนหรือหน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหาด้านติดยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมมากน้อยเพียงใด					
4	ท่านคิดว่าหากได้รับความรู้จากการผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องติดยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม จะสามารถลดปัญหาดังกล่าวได้					
5	ท่านคิดว่าการออกไปเที่ยวกลางคืนกับเพื่อนจะทำให้เกิดปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมได้					
6	ท่านคิดว่าการวิธีป้องกันการติดยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมแก้ไขได้จากครอบครัว					
7	ท่านคิดว่าการที่เราติดยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม สามารถแก้ปัญหานั้นได้จากตนเอง และคนรอบข้าง					
8	ท่านคิดว่าคนที่ติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อม เกิดจากความรู้น้อยไม่ถึงการรณรงค์มากกว่าความตั้งใจ					
9	ท่านคิดว่าการนำหลักธรรมมาใช้ในการอบรมให้แก่เยาวชน จะสามารถแก้ปัญหการติดยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมได้					
10	ท่านคิดว่าหากเยาวชนได้มีโอกาสศึกษาหลักธรรม จะนำไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

- หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมืองานวิจัย
- หนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมืองานวิจัย
- หนังสือขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือ
- หนังสือขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
- หนังสือขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
- หนังสือขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย
- หนังสือขอเชิญเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
- หนังสือขอเชิญเข้าร่วมสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ที่ อว ๗๙๑๔/๔๗๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๔/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๙ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารเค้าโครงการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๒. แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๓. แบบประเมินแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๔. คำสั่ง แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	จำนวน ๑ ชุด

ด้วยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการเชิงลึกด้านพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเผยแผ่องค์ความรู้ในระบบเครือข่ายการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยในปัจจุบันประมาณ ๒๕๖๔ ได้เสนอโครงการวิจัยชุด เรื่อง “นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น” โดยมี ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ เป็นหัวหน้าชุดโครงการวิจัย และมีโครงการวิจัยย่อย จำนวน ๕ เรื่อง ดังนี้ ๑) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๒) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๓) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๔) นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสถียรและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๕) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ อว ๗๙๓๔/๔๘๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๔/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.วิณะ วรบัณฑิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารเค้าโครงงานวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๒. แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๓. แบบประเมินแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๔. คำสั่ง แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	จำนวน ๓ ชุด

ด้วยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการเชิงลึกด้านพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเผยแพร่องค์ความรู้ในระบบเครือข่ายการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้เสนอโครงการวิจัยชุด เรื่อง “นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น” โดยมี ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ เป็นหัวหน้าชุดโครงการวิจัย และมีโครงการวิจัยย่อย จำนวน ๕ เรื่อง ดังนี้ ๑) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๒) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๓) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๔) นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๕) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ อว ๗๙๓๙๔/๔๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๗/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓๙ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารเค้าโครงงานวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๒. แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๓. แบบประเมินแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๔. คำสั่ง แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	จำนวน ๓ ชุด

ด้วยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการเชิงลึกด้านพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเผยแพร่องค์ความรู้ในระบบเครือข่ายการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้เสนอโครงการวิจัยชุด เรื่อง “นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น” โดยมี ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ เป็นหัวหน้าชุดโครงการวิจัย และมีโครงการวิจัยย่อย จำนวน ๕ เรื่อง ดังนี้ ๑) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๒) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๓) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๔) นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๕) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ ฮว ๗๙๑๔/๔๗๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๗/๗๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๙ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารเค้าโครงงานวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๒. แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๓. แบบประเมินแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๔. คำสั่ง แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	จำนวน ๑ ชุด

ด้วยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการเชิงลึกด้านพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเผยแพร่องค์ความรู้ในระบบเครือข่ายการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้เสนอโครงการวิจัยชุด เรื่อง "นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น" โดยมี ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ เป็นหัวหน้าชุดโครงการวิจัย และมีโครงการวิจัยย่อย จำนวน ๕ เรื่อง ดังนี้ ๑) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๒) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีความผูกพันของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๓) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๔) นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๕) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุตจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ อว ๗๙๑๔/๔๘๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๔/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๙ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารเค้าโครงงานวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๒. แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๓. แบบประเมินแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	จำนวน ๕ ชุด
๔. คำสั่ง แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	จำนวน ๑ ชุด

ด้วยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการเชิงลึกด้านพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเผยแพร่องค์ความรู้ในระบบเครือข่ายการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้เสนอโครงการวิจัยชุด เรื่อง “นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น” โดยมี ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ เป็นหัวหน้าชุดโครงการวิจัย และมีโครงการวิจัยย่อย จำนวน ๕ เรื่อง ดังนี้ ๑) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๒) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๓) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ๔) นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ๕) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

คำสั่ง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ที่ ๑๒๙/๒๕๖๔
เรื่อง แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ ประกอบกับมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของชุดโครงการวิจัย “นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น” ดังนี้

๑. รศ.ดร.พุทธวิทย์ ปราบนอก	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๒. ผศ.ดร.ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๓. ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๔. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
๕. ดร.วิทันะ วรบัณฑิต	ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๓
จังหวัดนครราชสีมา

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ เดือน เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๔

(พระครูธีรวิวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ ชก ๘๖๐๑/๘๙/๑๓

ที่ทำการเทศบาลตำบลบ้านแฮด
ถนนราชมาร ชก ๔๐๑๑๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ อว ๗๙๑๔/๑๒๒๘ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๔

ตามหนังสือที่อ้างถึง เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ยินดีให้การอำนวยความสะดวกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ในพื้นที่ตำบลบ้านแฮด เพื่อทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น (Project s Tittle (English) The Development of the integrated Curriculum of the Buddhist Moral Topic for Strengthening Social Immunity of Vulnerable youth in KhonKaen Province.)” ซึ่งมี นางรัชนิบูรณ์ เนตรภักดี และคณะวิจัย เป็นผู้ดำเนินการ นั้น

เทศบาลตำบลบ้านแฮด ได้มอบหมายให้ จำสิบเอก สัญญา โพธิ์ศรี ตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไป โทร.๐๙๖-๗๙๑-๐๒๕๙ เป็นผู้ประสานการปฏิบัติ

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความด้วยความเคารพ

(นายจันทรศรี ฝ่ายสุข)

นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแฮด

สำนักปลัด เทศบาลตำบลบ้านแฮด

โทร.๐๔๓ - ๒๑๑ - ๑๖๐๙

ที่ ขก ๘๖๐๑/๒๕๖๔

ที่ทำการเทศบาลตำบลบ้านแฮด
ถนนราชการ ขก ๔๐๑๑๐

๑๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ท่านนายก อบจ. และผู้ใหญ่บ้าน ทุกหมู่บ้านในเขตตำบลบ้านแฮด

สิ่งที่ส่งมาด้วย - แบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดย นางรัชนิภา บุตรภักดี และคณะวิจัย ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น (Project s Tittle (English) The Development of the Integrated Curriculum of the Buddhist Moral Topic for Strengthening Social Immunity of Vulnerable youth in Khon Kaen Province.)" ในพื้นที่ตำบลบ้านแฮด

เทศบาลตำบลบ้านแฮด จึงขอให้ท่านโปรดอำนวยความสะดวกให้แก่ นางรัชนิภา บุตรภักดี และคณะวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้ จำสั่นเอก สัตยญา โพธิ์ศรี ตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไป โทร.มือถือ ๐๙๖-๙๙๓-๐๒๕๔ เป็นผู้ประสานการปฏิบัติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายจันห์ศรี ฝ่ายสุข)

นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแฮด

สำนักปลัด เทศบาลตำบลบ้านแฮด

โทร.๐๔๓ - ๒๑๘ - ๑๖๔

ที่ อว ๗๙๓๔/ว๓๐๗

ที่ว่าการอำเภอเมืองขอนแก่น
เลขที่ 1623
วันที่ 18 กพ. 2565
เวลา.....น.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายอำเภอเมืองขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๒ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา นนทรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น (Project's Title (English) The Development of the integrated Curriculum of the Buddhist Moral Topic for Strengthening Social immunity of Vulnerable youth in Khon Kaen Province.)” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้คณะผู้วิจัยแจกและเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยจากพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

โพยม คงคำเมืองเมืองขอนแก่น

ม. มหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ตอนกลางแจกและเก็บแบบสอบถามเวลา 11.00
วิทยเขตอีสานเพื่อผู้วิจัย
-เพื่อโครงการวิจัย

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

(นายประจวบ รักแพทย์)

นายอำเภอเมืองขอนแก่น

18/๒/๖๕

นางสาววิภาวรรณ ช้างอ่ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

(นางพรณพัตร์ รวยสูงเนิน)

ติดต่อประสานงาน : ปลัดอำเภอ(เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ)

นางรัชนิภา นนทรภักดี โทร. ๐๘-๖๔๕๔๗-๗๓๐๗

ที่ ขก ๐๑๑๘/๑๗๗๐

ที่ว่าการอำเภอเมืองขอนแก่น
ถนนประชาสโมสร ขก ๔๐๐๐๐

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

นั้สการ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ อว ๗๖(๑๔/ ๖๑๐๗)
ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ตามที่ นางรัชนิภา นนทรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” นั้น

อำเภอเมืองขอนแก่น ยินดีให้ นางรัชนิภา นนทรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน แจกและเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายประจวบ รักแพทย์)
นายอำเภอเมืองขอนแก่น

ที่ทำการปกครองอำเภอ
สำนักงานอำเภอ(งานบริหารทั่วไป)
โทร./ โทรสาร ๐-๔๓๒๓-๖๑๑๕

ขอนแก่น : เมืองหัตถกรรมโลกแห่งผ้ามัดหมี่
Khon Kaen : World Craft City for Ikat (Mudmee)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน มจร. วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓-๒๕๖๓๑๖

ที่ อว.ศสอ(๓๔๒)/ว.๐๐๖๗๗

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อกำหนดหัวข้อวิจัย

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์ อภิโน, ดร.

เนื่องด้วย ดิฉัน นางรัชนิภา นนทรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” โดยโครงการวิจัยดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันศุกร์ ที่ ๓๘ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ในรูปแบบออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Zoom Cloud Meeting ID: ๘๙๐ ๒๕๐ ๗๘๐๕ Passcode: ๓๒๓๘๕๖

จึงนับเป็นการมาเพื่อโปรดทราบ และเข้าร่วมประชุม

รุจิภา นนทรภักดี

(นางรัชนิภา นนทรภักดี)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

ร.อ.ทก

๑๕ ก.พ. ๖๕

ที่ อว ๗๗๑๔/ว๓๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคนึง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

เจริญพร นางอัญชลีรัตน์ วัฒนศิริธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์อนามัยที่ ๗ ขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภาวัฒน์ เนตรภักดิ์ และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” โดยโครงการวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันศุกร์ ที่ ๑๘ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ในรูปแบบออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Zoom Cloud Meeting ID: ๘๘๐ ๒๕๐ ๗๔๐๕ Passcode: ๑๒๓๔๕๖

จึงเจริญพรมาทขอทราบและดำเนินการต่อไป

จึงทราป

ขอเจริญพร

*
ดร.รัชนิภา วัฒนศิริธรรม

15 ก.พ. 2565

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภาวัฒน์ เนตรภักดิ์ โทร. ๐๘-๖๔๕๕๗-๗๓๐๗

ที่ ฮว ๗๗๑๔/๖๓๑๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

เจริญพร นางสาวสุพัตรา กองเพชร ผู้ทรงคุณวุฒิ โรงพยาบาลขอนแก่น (คลินิกวัยรุ่น)

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา นนทรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” โดยโครงการวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันศุกร์ ที่ ๑๘ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ในรูปแบบออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Zoom Cloud Meeting ID: ๘๙๐ ๒๕๐ ๓๔๐๕ Passcode: ๑๒๓๔๕๖

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

จึงทราบ

๑๕ มี.ก.พ. ๒๕๖๕

15 ก.พ. 2565

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริตวิวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา นนทรภักดี โทร. ๐๘-๖๔๕๙๙-๗๓๐๗

ที่ อว ๗๗๑๔๔/ว๑๑๔๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

เจริญพร นางวรรณีย์ เกษมศรีวิวัฒน์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา นนทรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” โดยโครงการวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันศุกร์ ที่ ๓๘ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ในรูปแบบออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Zoom Cloud Meeting ID: ๘๘๑๐ ๒๕๐ ๗๔๐๕ Passcode: ๑๒๓๔๕๖

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

รับทราบ

ขอเจริญพร

X
นางรัชนิภา นนทรภักดี

15 ก.พ. 2565

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา นนทรภักดี โทร. ๐๘-๖๔๕๐๙-๗๓๐๗

ที่ อว ๗๔๓๔/ว๒๓๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคนึง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

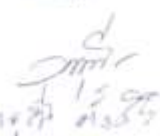
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย
เจริญพร นางสาววราณี ตั้งศิริ สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (คลินิก สวท เวชกรรม ขอนแก่น)
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย จำนวน ๓ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา นนทรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” โดยโครงการวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันศุกร์ ที่ ๑๘ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ในรูปแบบออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Zoom Cloud Meeting ID: ๘๙๐ ๒๕๐ ๗๔๐๕ Passcode: ๓๒๓๕๕๖

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

รับทราบ

x
นางรัชนิภา นนทรภักดี

15 ก.พ. 2565

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริจรรย์วิฑฒ์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา นนทรภักดี โทร. ๐๘-๖๔๕๕๙-๗๒๐๗

ที่ ยว ๗๖๓๔/๖๓๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคอง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เจริญพร ผู้อำนวยการคณิก ดิวิต เวชกรรม ขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันฯ จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา เนตรภักดิ์ และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
ของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ณ ห้องประชุม อาคารศูนย์วิทยบริการสิริธร ในวันเสาร์ ที่ ๑๙ เดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. เพื่อดำเนินการต่อไป

จึงเจริญพามาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริตวิวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา เนตรภักดิ์ โทร. ๐๘-๖๔๕๕๔-๗๓๐๗

ที่ อว ๗๗๑๔/ว๑๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันฯ จำนวน ๓ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา เนตรภักดิ์ และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ณ ห้องประชุม อาคารศูนย์วิทยบริการสิริธร ในวันเสาร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิทธิวิวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา เนตรภักดิ์ โทร. ๐๔-๒๔๕๖-๗๓๐๗

ที่ ยว ๗๔๑๔/ว๒๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๓๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เจริญพร ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๗ ขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันฯ จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา เนตรภักดิ์ และคณะผู้จัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
ของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ณ ห้องประชุม อาคารศูนย์วิทยบริการสิริธร ในวันเสาร์ ที่ ๓๔ เดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริตวิวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา เนตรภักดิ์ โทร. ๐๘-๖๕๕๔-๗๓๐๘

ที่ ยว ๗๐๑๔/๑๑๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชวิถี
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันฯ จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา เนตรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมอบรมหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
ของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ณ ห้องประชุม อาคารศูนย์วิทยบริการสิริจร ในวันเสาร์ ที่ ๑๙ เดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา เนตรภักดี โทร. ๐๔-๖๔๕๕๙-๕๓๐๐๙

ที่ อว ๗๙๒๔/ว๓๑๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนีง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เจริญพร ผู้อำนวยการคลินิก สวท เวชกรรม ขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ การสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนา จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางวิชนิบูรณ์ เนตรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ณ ห้องประชุม อาคารศูนย์วิทยบริการสิริธร ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระสุตฺติจิวิวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางวิชนิบูรณ์ เนตรภักดี โทร. ๐๘-๖๔๕๕๙-๗๓๐๗

ที่ อว ๗๙๙๙/วษ๓๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสัมมนาหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานประชากรจังหวัดขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ การสัมมนาหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนา จำนวน ๓ ฉบับ

เนื่องด้วย นางวิชณีบุรณ์ เนตรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสัมมนาหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ณ ห้องประชุม อาคารศูนย์วิทยบริการสิริธร ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางวิชณีบุรณ์ เนตรภักดี โทร. ๐๔-๖๔๕๙-๙๓๐๗

ที่ ยว ๗๙๑๔/๖๓๑๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เจริญพร ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๗ ขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ การสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนา จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา เนตรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ณ ห้องประชุม อาคารศูนย์วิทยบริการสิริธร ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในชั้นต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ. ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา เนตรภักดี โทร. ๐๘-๖๔๕๔-๗๓๐๗

ที่ 87 สกสศ/วสอ๑๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน ถนนราชบุรีคีนัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ การสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนา จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย นางรัชนิภา นนทรภักดี และคณะผู้วิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสัมมนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ณ ห้องประชุม อาคารศูนย์วิทยบริการสิริธร ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริยรัตน์, ผศ. ครว.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ติดต่อประสานงาน :

นางรัชนิภา นนทรภักดี โทร. ๐๘-๖๔๕๔๑-๗๓๐๑

ภาคผนวก ค

- เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ จว. ๐๔๓/๒๕๖๔

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบาง ในจังหวัดขอนแก่น

TITLE : THE DEVELOPMENT OF AN INTEGRATED BUDDHIST DHAMMA COURSE FOR SOCIAL
IMMUNITY OF VULNERABLE YOUTH IN KHONKAEN PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

นางรัชนิภา บุณยรัตโก

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๔ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มติที่ ๕/๒๕๖๔ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงนาม

(พระมหาสมจิณทร์ ปุริสฺสทตฺโต, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

- หลักสูตรบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

หลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

รัชณีบุรณ เนตรภักดีและคณะ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2564

คำนำ

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ได้จัดทำขึ้นมาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นโดยการบูรณาการหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะสามารถเป็นเกราะป้องกันและยกระดับคุณภาพทั้งในด้านร่างกายและในด้านจิตใจ อีกทั้งเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยแบ่งออกเป็น 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 ภูมิธรรมนำชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตสดใสทางไกลยาเสพติด หน่วยที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ หน่วยที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิมีความสุข แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางท้ายบทและแบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนท้ายเล่มอีกด้วย

คณะผู้จัดทำใคร่ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน สถาบันวิจัยญาณสังวร สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กเยาวชนจังหวัดขอนแก่น ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและสถาบันครอบครัวรัตนากาจังหวัดขอนแก่น และเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ในการจัดทำคู่มือหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	178
2. หลักการของหลักสูตร	180
3. เป้าหมายของหลักสูตร	181
4. จุดประสงค์ของหลักสูตร	4
5. เนื้อหาสาระ	5
6. กิจกรรมการฝึกอบรม	182
7. สื่อและแหล่งเรียนรู้	183
8. การวัดและประเมินผลหลักสูตร	184
หน่วยที่ 1 : ภูมิธรรมนำชีวิต	186
โครงสร้างแผนดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม	10
มโนทัศน์	188
จุดประสงค์การเรียนรู้	188
สาระการเรียนรู้	188
เวลาที่ใช้	189
กิจกรรมการเรียนรู้	189
สื่อและแหล่งเรียนรู้	190
แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	192
หน่วยที่ 2 : ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด	18
โครงสร้างแผนดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม	19
มโนทัศน์	197
จุดประสงค์การเรียนรู้	197
สาระการเรียนรู้	198
เวลาที่ใช้	198
กิจกรรมการเรียนรู้	198
สื่อและแหล่งเรียนรู้	199
การวัดและประเมินผล	200
แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	201

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ	204
โครงสร้างแผนดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม	29
มโนทัศน์	206
จุดประสงค์การเรียนรู้	206
สาระการเรียนรู้	206
เวลาที่ใช้	207
กิจกรรมการเรียนรู้	207
สื่อและแหล่งเรียนรู้	208
การวัดและประเมินผล	208
แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	210
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิที่มีสุข	213
โครงสร้างแผนดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม	39
มโนทัศน์	215
จุดประสงค์การเรียนรู้	215
สาระการเรียนรู้	216
เวลาที่ใช้	216
กิจกรรมการเรียนรู้	216
สื่อและแหล่งเรียนรู้	217
การวัดและประเมินผล	218
แบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชน	221
เฉลย	228
คณะผู้จัดทำ	229

1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ได้กล่าว ถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนไว้ว่า “การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยมีแนวทาง ดังต่อไปนี้ (1) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัวภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (2) ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งกฎหมาย กฎเกณฑ์ และกติกาในสังคม (3) ให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษา ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม (4) ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กพิการ เด็กที่มีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ให้มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ (5) ให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง รู้จักการป้องกันตนเองจากโรคภัยและสิ่งเสพติด (6) ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย รวมทั้งมีคุณธรรมและจริยธรรม (7) ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในการทำงานที่สุจริต (8) ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (9) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการเป็นอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ (10) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม ตามสมควรแก่วัย (11) ให้สามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน (12) ให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะโดยตรง หรือผ่านผู้แทนหรือองค์กรเพื่อเด็กและเยาวชน

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (อังกฤษ: United Nations Convention on the Rights of the Child: CRC, UNCRC) เป็นสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งกำหนดสิทธิในทางพลเมือง ของเด็ก โดยนิยามว่า เด็ก เยาวชน คือ มนุษย์คนใด ๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดปณิญาสาว่าด้วยสิทธิเด็ก และเยาวชนว่าเด็กทุกคนมีสิทธิเรียนรู้และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกกีดกันเรื่อง เชื้อชาติ สีผิวเพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคมทรัพย์สินกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ไม่ว่าจะของเด็กหรือของครอบครัว เพื่อให้อยู่ร่วมสังคมได้อย่างปกติชน ทั้งนี้ เด็กและเยาวชน ที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจ ก็มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพิเศษ อันหมายถึงการดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของเด็ก และในกรณี เด็กไม่มีครอบครัวหรือมาจากครอบครัวที่ยากจนก็จะได้รับความช่วยเหลือ เป็นพิเศษจากรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่จัดให้เปล่าอย่างน้อยในระดับประถมศึกษา โดยมีโอกาสได้รับความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่น และรื่นเริงพร้อม

กันไป เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและเติบโตเป็นสมาชิก ผู้ยังประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนการแนะแนวทางชีวิตซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบ ก่อนบุคคลอื่นแต่ในปัจจุบัน ประชาชนต้องเผชิญกับภัยทางสังคมนานาชนิด เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ด้วยกัน ภัยจากการโกง ภัยจากการเอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ประโยชน์พวกพ้อง โรคภัยไข้เจ็บ ยาบ้า เอดส์ ความยากจน ความอ่อนแอทางด้านภูมิปัญญา และภัยจากความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะภัยที่เกิดแก่เด็กและเยาวชนตามสถิติของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความห่วงใยของชาวไทยว่ามีกลุ่มเปราะบาง 1.3 ล้านคน หลุดจากระบบการศึกษา-แรงงานทำ เสี่ยงซึมเศร้าสูง 44% หรือมีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากเยาวชนทั้งหมดประมาณ 8 ล้านคน และมีอัตราป่วยเป็นโรคนี้ร้อยละ 18 นอกจากนี้ประเด็นการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) / เอดส์ (AIDS) การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน และการติดสารเสพติด ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพยังเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับต้น ๆ ของเยาวชนไทยด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี 2017 พบว่าประเทศไทยมีประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้อยู่ในระบบแรงงาน ราว ๆ 1 ล้าน 3 แสนคน ในจำนวนนี้เกือบ 8 แสนคนเป็นผู้หญิง ขณะที่องค์การ ยูนิเซฟระบุว่า กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-17 ปี เป็นกลุ่มที่ประสบกับความยากจนหลายมิติในระดับที่รุนแรงที่สุด กว่า 51.06 % เป็นวัยที่หลุดจากระบบการศึกษา และเมื่อจัดระดับความรุนแรงของค่าความยากจนหลายมิติของกลุ่มเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพซ่อนอยู่ในตัว มีความเข้มแข็งอยู่ในและมิติเสี่ยงสะท้อนของกลุ่มเยาวชนผู้เปราะบางเมื่อร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและให้โอกาสจากการสังเกตพฤติกรรม ได้แสดงทัศนคติอันเป็นเสี่ยงสะท้อนให้เห็นมิติที่จะเร่งแก้ไขและพัฒนาได้ว่า “การร่วมกิจกรรมจะเป็นเวทีที่ช่วยเปิดพื้นที่ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้แสดง ออกถึงสิ่งที่อยากพูด อยากได้ที่ยืนในสังคม ไม่เหยียดหยาม ยอมรับและให้โอกาสที่แท้จริง ทั้งการได้กลับเข้าไปในระบบการศึกษา หรือการทำงาน เพื่อให้สามารถที่จะพึ่งพิงดูแลตัวเองและช่วยเหลือเพื่อน ๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้” และจากผลการศึกษาของศูนย์วิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษากลุ่มเปราะบางในชุมชน” ในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลและความรู้ที่ได้ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง แล้วหาทางแก้ปัญหาและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพที่จะแก้ไขปัญหานี้ในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA) และศูนย์วิจัยและพัฒนา ด้านเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นใน

ประเด็น‘เสียงเล็ก ๆ จากเด็กถูกเท’ เพื่อหาแนวทางพาเด็กและเยาวชนให้หลุดพ้นภาวะเปราะบาง ซึ่งมีเครือข่ายเด็ก เยาวชนที่เผชิญภาวะเปราะบาง เข้าร่วมรับฟังและแสดงทิศทางในคำตอบที่จะเป็นทางออกที่เป็นกระบวนการ เป็นการตอบรับเชิงพฤติกรรมที่จะก่อและริเริ่มแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้และจะขยายผลในแนวทางนี้ในอนาคตทุกภาคส่วน

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันทั่วถึง ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันทั่วถึงที่ต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกคืบเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดด้าน 1. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ด้วยความผาสุก 2. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของครม. คือเป้าประสงค์รวมข้อ 2. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมและดำเนินตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในข้อ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุทธศาสตร์ที่ 5 : การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ดังนั้น การจะแก้ไขให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้น ไม่เสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมานั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ให้แก่เยาวชน ทั้งนี้พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวนมากที่ยังขาดการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น และสอดคล้องกับบริบทความต้องการของเขา อีกทั้งเยาวชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมให้กับตนเองและคนรอบข้าง อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

2. หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีหลักการดังต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
2. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

3. เป็นหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางเพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

4. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

3. เป้าหมายของหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มุ่งพัฒนาให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางที่เข้ารับการอบรมมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีในการป้องกันยาเสพติดและท้องไม่พร้อม โดยเป็นการนำหลักสูตรมาใช้ในการแก้ปัญหา ดังกล่าว

4. จุดประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม

2. เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต

3. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

4. เพื่อบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเยาวชนเปราะบาง

5. เพื่อให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. เนื้อหาสาระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิธรรมนำชีวิต สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของหลักธรรม
2. หลักธรรม ศีลห้า
3. หลักธรรม โลกบาล 2
4. หลักธรรม อปายมุข 6
5. การนำหลักธรรมมาใช้ในการชีวิตประจำวัน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสทางไกลยาเสพติด สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด

3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารกายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิที่มีสุข สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

6. กิจกรรมการฝึกอบรม

ในทุกหน่วยการอบรม จะใช้กระบวนการฝึกอบรม 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจ (Stimulation)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจให้ผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวีดิทัศน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะอบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมอง ระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงานภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทำแบบทดสอบก่อนอบรม
2. เตรียมความพร้อม
3. วิทยากรบรรยายให้ความรู้
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. แบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม
6. ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลงาน
7. ทำแบบทดสอบหลังอบรม
8. ทดลองฝึกปฏิบัติการสอนหลังจากออกแบบการเรียนการสอน
9. สะท้อนผลการอบรม

7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. หลักสูตรฝึกอบรม
2. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
3. วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย
4. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)
5. เกม
6. แบบทดสอบ
7. ใบงาน
8. เอกสารการเรียนรู้
9. กระดาษชาร์ต
10. ปากกาเคมี
11. กระดาษ A4

8. การวัดและประเมินผลหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1.เพื่อให้เยาวชนกลุ่ม เปราะบางมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการป้องกัน ยาเสพติดและการท้องไม่ พร้อม	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบ ปรนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
2.เพื่อให้เยาวชนกลุ่ม เปราะบางมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการนำ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนามาใช้ใน การดำเนินชีวิต	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบ ปรนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
3.เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเยาวชนกลุ่ม เปราะบางในจังหวัด ขอนแก่น	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
4.เพื่อบูรณาการหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาผู้ใช้ ในการแก้ปัญหาให้แก่กลุ่ม เยาวชนเปราะบาง	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
5.เพื่อให้เยาวชนผู้เข้ารับ การอบรมมีทักษะการ แก้ปัญหา และการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป

เกณฑ์การผ่านการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมเข้าอบรมอย่างน้อยร้อยละ 80
2. ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจผ่านร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมต้องทำงานกลุ่ม และนำเสนอผลการทำอย่างอย่างน้อยร้อยละ 80

หลักสูตร

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ภูมิธรรมนำชีวิต

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง
สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยที่ 1 : ภูมิธรรมนำชีวิต (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับการอบรม	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	เกมทายสีจากป้าย	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ตอบคำถาม	เกมทายสีป้าย	- สังเกตการณ์ตอบคำถาม - การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผนปรึกษาหารือกันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	-	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. ความหมายของ หลักธรรม 2.หลักธรรมศีลห้า 3.หลักธรรมโลกบาล 2 4.หลักธรรมอบายมุข 6 5.การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน	1 ชั่วโมง 20 นาที	1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของหลักธรรม 2. ผู้เข้าอบรมอภิปรายหลักธรรม ศีลห้า อบายมุข 6 และโลกบาล2 ได้ 3.ผู้เข้ารับการอบรมทำใบงานได้ 4.ผู้เข้าอบรมตอบคำถามได้	1. บรรยาย 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม	1. เอกสารการเรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงานทดสอบ
ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)	1. กิจกรรมสวัสดี 2. การสรุปความรู้ความเข้าใจ	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรมสวัสดี 2. ผู้เข้าอบรมสรุปความรู้	คอยให้คำแนะนำชี้แนะ	ร่วมกันสรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจ 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน

	เกี่ยวกับ หลักธรรม		หลักธรรมต่าง ๆ ได้				
ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Refection)	การสะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรม แต่ละกลุ่ม นำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรม และวิทยากร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	1. คอยให้ คำชี้แนะ ปรึกษา 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ร่วมกัน สะท้อนผล การ ปฏิบัติงาน	-	1. สังเกต พฤติกรรม การทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ภูมิธรรมนำชีวิต

มโนทัศน์

เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของชาติ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าสิ่งใด การที่สังคมทุกวันนี้เป็นสังคมทุนนิยม มองคุณค่าว่าตมมากกว่าคุณค่าทางสังคม จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาทั้งอาชญากรรม ลักทรัพย์ ตัดยาเสพติด ค้าประเวณี หรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น ทั้งนี้สิ่งที่จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนนั้น สิ่งหนึ่งก็คือการที่เยาวชนเข้าใจหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หลักธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในเยาวชนกลุ่มเปราะบางคือ ศีลห้า โลกบาลธรรม และอบายมุข 6

ซึ่งเป็นหลักธรรมที่บุคคลทั่วไปยึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเป็นหลักธรรมที่ป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ปัญหายาเสพติด ต้มของมีนเมา ลักทรัพย์ ความไม่ละอายใจในการทำสิ่งที่ไม่ดี เล่นการพนัน เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีห่างไกลจากยาเสพติด และป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เยาวชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม ตลอดจนนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของหลักธรรมได้
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมศีลห้าได้
3. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมโลกบาลธรรมได้
4. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมอบายมุข 6 ได้
5. ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของหลักธรรม
2. ความหมายและความสำคัญของศีลห้า
3. ความหมายและความสำคัญของโลกบาลธรรม
4. ความหมายและความสำคัญของอบายมุข 6

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรนำเล่นเกม ทายสีจากป้าย โดยให้ผู้เข้าอบรมดูโปรแกรมนำเสนอภาพนิ่งที่มีแผ่นป้ายเขียนตัวอักษรไม่ตรงกับสี ซึ่งผู้เข้าอบรมอ่านคำตามตัวอักษรที่มีลักษณะสีไม่ตรงกับคำอ่าน เช่น เขียนคำว่า สีแดง แต่ตัวหนังสือเป็นสีน้ำเงิน โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องอ่านคำว่า สีแดง ห้ามอ่านคำว่า สีน้ำเงิน ฯลฯ

2. ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบก่อนอบรม จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

3. วิทยากรเปิดวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับการทำความดีด้วยธรรมะ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่า มีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมารับใบงาน ที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมี ประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ โดยออกมานำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที

2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ ผลงาน

3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทั้ง 3 หลักธรรมได้แก่ ศีลห้า โลภบาลธรรมและอบายมุข 6 จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวดังนี้

1. ความหมายของหลักธรรม
2. ความหมายและความสำคัญของศีลห้า
3. ความหมายและความสำคัญของโลกบาลธรรม
4. ความหมายและความสำคัญอุบายมุข 6

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม สวัสดิ์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม โดยให้ผู้เข้าอบรมจับคู่กัน ร้องเพลง สวัสดิ์ ต่างคนต่างสวัสดิ์ซึ่งกันและกัน
2. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มรับใบงานที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากนั้นร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำใบงาน

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการทำใบงานที่ 2
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อนผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วีดิทัศน์ เรื่อง ทำความดีด้วยธรรมะ
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องหลักธรรมนำชีวิต
4. เอกสารการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ใบงานที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต
6. ใบงานที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
7. กิจกรรมสวัสดิ์
8. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)
9. แบบทดสอบก่อนอบรม
10. เกม ทายสีจากป้าย

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของหลักธรรมได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมศีลห้าได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมโลกบาลธรรมได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4.ผู้เข้ารับการอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมอบายมุข 6 ได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
5.ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย

ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของผู้รับ การ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ความเข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจตนเองและผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วมกิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะและสามารถชี้แนะผู้อื่นได้	5 คะแนน
คะแนนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง
สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

หน่วยที่ 2 : ชีวิตสดใสทางไกลยาเสพติด (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับการอบรม	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	เกมทายสีจากป้าย	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ ตอบคำถาม	เกมทายสีป้าย	-สังเกตการณ์ ตอบคำถาม - การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผนปรึกษาหารือกันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	-	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1.ความหมายของยาเสพติด 2.ประเภทของยาเสพติด 3.โทษของยาเสพติด 4.แนวทางป้องกันยาเสพติด	1 ชั่วโมง 20 นาที	1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายประเภทของยาเสพติด 2. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ได้ 3.ผู้เข้ารับการอบรมทำใบงานได้ระบุแนวทางในการป้องกันยาเสพติด 4.ผู้เข้าอบรมตอบคำถามได้	1. บรรยาย 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม	1. เอกสารการเรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงานทดสอบ
ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)	1. กิจกรรมเขียนแผนผังความคิดสรุปโทษของยาเสพติด 2. การสรุปความรู้ความเข้าใจ	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมเขียนแผนผังความคิดได้ 2. ผู้เข้าอบรมสรุปความรู้หลักธรรมต่าง ๆ ได้	คอยให้คำแนะนำชี้แนะ	ร่วมกันสรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจ 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน

	เกี่ยวกับ หลักสูตร						
ขั้นที่ 5 สะท้อน ผล (Refection)	การสะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรม แต่ละกลุ่ม นำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรม และวิทยากร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อน ผลการปฏิบัติงาน	1. คอยให้ คำชี้แนะ ปรึกษา 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ร่วมกัน สะท้อนผล การ ปฏิบัติงาน	-	1. สังเกต พฤติกรรม การทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสทางไกลยาเสพติด

มโนทัศน์

ปัญหาเสพติดนับว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญของประเทศชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบต่างๆ ของสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจในด้านของความเชื่อมั่นต่อสายตาของต่างประเทศในการลงทุน หรือจะเป็นในด้านของสังคม ยาเสพติดเป็นบ่อเกิดของปัญหาอาชญากรรมต่างๆ และขัดต่อจารีประเพณี ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เช่น การข่มขืน การทำร้ายบุพการี การจับลูกหรือภรรยาเป็นตัวประกัน เป็นต้น หรือจะเป็นในด้านของความเสียหายในการรักษาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรัง และที่สำคัญที่สุด คือ มีผลกระทบกับตัวผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดโดยตรงส่งผลให้ผู้นั้นมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม เกิดโรคภัยต่างๆ ขาดการพัฒนาจนกลายเป็นบุคคลที่เสื่อมสมรรถภาพ ส่งผลให้ประเทศชาติขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศและมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติเป็นอย่างมาก

จากสถานการณ์ยาเสพติดในปีที่ผ่านมาพบว่าปัญหาเสพติดยังคงอยู่ในระดับที่รุนแรงทั้งในด้านการจับกุมและการบำบัดรักษา โดยยาบ้ายังเป็นตัวยาที่มีการลักลอบนำเข้ามามากในที่สุดถึงร้อยละ 80-90 และเป็นตัวยาที่แพร่ระบาดมากที่สุดในประเทศ มีประชากรเสพมากถึงร้อยละ 80 รองลงมาเป็นยาไอซ์ กัญชา และพืชกระท่อม ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และแนวโน้ม

การแพร่ระบาดและช่วงอายุของผู้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดพบว่ากลุ่มผู้ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดรายใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนและนักศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษา ในด้านของตัวยา ยังคงเป็นยาบ้าที่มีแนวโน้มของการแพร่ระบาดมากที่สุด ในขณะที่การบำบัดรักษาพบว่าในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมาสัดส่วนของบำบัดรักษาที่ระบุว่าหลังการบำบัดรักษาแล้วสามารถอดยาได้ไม่เกิน 1 เดือน ยังไม่เปลี่ยนแปลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 40 จึงต้องมีการทบทวนกลไกหรือหลักสูตรในกระบวนการบำบัดรักษาและกลไกของการติดตามให้ความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีห่างไกลจากยาเสพติด และป้องกันการตั้งคร่ำครวญก่อนวัยอันควร ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เยาวชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม ตลอดจนนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายและประเภทของยาเสพติดได้

2. ผู้เข้าอบรมอภิปรายเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดได้
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางป้องกันยาเสพติดได้
4. ผู้เข้ารับการอบรมบอกแนวทางการนำแนวคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรพาผู้เข้าอบรมร้องเพลง ยาเสพติดให้โทษ โปรดอย่าร้อง จากนั้นทำกิจกรรมสนทนากันระหว่างวิทยากรกับผู้เข้ารับการอบรม
2. วิทยากรเปิดวิดีโอเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดประเภทต่าง ๆ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมาจับใบงาน ที่ 1 เรื่อง ใครติดยายกมือขึ้น โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ โดยออกมา
นำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที

2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ
ผลงาน

3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อ
ดังกล่าวดังนี้

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ต
ที่แจกให้ ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้าง
ห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด โดยให้ทำเป็นกลุ่มช่วยกัน
ระบายสีให้สวยงาม

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลทำแผนผังความคิด

2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้น
สะท้อนผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วีดิทัศน์ เรื่อง โทษของยาเสพติด
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง ใครติดยากมื่อขึ้น

6. ใบงานที่ 2 เรื่อง แผนผังความคิด
7. เพลงยาเสพติดให้โทษ โปรดอย่าลอง
8. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายและประเภทของยาเสพติดได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดได้	1. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3.ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางป้องกันยาเสพติดได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4.ผู้เข้ารับการอบรมบอกแนวทางการนำแนวคิดไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
5.ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย

ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของผู้รับการ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ความ เข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจตนเองและ ผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิง จริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วมกิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะและสามารถชี้แนะผู้อื่นได้	5 คะแนน
คะแนนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง
สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับการอบรม	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	เกมตุ๊กตาล้มลุก	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ ตอบคำถาม	เกมทายสี ป้าย	- สังเกตการณ์ ตอบคำถาม - การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผนปรึกษาหารือกันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	-	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. เพศศึกษา 2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ 3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ 4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ 5. บริหารจิตบริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ	1 ชั่วโมง 20 นาที	1.ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาได้ 2.ผู้เข้าอบรมบอกความความสำคัญวัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศได้ 3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ได้ 4.ผู้เข้ารับการอบรมยกตัวอย่างความปลอดภัยในเรื่องเพศได้ 5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหารจิตบริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศได้	1. บรรยาย 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม	1. เอกสารการเรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงานทดสอบ

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)	1.ผู้เข้าอบรม ร่วมกันสรุป และอภิปราย ผล	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรม สรุปความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับ เพศศึกษาได้	คอยให้ คำแนะนำ ชี้แนะ	ร่วมกัน สรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจ 2. สังเกต พฤติกรรม การทำงาน
ขั้นที่ 5 สะท้อน ผล (Reflection)	การสะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรม แต่ละกลุ่ม นำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรม และวิทยากร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อน ผลการปฏิบัติงาน	1. คอยให้ คำชี้แนะ ปรีक्षा 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ร่วมกัน สะท้อนผล การ ปฏิบัติงาน	-	1. สังเกต พฤติกรรม การทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

มโนทัศน์

เพศศึกษาคือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ อันเป็นผลทำให้บุคคล เข้าใจพฤติกรรม ที่เกี่ยวกับชีวิตนับแต่เกิดจนตาย ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและการปฏิบัติที่เหมาะสมในเรื่องเพศ เพื่อ สามารถปรับตัวดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับคนเพศเดียวกันหรือต่างเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การแสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมของมนุษย์มีปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมาจากครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรม การแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม จะเป็นที่ยอมรับของสังคม และส่งผลให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมการสาส์นทางเพศ

ดังนั้นวัยรุ่นจึงควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศเพื่อจะได้มีการแสดงออกที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาได้
2. ผู้เข้าอบรมบอกความความสำคัญวัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศได้
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ได้
4. ผู้เข้าอบรมยกตัวอย่างความปลอดภัยในเรื่องเพศได้
5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหารจัดการ บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศได้

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09.20 น.

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรพาผู้เข้าอบรมเล่นเกม ตึกตาล้มลุก โดยให้ผู้เข้าอบรมหนึ่งคนยืนอยู่ตรงกลาง จากนั้นให้เพื่อนอีกสองคนที่อยู่คนละด้าน ช่วยกันผลักตึกตาไปมา พอวิทยากรเป่านกหวีดก็ให้สลับคนที่เป่าตึกตา

2. วิทยากรเปิดวิดิทัศน์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดยเป็นวิดิทัศน์ที่ไม่รุนแรง แต่เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09.20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมารับใบงานที่ 1 เรื่อง วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์ในปัจจุบัน โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09.50 - 10.20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11.00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ 1 โดยออกมานำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที

2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวดังนี้

1. เพศศึกษา

2. วยรู้กับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมกลุ่มเดิมร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ลงในกระดาษชาร์ต

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสรุปความรู้
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้น

สะท้อนผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วิดีทัศน์ เรื่อง พฤติกรรมเรื่องเพศกับวัยรุ่น
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพศศึกษา
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง วยรู้กับเพศสัมพันธ์ในปัจจุบัน
5. เกมตุ๊กตาล้มลุก
6. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญ วยรู้กับการ	1. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

เรียนรู้เรื่องเพศได้			
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางการป้องกัน การมีเพศสัมพันธ์ได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4. ผู้เข้าอบรมยกตัวอย่างความปลอดภัยในเรื่องเพศได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหารจัดการ ทรัพยากรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย

ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของผู้รับการ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ความ เข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจตนเองและ ผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิง จริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วมกิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะและสามารถชี้แนะผู้อื่นได้	5 คะแนน
คะแนนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง
สังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับการอบรม	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	กิจกรรมจิตปัญญาพัฒนาสมอง	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ตอบคำถาม	เกมทายสีป้าย	- สังเกตการณ์ตอบคำถาม - การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผนปรึกษาหารือกันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	-	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม	1 ชั่วโมง 20 นาที	1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้ 2.ผู้เข้าอบรมอธิบายวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้ 3. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการห่างไกลยาเสพติด และภาวะท้องไม่พร้อม 4. ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	1. บรรยาย 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม	1. เอกสารการเรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงานทดสอบ
ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย	1.ผู้เข้าอบรมร่วมกันสรุป	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมสรุปความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการ	คอยให้คำแนะนำชี้แนะ	ร่วมกันสรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจ 2. สังเกตพฤติกรรม

(Discussion)	และ อภิปรายผล		สร้างภูมิคุ้มกันที่ ดี				การทำงาน
ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)	การสะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรม แต่ละกลุ่ม นำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรม และวิทยากร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	1. คอยให้ คำชี้แนะ ปรึกษา 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ร่วมกัน สะท้อนผล การ ปฏิบัติงาน	-	1. สังเกต พฤติกรรม การทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข

มโนทัศน์

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรืออาจกล่าวได้ว่าทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย ทักษะชีวิตเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จักการปรับตัว พร้อมการเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นองค์การอนามัยโลก (WHO) จึงให้ความหมายทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ (ทัศนคติ) และทักษะซึ่งสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ตัวให้บุคคลอยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

ทักษะชีวิตได้นำไปใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมโลกเพื่อให้คนเกิดการพัฒนาตนเองโดยใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์และความเครียดในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเองอย่างเหมาะสม ทักษะชีวิตจึงประกอบด้วยทักษะต่างๆ ที่ส่งผลให้คนรู้จักเลือกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งการรู้จักยับยั้งชั่งใจ วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตจะเป็นผู้ที่มีเหตุผลและเลือกดำรงชีวิตในทางที่เหมาะสม

การมีทักษะชีวิตที่ดีเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันที่ดีของชีวิต เพราะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนจะต้องเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของชีวิต เพื่อจะให้ชีวิตมีความสุขต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้
3. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการห่างไกลยาเสพติด และภาวะท้องไม่พร้อม
4. ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม จิตปัญญา พัฒนาสมอง โดยเป็นการให้ผู้เข้าอบรมได้ใช้นิ้วมือในการทำจิตปัญญาตามที่วิทยากรกำหนด
2. วิทยากรเปิดวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับ สุขได้ด้วยธรรมะ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมารับใบงาน ที่ 1 เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตเป็นอย่างไร โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ 1 โดยออกมานำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที
2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวดังนี้

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้

ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมกลุ่มเดิมร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ลงในกระดาษชาร์ต

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสรุปความรู้
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้น

สะท้อนผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วีดิทัศน์ เรื่อง สุขได้ด้วยธรรมะ
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตเป็นอย่างไร
5. กิจกรรมจิตปัญญา พัฒนาสมอง
6. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้	1. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการห่างไกลยาเสพติด และภาวะท้องไม่พร้อม	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4. ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย

ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของผู้รับการ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ความ เข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจตนเองและ ผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิง จริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วมกิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะและสามารถชี้แนะผู้อื่นได้	5 คะแนน
คะแนนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

แบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชน

คำชี้แจง

1. ข้อสอบมีจำนวน 40 ข้อ ให้ผู้เข้าสอบทำข้อสอบข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว
2. ใช้เวลาในการสอบ 40 นาที
1. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของยาเสพติด
 - 1 ต้องเพิ่มปริมาณ
 - 2 ต้องการเปลี่ยนยาที่เสพ
 - 3 ต้องการเสพอย่างต่อเนื่อง
 - 4 มีอาการขาดยาถ้าไม่ได้เสพ
2. ข้อใดเป็นผลกระทบของยาบ้าที่มีต่อร่างกายของผู้เสพ
 - 1 ปวดตามข้อ ง่วงซึม เพ้อ
 - 2 สมอมนิ่งง ตัดสินใจช้า เคลิบเคลิ้ม
 - 3 ทำให้รู้สึกมีน้ำใจ สูญเสียการรับรู้ความรู้สึก
 - 4 ประสาทตึงเครียด ความดันโลหิตสูง สมอมนิ่ง
3. ยาและสารเสพติดในข้อใดต่อไปนี้จะทำให้ผู้เสพยาเสี่ยงต่อการเป็นโรคถุงลมโป่งพองทั้งหมด
 - 1 สุราและกัญชา
 - 2 กัญชาและบุหรี่
 - 3 ฝิ่นและกระท่อม
 - 4 กระท่อมและบุหรี่
4. ข้อใดที่กล่าวถึงผลกระทบของยาบ้าที่มีต่อสังคม
 - 1 คนเสพยาตาย คนขายติดคุก
 - 2 ครอบครัวอบอุ่น คนขายต้องหลบซ่อน
 - 3 ทุกคนหวาดระแวง แฝงด้วยภัยอันตราย
 - 4 คนเสพคือผู้ป่วย ต้องช่วยให้อาการดีขึ้น
5. ข้อใดคือผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อสภาพจิตใจ
 - 1 หัวใจวายฉับพลัน
 - 2 ช่วยคลายเครียด
 - 3 ขาดความยับยั้งชั่งใจ
 - 4 สร้างความสัมพันธ์ในหมู่คณะ
6. ข้อใดกล่าวถึงสมมติฐานที่ได้ชัดเจนที่สุด

- 1 อารมณ์คุ้มคลั่ง สลับซึมเศร้า
 - 2 เปื่อน่าย อยากนอน ไม่สนใจที่จะทำอะไร
 - 3 ต้องการเสพยาโดยไม่ต้องมีอะไรมากระตุ้น
 - 4 เนื้อสมองถูกทำลาย มือสั่นควบคุมตนเองไม่ได้
7. ข้อใดมีความสัมพันธ์กันอย่างถูกต้องถ้าไม่ได้เสพ
- 1 บุหรี่ สารพิษมาก ไม่เป็นสารเสพติด
 - 2 แอลกอฮอล์ กระตุ้นประสาท คุ้มคลั่ง
 - 3 แอมเฟตามีน หลอนประสาท ไม่มีอาการเสพติด
 - 4 แอลกอฮอล์ อาชญากรรม กดระบบประสาท
8. การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้
- ตั้งแต่เท่าใด ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่าย
- 1 10 กรัม ขึ้นไป
 - 2 20 กรัม ขึ้นไป
 - 3 30 กรัม ขึ้นไป
 - 4 40 กรัม ขึ้นไป
9. ข้อใดเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง
- 1 มอร์ฟีน
 - 2 เฮโรอีน
 - 3 กัญชา
 - 4 ฝิ่นยา
10. ข้อใดคือผลเสียที่เกิดจากการเสพยาเสพติดมากที่สุด
- 1 ชื่อเสียง เพื่อน
 - 2 ทรัพย์สิน ชื่อเสียง
 - 3 ทรัพย์สิน สุขภาพ
 - 4 เศรษฐกิจ สุขภาพกาย และสุขภาพใจ
11. สารเสพติดประเภทออกฤทธิ์กดประสาทจะก่อให้เกิดอาการแบบใด
- 1 ริมฝีปากแห้ง
 - 2 เกิดภาพหลอน
 - 3 ควบคุมตนเองไม่ได้
 - 4 สมองมีอาการมึนงง

12. วีระพบว่าสมศักดิ์ติดยา วีระควรปฏิบัติอย่างไรต่อสมศักดิ์
 - 1 เลิกคบกับสมศักดิ์
 - 2 แจ้งตำรวจจับสมศักดิ์
 - 3 ไปบอกเพื่อนคนอื่นว่าสมศักดิ์ติดยา
 - 4 แนะนำสมศักดิ์ให้ไปบำบัดและเป็นกำลังใจให้สมศักดิ์
13. สิ่งสำคัญประการแรกในการป้องกันตนเองจากสารเสพติดคือข้อใด
 - 1 ไม่ทดลองเสพ
 - 2 ไม่คบหาสมาคมกับผู้เสพติด
 - 3 ศึกษาความรู้ถึงโทษและอันตรายของสารเสพติด
 - 4 ไม่เข้าไปใกล้แหล่งที่มีการระบาดของสารเสพติด
14. สมศักดิ์ติดสารเสพติดและอยากจะเลิก เมื่อครอบครัวของสมศักดิ์รู้เรื่องควรปฏิบัติต่อสมศักดิ์อย่างไร
 - 1 ตีสมศักดิ์เพื่อให้จำ
 - 2 ว่าสมศักดิ์แล้วไม่สนใจ
 - 3 ให้เงินสมศักดิ์ไปรักษาตัว
 - 4 ให้กำลังใจ ให้ความรัก ความอบอุ่นแล้วพาสมศักดิ์ไปรักษา
15. การปฏิบัติตนของบุคคลใดไม่ใช่ข้อควรปฏิบัติในการทำให้ตนเองห่างไกลจากสารเสพติด
 - 1 สุขคติชอบแยกตัวอยู่คนเดียว
 - 2 วิชาชอบอ่านหนังสือศึกษาหาความรู้
 - 3 สุริย์ชอบทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน
 - 4 วิชัยชอบทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว
16. การป้องกันตัวเองให้ปลอดภัยจากการถูกข่มขืนข้อใดดีที่สุด
 - 1 แต่งตัวให้มิดชิด
 - 2 พกพาอาวุธติดตัว
 - 3 หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย
 - 4 ถ้าจำเป็นต้องเดินในที่เปลี่ยวควรระมัดระวังตัวให้มาก
17. ข้อใดเป็นสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
 - 1 ดื่มของมึนเมา
 - 2 การดูสื่อเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์
 - 3 เทียวกลางคืนกับเพศตรงข้าม
 - 4 การแต่งกายยั่วยุให้เกิดอารมณ์ทางเพศ

18. ถ้าเพื่อนชวนไปเที่ยวกลางคืนนักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม
 - 1 ไปกับเพื่อนด้วย
 - 2 ตนเองไม่ไปแต่บอกให้เพื่อนไปเอง
 - 3 ตนเองไม่ไปและเตือนเพื่อนไม่ให้ไป
 - 4 ปฏิเสธเพื่อนเพราะต้องการไปคนเดียว
19. การกระทำใดเป็นการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในยุคปัจจุบัน
 - 1 เล่นอินเทอร์เน็ตเรื่องเพศ
 - 2 แต่งกายล่อแหลมเลียนแบบนักแสดงที่ชอบ
 - 3 ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับอันตรายทางเพศ
 - 4 ทดลองใช้สินค้าเกี่ยวกับเรื่องเพศ
20. ข้อใดไม่ใช่พฤติกรรมที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอดส์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร
 - 1 การออกกำลังกายในเวลาว่าง
 - 2 การดูสื่อลามกประเภทต่างๆ
 - 3 การอยู่กับเพศตรงข้ามตามลำพัง
 - 4 ความอยากรู้อยากลองในเรื่องเพศสัมพันธ์
21. สถานที่ใดมีความเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศมากที่สุดเพราะเหตุใด
 - 1 โรงเรียนเพราะได้คบหากับเพื่อนต่างเพศ
 - 2 บ้าน เพราะนักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อต่างได้โดยตรง
 - 3 ไปสวนสาธารณะกับครอบครัว เพราะเต็มไปด้วยคนแปลกหน้า
 - 4 ในซอยเปลี่ยวตอนกลางคืน เพราะเป็นที่ลับตาคนโจรจะใช้เป็นที่ก่อเหตุได้ง่าย
22. นักเรียนควรปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้ามอย่างไร เพื่อป้องกันปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
 - 1 ไม่สนิทสนมหรือพูดคุยด้วย
 - 2 ไม่ถูกเนื้อต้องตัวกันและกัน
 - 3 คว้าโอกาสจับมือเมื่อมีโอกาส
 - 4 หาทางสนิทสนมเมื่อรู้สึกชอบ
23. เพราะเหตุใดเราไม่ควรเก็บปัญหาไว้คนเดียว
 - 1 เพราะจะได้ให้คนอื่นเข้าใจเรา
 - 2 เพราะเป็นปัญหาที่เปิดเผยได้
 - 3 เพราะเป็นการแสดงความเห็นแก่ตัว
 - 4 เพราะเป็นปัญหาที่เราไม่สามารถแก้ไขด้วยตนเอง
24. การรักษาวลสงวนตัวของเพศหญิง มีผลดีอย่างไร

- 1 ทำให้เพื่อนๆ รัก
 - 2 ทำให้ตนเองมีคุณค่า
 - 3 ทำให้มีเพื่อนต่างเพศมาก
 - 4 ทำให้พ่อแม่ไม่ต้องเหนื่อยมาก
25. ข้อใดคือแหล่งขอความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาทางเพศ
- 1 มูลนิธิปวีณา หงสกุล
 - 2 มูลนิธิคุ้มครองเด็ก
 - 3 มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
 - 4 ถูกทุกข้อ
26. พฤติกรรมใดนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่คาดคิด
- 1 กลับบ้านมืดค่ำ
 - 2 ไปเที่ยวกลางคืน
 - 3 อยู่กับเพื่อนชายตามลำพัง
 - 4 ถูกทุกข้อ
27. ค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต คือข้อใด
- 1 ต้องการมีเสรีทางเพศ
 - 2 ค่านิยมรักนวลสงวนตัว
 - 3 ค่านิยมการให้เกียรติและการวางตัว
 - 4 ค่านิยมสร้างคุณค่าความดีงามในจิตใจ
28. ข้อใดเป็นเจตคติในเรื่องเพศที่ถูกต้อง
- 1 วัยรุ่นมีการแสดงความรักแบบเปิดเผย
 - 2 การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องปกติที่วัยรุ่นสามารถทำได้
 - 3 การมีเพศสัมพันธ์เป็นการแสดงออกถึงความรักที่จริงจัง
 - 4 วัยรุ่นควรแต่งกายสุภาพเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย
29. ข้อใดเป็นความเชื่อที่ผิด
- 1 ผู้หญิงไทยต้องรู้จักรักนวลสงวนตัว
 - 2 การดูสื่อลามก ทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศได้
 - 3 การลองมีเพศสัมพันธ์กับคู่อริ ทำให้ความสัมพันธ์ยืนยาว
 - 4 การออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ช่วยลดอารมณ์ทางเพศได้

30. ข้อใดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาทางเพศที่ถูกต้อง

- 1 แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
- 2 เลือกไปบ้านเพื่อนต่างเพศที่สนิทเท่านั้น
- 3 ทดลองอยู่ด้วยกันเพื่อศึกษาซึ่งกันและกัน
- 4 ไปกับเพื่อนต่างเพศแค่วันหยุดเท่านั้น

31. จุดมุ่งหมายสำคัญของศาสนาทุกศาสนาคืออะไร

- 1 เน้นการเข้าใจหลักธรรม
- 2 สอนให้ยึดมั่นในองค์ศาสดา
- 3 เน้นการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- 4 สอนให้ศาสนิกชนของตนทำความดี

32. หลักคำสอนของแต่ละศาสนาแม้จะมีรายละเอียดแตกต่างกัน แต่มีลักษณะสำคัญบางประการร่วมกัน

ลักษณะดังกล่าวคืออะไร

- 1 ความเข้าใจชีวิตและพัฒนาชีวิต
- 2 ความยึดมั่นศรัทธาในองค์ศาสดา
- 3 ความยึดมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา
- 4 ความเห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ปราศจากคุณค่า

33. หลักจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานอันเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้น ที่ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ทุกคนที่อยู่ร่วมกัน

ในสังคมต้องปฏิบัติคือ

- 1 ศีล 5
- 2 โลกบาลธรรม
- 3 พรหมวิหาร 4
- 4 อิทธิบาท 4

34. นิรุติคิดจ้องจะเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน พฤติกรรมใดที่นิรุติอาจจะแสดงออกมาในภายหลัง

- 1 การข่มขู่
- 2 การลักขโมย
- 3 การทำร้ายกัน
- 4 การกลั่นแกล้งกัน

35. แสดงตนเป็นพุทธมามกะควรปฏิบัติตนอย่างไร

- 1 ถือศีล 5
- 2 ถวายสังฆทานทุกวัน
- 3 งดรับประทานเนื้อสัตว์
- 4 ถวายเงินเพื่อบำรุงวัด

36. อบายมุข หมายถึงข้อใด

- 1 ปากทางแห่งความสุข
- 2 ปากทางแห่งความฉิบหาย
- 3 ปากทางแห่งความสนุก
- 4 ปากทางแห่งความสำเร็จ

37. ธรรมข้อใดจัดอยู่ในธรรมที่ควรละ

- 1 ชันธ 5
- 2 ปธาน 4
- 3 คิหิสุข 4
- 4 อบายมุข 6

38. คนขาดศีลธรรม เพราะไม่มีธรรมใดเป็นพื้นฐาน

- 1 สติสัมปชัญญะ
- 2 หิริโอตตปปะ
- 3 ชันติโสรัจจะ
- 4 กตัญญูกตเวที

39. ธรรมเป็นโลกบาล คือการคุ้มครองโลก ตามข้อใด

- 1 โสรัจจะ
- 2 หิริ
- 3 โอตตปปะ
- 4 ถูกทั้งข้อ 1. และ 3.

40. ธรรมใดเป็นธรรมคุ้มครองโลก

- 1 เบญจศีล
- 2 เบญจธรรม
- 3 โลกบาล
- 4 อบายมุข 6

เฉลย

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
1	2	11	4	21	4	31	4
2	4	12	4	22	2	32	1
3	2	13	3	23	4	33	1
4	3	14	4	24	2	34	2
5	3	15	1	25	4	35	1
6	3	16	3	26	4	36	2
7	4	17	3	27	2	37	4
8	2	18	3	28	4	38	2
9	2	19	3	29	3	39	4
10	4	20	1	30	1	40	3

คณะผู้จัดทำ

1. อาจารย์รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัญชา เกียรติจรุงพันธ์
3. ดร.ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล
4. อาจารย์คัมภีรภาพ คงสำรวย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ นางรัชนีบุรณ์ เนตรภักดี

ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ระดับ	ชื่อปริญญา	พ.ศ.ที่จบ	สถาบัน
ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต (คบ. การศึกษาปฐมวัย)	2543	สถาบันราชภัฏเลย
ปริญญาโท	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม. หลักสูตรและการสอน การศึกษาพิเศษ)	2552	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติการทำงาน

1. ครูพี่เลี้ยง สายชั้นอนุบาล โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น
2. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาภูมิราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
3. ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผลงานทางวิชาการ

ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอน

รัชนีบุรณ์ เนตรภักดี. (2563). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ED 2034 การศึกษาปฐมวัย. โรงพิมพ์ เค.แอนด์.เค.เซ็นเตอร์กรุ๊ป

ผลงานการงานวิจัย

คัมภีรภาพ คงสำรวย, รัชนีบุรณ์ เนตรภักดี, ธนกร ชูสุขเสริม. (2563). การศึกษาประสิทธิภาพและทัศนคติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ต่อการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชุดการฟังอย่างมีวิจารณญาณ. ตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด(TCI2) ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2563).

อานันท์ กรมน้อย, กิตติพิชญ์ คำแผ่นจิโรจน์, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี. (2563). การประเมินหลักสูตร รายวิชา อ 21101 ภาษาอังกฤษพื้นฐานชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยใช้รูปแบบ CIPP MODEL EVALUATION OF FOUNDATION ENGLISH (E 21101) MATTHAYOM 1 FOLLWING CORE CURRICULUM 2008 USING CIPP MODEL.. ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตมหาจุฬาลงกรณ (TCI2) ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2563).

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, คัมภีรภาพ คงสำรวย, ชุติพร นาห้วนิลและสุทธินันท์ พรหมพันธุ์ใจ.(2562). ผล การเล่านิทานชาดกในการปลูกฝังขรรษาธรรม 4 ให้กับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในชุมชน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น. ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการแสง อีสาน(TCI2) ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562)

อ้อยทิพย์ ไทยน้อย, ภัทธดา วงษ์โยธา, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดีและคณะ. (2562). การศึกษา ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้ภาระงานจิ๊กซอร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1. ตีพิมพ์ในวารสารแสงอีสานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต อีสาน(TCI2) ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562).

บทความทางวิชาการ

ชนาธิป ศรีโท, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, ชุติพร นาห้วนิล. (2560). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการแสงอีสาน(TCI2) ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560).

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, คัมภีรภาพ คงสำรวย, อานันท์ กรมน้อยและเตือนใจ ผางคำ. (2563). ความปกติ ใหม่(New Normal) กับแนวทางการจัดการศึกษาในประเทศไทย. ตีพิมพ์ในวารสาร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด(TCI2) ปีที่ 9ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2563).

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ นายบัญชา เกียรติจรุงพันธ์ ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. (การสอนภาษาไทย)

ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ระดับ	ชื่อปริญญา	พ.ศ.ที่จบ	สถาบัน
อนุปริญญา	ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง การสอนภาษาไทย)	2524	วิทยาลัยครูอุบลราชธานี
ปริญญาตรี	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ. ภาษาไทย)	2529	สุโขทัยธรรมาธิราช
ปริญญาโท	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม. ภาษาไทย กลุ่มวรรณคดี)	2543	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ปริญญาเอก	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด. วิจัยศิลปะและวัฒนธรรม)	2556	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติการทำงาน

1. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยหลักสูตรศึกษาศาสตร สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัย
มหาเมฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลงานทางวิชาการ

1. ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอน
บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2557). ตำราเรียนวิชาภูมิปัญญาภาษาไทย. ฉบับปรับปรุง. สาขาวิชาการสอน
ภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2558). แผนการจัดการเรียนรู้สาระภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลงานการวิจัย

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2557). การพัฒนาความสามารถการเขียนหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้แนวคิดการสร้างหนังสือภาพสำหรับเด็กและเยาวชน
ด้วยบันได 8 ขั้น. การประชุมวิชาการระดับชาติ “ศึกษาศาสตร์วิจัย” ครั้งที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. สงขลา. แมกซ์มีเดีย วาย 2 เคเพรส.

Benjaporn Laowongsee. Buncha Kiatjarungphan (2015). The Curriculum development
for developing the Thai language creativity of the 4th-6th grade students
ByTorrance’s Future Problem Solving Model. A thesis submitted in partial
fulfillment of the requirements for the degree of master of education curriculum
and instruction graduate school KhonKaen University.

บทความทางวิชาการ

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2554). “จ้ำ” ผู้สื่อสารกับปู่ตา : รอยต่อแห่งความทรงจำร่วมของชุมชน
=JUM : The communicant with the ancestors : the seam of shared memories
of the community. ใน วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 3, 1 (ม.ค.-มิ.ย.
2554) 20-39

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2555). ศิลาลेข =รอยจารึกเรื่องราวในแผ่นหิน l Path. ใน บทความวิชาการ
ศิลปวัฒนธรรมลาว-ไทย มรดกล้านช้าง 2 Academic paper on Lao-Thai Art &
Culture 2. ขอนแก่น: คลังนาโนวิทยา. หน้า 85 – 97

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2556). ทศนะใหม่ทางพุทธธรรมในวรรณกรรมเรื่อง สิ้นไซ. ใน
สารมิตรภาพไทย-ลาว 20, 2 (เม.ย.-มิ.ย. 2556) 38-45.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เลขที่ 9/37 หมู่ที่ 12
บ้านโนนชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล

ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ระดับ	ชื่อปริญญา	พ.ศ.ที่จบ	สถาบัน
ปริญญาตรี	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ. ภาษาไทย)	2551	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปริญญาโท	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม. หลักสูตรและการสอน	2555	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปริญญาเอก	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด. หลักสูตรและการสอน)	2560	มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

1. ข้าราชการครู ในสังกัดสพฐ. ชัยภูมิ
2. อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิชาการสอน

ภาษาไทยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลงานทางวิชาการ

ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอน

ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 465140 ศิลปะการอ่าน

ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล. (2562). การวิจัยเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย. นครปฐม

: ปรินทร์การพิมพ์. จำนวน 255 หน้า.

ผลงานการวิจัย

ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างความสามารถการ

จัดการเรียนรู้สำหรับครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเขียนภาษาไทยของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. (ทุนภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร). วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2561 อยู่ในฐานข้อมูล TCI ฐาน 1.

ณัฐกิตติ์ นาทา. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน : แนวคิดเพื่อการพัฒนาทักษะทางภาษาไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 38 ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน-ตุลาคม 2561 : หน้า 182-202.,

Natthakit Nata and Ketvirun Tungsirivat. (2017). **Active Learning for Language Skills Development. International (Humanities, Social Sciences and Arts) Veridian E-Journal, Silpakorn University.**Volume 10 Number 5 July -December 2017.อยู่ในฐาน TCI ฐาน 1.

ชลธิชา หอมพุ่ม ,สมพร ร่วมสุข,ณัฐกิตติ์ นาทา, สมพร ร่วมสุข, รจนา คำนิ้งผล, วันวิสาห์ ปัญญาจิรวุฒิ และไพรินทร์ พึ่งพงษ์ .(2559). “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาไทยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” วารสารVeridian E-Journal.ปีที่ 9 ฉบับที่ 3.(เดือนกันยายน -ธันวาคม).(TCI กลุ่ม 1.)

มีชัย เอี่ยมจินดา บุชบา บัวสมบุรณ์ และณัฐกิตติ์ นาทา. (2560). การวิจัยและประเมินโครงการสืบสานภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal,Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม 2560. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. (TCI กลุ่ม 1).

พินดา วราสุนันท์, บุชบา บัวสมบุรณ์, สรัญญา จันทร์ชูสกุล, และณัฐกิตติ์ นาทา. (2560). ผลการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 ไปใช้ในการสอนอ่านและเขียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.,18(1). 70-82.(TCI กลุ่ม 1).

บทความทางวิชาการ

บุษบา บัวสมบุญ บำรุง ชำนาญเรือ, มีชัย เอี่ยมจินดา, กรภัทสรณ์ อินทรบำรุง

และณัฐกิตติ์ นาทา. (2560). “Evaluation of the Curriculum for the Master of Education in Teaching Thai Language program (Revised Version of 2014) the Faculty of Education at Silpakorn University” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับ International (Humanities, Social Sciences and Art) ปีที่ 10 ฉบับที่ 5 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2560. (TCI กลุ่ม 1).

Meechai Iemjinda and Natthakit Nata. **Coaching Approach As An Agent Of Managing Curriculum Change**. Vol 11 No 4 (2018): ฉบับ International Humanities, Social Sciences and arts (January - June 2018)

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

เลขที่ 9/37 หมู่ที่ 12 บ้านโนนชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ นายคัมภีรภาพ คงสำรวย

ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ระดับ	ชื่อปริญญา	พ.ศ.ที่จบ	สถาบัน
ปริญญาตรี	ศาสตรบัณฑิต ภาษาอังกฤษ (ศน.บ. ภาษาอังกฤษ	2550	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย
ปริญญาโท	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยี สารสนเทศ (วท.ม. วิทยาศาสตร มหาบัณฑิต)	2553	มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลงานทางวิชาการ

ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอน

คัมภีรภาพ คงสำรวย . (2563). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา HU 2022 ภาษาอังกฤษเพื่อการ
โรงแรม. โรงพิมพ์ เค.แอนด์.เค.เซ็นเตอร์กรุ๊ป

ผลงานการวิจัย

คัมภีรภาพ คงสำรวย, รศ.ดร.ไพโรจน์ บัวสุข, รศ.ดร.เสถียร ศิริสวัสดิ์, ผศ.ศักดิ์พงษ์ โสภารและสมควร ข่า
สะโปน. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตร
ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน.
ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการแสงอีสาน(TCI2). ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561)

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, คัมภีรภาพ คงสำรวย, ชูลีพร นาห้วนิลและสุทธินันท์ พรหมพันธุ์ใจ.(2562). ผล
การเล่านิทานชาดกในการปลูกฝังขบรวาธรรม 4 ให้กับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ในชุมชน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น. ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการแสง
อีสาน(TC12) ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562)

คัมภีรภาพ คงสำรวย, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, ธนกร ชูสุขเสริม. (2563). การศึกษาประสิทธิภาพและ
ทัศนคติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ต่อการใช้สื่อการเรียนภาษาอังกฤษชุดการฟังอย่างมี
วิจารณญาณ. ตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด(TC12) ปีที่
9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2563).

บทความทางวิชาการ

คัมภีรภาพ คงสำรวย, รศ.ดร.เสียม ศิริสวัสดิ์. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมความรู้ศาสตร์
ภาษาอังกฤษ. ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการแสงอีสาน(TC12). ปีที่ 13 ฉบับที่29 (สิงหาคม-ธันวาคม
2559).

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, คัมภีรภาพ คงสำรวย, อานันท์ กรมน้อยและเตือนใจ ผางคำ. (2563). ความปกติ
ใหม่(New Normal) กับแนวทางการจัดการศึกษาในประเทศไทย. ตีพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด(TC12) ปีที่ 9ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม -
ธันวาคม 2563).

คัมภีรภาพ คงสำรวย, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, ชนาธิป ศรีโทและแก่นเพชร แผงสีพล. (2564). การใช้
เครื่องมือออนไลน์สำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ : กระบวนทัศน์และการประยุกต์ใช้การเรียนการสอนแบบ
ไฮบริด. ตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด(TC12). ปีที่ 10
ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564).

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

เลขที่ 9/37 หมู่ที่ 12 บ้านโนนชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น